nedeljski
Primorski dnevnik

Poštnina plačana v gotovini
Abb. postale I gruppo

Cena 30 lir

TRST, nedelja 11. septembra 1960

Leto XVI - Št. 218 (4681)

TRIDESETLETNICA

Članek Vekoslava Špangerja, ki ga je fašistični tribunal pred tridesetimi leti obsodil skupaj z bazoviškimi junaki.

Danes se bomo zbrali pred spomenikom pri Bazovici, da počastimo mučenike Ferda Bidovca, Franja Marušiča, Zvonimira Miloša in Vekoslava Valenčiča. Zbrali se bomo tudi zato, da potrdimo enotnost, vdanost in doslednost antifašistični ideji, za katero so se borili in dali svoje življenje štirje bazoviški junaki.

Trideset let je minilo, odkar je bila bazovska plamota poškropljena s krvjo štirih mladih teles. To je tedaj pretreslo vse poštene Slovence in antifašiste v Italiji in v svetu, ker so bazoviški mučeniki žrtvovali svoje življenje za pravice Slovencev in antifašistov.

S tem je bil svet opozorjen na fašistična grozodejstva in na nevarnost za ves svet spričo dejstev fašistične blaznosti. Pomembnejši časopisi v svetu so to tudi objavili in opozorili svoje čitatelje.

Tako je pisal tedanji češki časopis «Lidove Listy» iz Prage 5. sept. 1930: «Svet stoji pred težkimi in nevarnimi dogodki. Skrajni čas je, da se uporabijo sredstva za odvrnitev novega svetovnega požara.

V srcu Evrope, v Trstu, ki je bil nekoč cvetoče pristanišče, pripravlja fašistična vlada počenši s prvim septembrom že nekoliko dni pred izrednim tribunalom iz Rima, ki je bil v ta namen premeščen v Trst, velikanski proces proti 87 obtožencem, ki so dejansko italijanski državljani slovenske narodnosti.

Že iz prejšnjega procesa, ki se je vršil pred istim tribunalom v Pulju proti Vladimiru Gortanu in ostalim slovenskim mladeniškem, ko je predsednik sodišča general Cristini v časnikarskem intervjuju, deset dni pred končanim procesom javil smrtno obsodbo, je očitno, da je tudi tokrat bila obsodba v Rimu vnaprej sklenjena in da bo razprava v Trstu le formalna in koreografska dovršitev vnaprej določenega cilja.

Storjeni so vsestranski ukrepi za vzdrževanje reda. Zadnji teden so aretirali v okolici Trsta in Gorice, v Istri in na Reki čez 600

> ***Na današnjo proslavo ob 15.30***
>
> *vozijo avtobusi v BAZOVICO s postaje na Trgu Libertà ob 12.30, 13.10, 14.30 in 15.30.*

slovenskih državljanov, ki so jih začasno zaprli! Razen tega so razmeščene velike množice karabinjerjev in fašistične milice ne samo v Trstu, marveč tudi v ostalih pokrajinah, kjer stanujejo Slovenci. Vrh tega je osredotočeno na jugoslovanski meji 70.000 vojaštva. V vsem obmejnem pasu vlada največja pripravljenost.»

Tak je bil tedanji položaj v fašistični Italiji. Fašizmu se je mudilo na imperialistične pohode, toda antifašistični borci in demokratični svet je bedel.

Da si osvežimo spomin na tisto dobo tržaškega in svetovnega političnega položaja in da mlajši rod bolje spozna globoki pomen velikega tržaškega procesa, poglejmo, kaj piše 14. 9. 1930 sotrudnik «Arbeiter-Zeitung» z Dunaja, ki je prisostvoval procesu z drugimi štiridesetimi novinarji:

«V tržaškem pristanišču je deset italijanskih bojnih ladij. Vsa milica je mobilizirana. Mesto je polno vojaštva in s Krasa se slišijo streli vojaških vaj. To ima podobo kakor vojna pretnja Jugoslaviji, pa je le pretnja fašizma lastni deželi.

Da to razumemo, moramo pojasniti, kaj sta pomenila dan obsodbe in noč pred usmrtitvijo za prebivalstvo Trsta ter za slovenski in hrvatski proletariat v mestu in na deželi. Občinstvo na razpravi izrednega sodišča je bilo naravnost trikrat prerešetano. Kljub temu se je zaslišal po govoru višjega državnega pravdnika v dvorani vzklik: Ne na smrt! Ne na smrt!

V avtu, ki jih je odpeljal po smrtni obsodbi, so obsojenci zapeli slovanske pesmi.

Preden je bilo dano povelje za streljanje, se je 22-letni Bidovec obrnil na svojem stolu in je sprejel salvo v prsi. *Dol s fašizmom!* so bile njegove zadnje besede. Samo dve žrtvi sta bili takoj mrtvi, Marušič in Miloš sta dajala še različne znake življenja, tako da je moral milični častnik usmrtiti oba s strelom v uho.»

Taki so bili bazoviški mučeniki! Njihovo trdno prepričanje, da so se borili za pravično stvar, jih ni zapustilo niti v zadnjem trenutku mučeniške smrti.

Zato jih bomo ohranili v večnem spominu. Oni naj nam bodo v spodbudo, da bomo ostali budni pred kakršnimikoli poskusi dviganja glav fašističnih ostankov.

Njihova trupla so trideset let pokopana, a njihova ideja nam je prinesla zmago, ki jo bomo branili in še izpopolnili.

VEKOSLAV ŠPANGER

Kongoška vojska je v Leopoldvillu zasedla poslopje radijske postaje in letališče

Seja Varnostnega sveta odložena na ponedeljek na zahtevo kongoške vlade - Odločen protest kongoške vlade Varnostnemu svetu zaradi vmešavanja poveljstva OZN v kongoške notranje zadeve - Tudi jugoslovanski delegat je v VS obsodil vmešavanje predstavnikov OZN v zadeve Konga

LEOPOLDVILLE, 10. — Medtem ko zaseda Varnostni svet OZN, se v Kongu nadaljujejo spletke proti neodvisnosti Konga. Vedno bolj očitno postaja vmešavanje nekaterih predstavnikov OZN v Kongu v notranje zadeve Konga z očitno podporo Čombeju in nasprotnikom enotnosti, ki so povezani z zahodnimi velesilami.

Nov dokaz o tem je vest, ki jo je danes popoldne razširil predstavnik OZN, da je poveljstvo kongoške vojske odredilo ustavitev vseh operacij in da so začeli vojaki izročati orožje svojim častnikom. S širjenjem te vesti so ustvarili v prestolnici še večjo zmedo. Sicer pa je znano, da je Hammarskjoeld zahteval v svojem poročilu Varnostnemu svetu nič manj kakor razorožitev kongoške vojske.

Na današnji večerni seji je Varnostni svet sklenil odložiti nadaljevanje razprave na ponedeljek zvečer, in to na zahtevo kongoške vlade, ki misli poslati v New York svojo delegacijo.

Kongoška vlada je nocoj tudi sporočila, da so kongoške čete zasedle radijsko postajo v Leopoldvillu in letališče v Njili, ki je glavno letališče v Leopoldvillu. To je sporočil državni tajnik v ministrstvu za informacije Bolamba.

Danes je predstavnik poveljstva OZN izjavil, da bo posebna nadzorstvena komisija začela akcijo na meji s Katango, in da sile OZN nadzorujejo meje pokrajin Katange, Kasai in Kivu. Komisija bo imela sedež v Elisabethvillu(!).

Predstavnik OZN je tudi sporočil, da je včeraj prišlo na meji med Katango in Kivu do spopada med vladnimi in Čombejevimi četami ter da so vladne čete izgubile tri vojake. Čombejeve čete pa niso imele izgub.

Že eno uro potem, ko je predstavnik poveljstva OZN trdil, da je «neka odgovorna osebnost v imenu vojakov» dala kongoški vojski ukaz, naj ustavi sovražnosti, je uradni predstavnik vlade odločno zanikal, da bi bil dan tak ukaz in da absolutno ni najmanj resnice v tem. Nekateri pravijo, da je polkovnik Mobudu, ki je načelnik glavnega štaba, danes baje obiskal Kasavubuja, in domnevajo, da je morda on dal ukaz kongoški vojski. Ni pa izključeno, da gre za namerno širjenje vesti, zato da se ustvari zmeda med vojsko. Takega mnenja je večina opazovalcev v Leopoldvillu.

Kongoška vlada je že včeraj sporočila, da je poveljstvo OZN blokiralo Luluaburg ter da je posebni predstavnik OZN preprečil pokrajini Kasai sleherno trgovinsko zvezo z ostalim Kongom, tako da je ta pokrajina ostala brez potrebnih dobav.

Lumumba pa je imel danes tiskovno konferenco, na kateri je predstavnikom afriških držav izjavil «Vi ste nam poslali čete v okviru OZN. Afriške države tvegajo, da bodo kompromitirane v tej akciji OZN, ki je šla vstran od svojega smotra. Ali naj se afriške države in njihove čete postavijo na našo stran ali pa na stran imperialističnega tabora. Ni si mogoče misliti, da bi se afriške čete mogle upreti akciji naše vlade. Pozivam afriške države in vse države sveta, naj se izrečejo za nas ali pa proti nam.»

Na tiskovni konferenci je Lumumba obsodil ravnanje Hammarskjoelda. «Zdi se, je dejal, da je sklepe o prepovedi uporabljanja radia in naših letališč sprejel neposredni Hammarskjoeldov sodelovalec Cordier.» Lumumba je očital Hammarskjoeldu, da je napačno tolmačil listino OZN in da je laže, ko v svojem poročilu govori o rodomorni vojni v pokrajini Kasai, kajti vsakdo ve, da plemenska vojna med plemeni Lulua in Baluba traja že dve leti.

«Potrebno je, je dejal Lumumba, ločiti akcijo glavnega tajnika od akcije Združenih narodov. Dejanja glavnega tajnika v Kongu so dejanja posameznikov in ne OZN, in teh dejanj ne odobravajo vse države članice OZN.»

Omenil je zatem dveurni razgovor, ki ga je imel pred tiskovno konferenco s Hammarskjoeldovim predstavnikom v Leopoldvillu Dajalom. «Od Dajala sem zahteval, je dejal, naj se takoj razveljavijo ukrepi glede radia in letališč. Dajal je odgovoril, da je pred vsakršnim ukrepom potrebno čakati na sklep Varnostnega sveta. Znano je namreč, da hoče glavni tajnik predlagati Varnostnemu svetu razorožitev naše vojske. Gre za obsežno zaroto, da bi postavili Kongo pod mednarodno skrbništvo.»

Lumumba je obtožil glavni štab OZN, da je sestavljal dokumente za Kasavubuja. «Jaz sam, je dejal, sem moral zavrniti predlog OZN, naj bi podpisal nekatere dokumente skupno s Kasavubujem. Ta trenutek stavlja OZN na razpolago Kasavubujemu ministrskemu predsedniku Ileu letalo, da mu omogoči odhod v šest pokrajin in da napade mojo vlado. Tajna radijska postaja me noč in dan napada, in OZN ve, kje je, toda ne stori nič, dočim nam prepovedujejo uporabljanje radia v Leopoldvillu.»

Zatem je Lumumba ostro napadel Francijo in je sporočil, da je zahteval od francoskega poslanika, naj odredi prenehanje kampanje laži po radiu v Brazzavillu. Francija vodi obrekovalno kampanjo proti Kongu. «Hočemo dobre odnose s Francijo, toda če se bo ta kampanja nadaljevala, bomo prisiljeni prekiniti naše odnose s to državo.»

Na tiskovni konferenci je Lumumba tudi sporočil, da so kongoške čete zasedle Kongolo. Belgijci, je dodal, so razstrelili mostove in ceste, toda naše čete so z lastnimi rokami zgradile mostove in so zasedle Kongolo v veliko veselje prebivalstva in ob zvokih tam-tam.» Kongolo je v pokrajini Katangi petdeset kilometrov od meje s pokrajino Kivu.

Kongoška vlada je poslala predsedniku in članom Varnostnega sveta ter vsem državam, ki so članice OZN, noto, s katero zahteva, naj se zavzamejo, da preneha očitno vmešavanje Združenih narodov v notranje zadeve Konga, ter naj Varnostni svet ne sprejme nobene resolucije več glede Konga. Nota pravi, da vlada v interesu mednarodnega miru poziva Združene narode, naj takoj izvedejo naslednje ukrepe: 1. Odločno naj priporočajo glavnemu tajniku in njegovim sodelav-

(Nadaljevanje na 10. strani)

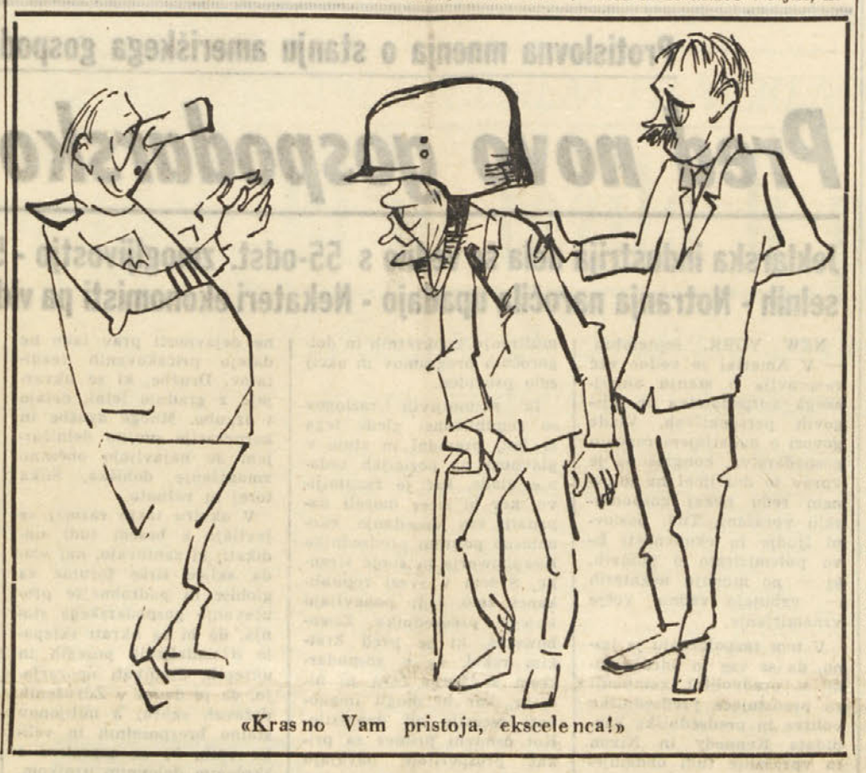

«Kras no Vam pristoja, ekscelenca!»

Jugoslovansko-avstrijsko področje s pasom obmejnega prometa

Sporazum, ki je bil pred kratkim podpisan med Jugoslavijo in Avstrijo o malem obmejnem prometu po vzoru na podobni sporazum med Italijo in Jugoslavijo, predstavlja brez dvoma nov prispevek k zbližanju med državami v Srednji Evropi. Gornji zemljevid kaže vse kraje z obeh strani meje, katerih prebivalstvo ima pravico na propustnice. (Iz celovškega «Slovenskega vestnika).

Aktualni portreti

MIHA MARINKO predsednik Ljudske skupščine Slovenije je 8. t. m. praznoval 60-letnico rojstva. Ob tej priložnosti ga je maršal Tito odlikoval za njegovo požrtvovalno delo v dobrobit narodov Jugoslavije in za zmago socializma z Redom junaka socialističnega dela. Odlikovanje je slavljencu izročil podpredsednik izvršnega sveta FLRJ Aleksander Rankovič.

WILHELM PIECK predsednik Demokratične republike Nemčije (Vzh. Nemčije) je 7. t. m. umrl v starosti 84 let. Že zelo mlad se je vključil v sindikalno aktivnost. Po prihodu Hitlerja na oblast je zbežal v Pariz, nato pa v Moskvo, kjer je opravljal važne funkcije v Kominternu. Leta 1945 se je vrnil v Berlin kot polkovnik Rdeče armade.

SEKOU TOURE predsednik republike Gvineje je te dni prispel na uradni obisk v Moskvo. Sprejela sta ga Hruščev in Mikojan. Hruščev je ob tej priložnosti dejal, da prihaja Toure v Moskvo v trenutku, ko je plemenita in pravična borba za svobodo in neodvisnost afriških narodov stopila v važno obdobje.

WILLIAM MARTIN funkcionar ameriške vohunske službe, ki je skupno z drugim funkcionarjem ameriškega vohunskega centra Vernonom Mitchellom prebežal v SZ in tam zaprosil za politični azil. Te dni sta na tiskovni konferenci v Moskvi razkrila marsikatero tajnost ZDA. V Washingtonu so njune trditve seveda hitro zanikali.

ANDRE CAYATTE francoski filmski režiser, ki je na beneškem filmskem festivalu prejel »Zlatega leva« za režijo filma »Prehod čez Ren«. Cayatte je sicer znan in odličen režiser, toda za ta film nagrade ni zaslužil in odločitev žirije je izzvala kritike in zgražanje ne samo pri gledalcih temveč tudi pri nekaterih članih žirije in strokovnjakih.

Sedem dni v svetu

Nenehne spletke imperialistov v Kongu

Imperialistične sile si še vedno na vse načine prizadevajo, da bi preprečile popolno neodvisnost Konga. Pri tem se še dalje poslužujejo raznih domačih izdajalcev in celo vplivajo na poveljstvo OZN. Tako se je zgodilo, da je v začetku preteklega tedna predsednik kongoške republike Kasavubu nenadoma podal po radiu izjavo, s katero je sporočil, da je »odstavil« Lumumbo z mesta predsednika vlade in tudi nekatere njegove ministre ter je imenoval za »predsednika vlade« dosedanjega predsednika senata Ilea. Toda Lumumba je na te spletke odločno reagiral in je po radiu opozoril prebivalstvo, da gre za izdajstvo nad domovino ob sodelovanju Belgijcev in drugih imperialističnih krogov. Izjavil je, da je vlada odstavila Kasavubuja.

Kasavubu je takoj po svojem razglasu zahteval zaščito OZN in tudi popolno zasedbo vse države po teh četah. Lumumba pa je v svojem odgovoru povsem razkrinkal Kasavubuja, ko je sporočil, da se je ta tajno sestajal v Brazzavillu (prestolnica bivšega francoskega Konga) z raznimi sovražniki neodvisnosti Konga.

Kar je še bolj obsojanja vredno, pa je dejstvo, da so nekateri poveljniki Varnostnih sil OZN stopili na stran Kasavubuja ter so zaprli radio v Leopoldvillu, tako da ga zakonita vlada ni mogla več uporabljati. Prav tako je poveljstvo OZN prepovedalo uporabljanje letališča v Leopoldvillu in vseh drugih letališč v Kongu ter odredilo, da morajo ta letališča biti izključno na razpolago OZN.

Lumumbova vlada je sklicala izredno zasedanje parlamenta. Po dolgi debati sta predstavniška zbornica in senat z ogromno večino izglasovala zaupnico Lumumbi in njegovi vladi. Predstavniška zbornica je pravzaprav izglasovala resolucijo, ki poudarja, da morajo biti tako izjave Kasavubuja kakor Lumumbe razveljavljene. Lumumba je glasoval za to resolucijo in na njegov predlog je bila ustanovljena tudi posebna komisija, ki naj skuša zadevo razčistiti. Senat pa je enostavno izglasoval zaupnico Lumumbi. Lumumba je v svojem govoru v predstavniški zbornici in senatu podrobno govoril o zaroti proti neodvisnosti in celovitosti Konga.

Naslanjajoč se na zaupnico, ki jo je dobila v parlamentu, je vlada na svoji seji sklenila zahtevati umik varnostnih sil OZN iz Konga v primeru, da se mislijo še vmešavati v notranje zadeve te dežele. Vlada je poslala tudi protest Hammarskjoeldu, kateremu tudi predlaga, naj bi prihodnja seja Varnostnega sveta bila v Leopoldvillu, zato da se člani sveta lahko osebno prepričajo o tamkajšnjem položaju.

Hkrati je izredno sejo Varnostnega sveta zahtevala tudi jugoslovanska vlada, ki poudarja, da se je položaj znova poslabšal zaradi intervencije kolonialnih sil, ki onemogočajo izvajanje sklepov Varnostnega sveta.

Tudi Hammarskjoeld je zahteval sejo Varnostnega sveta v svojem poročilu. V tem poročilu pravi, da mora Varnostni svet skušati še enkrat preprečiti, da bi tuje države pomagale eni in drugi strani v Kongu, ki sta zapleteni v notranji spor. Hammarskjoeld pravi, da se je notranji spor v Kongu v zadnjih dneh še zaostril tudi zaradi tega, ker so »posamezne strani zahtevale in dobile pomoč iz tujine«, kar je v nasprotju z duhom resolucije Varnostnega sveta.

V svojem poročilu pa Hammarskjoeld zahteva tudi začasno razorožitev »vojaških enot, ki glede na sedanje razmere pomenijo oviro za obnovitev reda in miru v interesu ljudstva in stabilnosti dežele«. Ne pove pa, katere vojaške enote misli.

Končno predlaga v svojem poročilu širok program finančne pomoči kongoški vladi in izraža upanje, da bodo s tem preprečili gospodarsko krizo. Države članice OZN naj bi zbrale sto milijonov dolarjev za finančno pomoč.

Ravnanje poveljstva Združenih narodov v Kongu odločno obsojajo številni afriški voditelji.

Kairski tisk posveča veliko pozornost dogodkom v Kongu, kritično presoja akcijo OZN in izraža podporo Lumumbi. Kairski odgovorni krogi izražajo začudenje zaradi akcije sil OZN, ki so zasedle letališče in prepovedale oddaje radijske postaje v Leopoldvillu. Vodilni krogi v ZAR menijo, da gre za nedovoljeno vmešavanje v notranje zadeve Konga in s tem za oviranje kongoške vlade pri njenih naporih, da bi dosegla enotnost dežele ter onemogočila zarote Combeja in belgijskih kolonialistov. V ZAR poudarjajo, da ima samo kongoška vlada kot edino zakonita vlada pravico do nadzorstva nad letališči in radijsko postajo. Tudi list »Gumhurja« poudarja, da gre za vmešavanje, ki je v prid Combeju in njegovim pomagačem. List poudarja, da se boj v Kongu bije med silami, ki želijo ohraniti neodvisnost in enotnost, ter kolonialističnimi elementi, ki spodkopavajo neodvisnost.

List izraža zaskrbljenost zaradi morebitnega vpliva velesil na sklepe OZN. Mnenja pa je, da bodo vse težave premagane in da bo Kongu uspelo utrditi neodvisnost in enotnost.

Celo angleški list »Guardian« obsoja pristranost poveljstva OZN v Kongu. List piše o poizkusu Kasavubuja, da bi izvršil državni udar, in poudarja, da vojska še dalje podpira Lumumbo. Pri tem opozarja Hammarskjoelda, da se bodo sile OZN znašle v katastrofalnem položaju, če se bodo odzvale pozivu Kasavubuja in skušale prevzeti nadzorstvo nad deželo. List meni, da bi bilo najbolje ponovno sklicati konferenco trinajstih neodvisnih afriških držav, ki so se nedavno sestale v Leopoldvillu, in dodaja, da bi bilo prav, če bi ti predstavniki nenehno zasedali in da so to najboljši svetovalci, ki jih lahko ima Hammarskjoeld v tem trenutku. Mnogo bolje kot evropski ali ameriški člani Varnostnega sveta bodo lahko precenili neposredne potrebe Konga v tem položaju.

Značilno je tudi, da so belgijska letala pripeljala te dni v Katango večje količine orožja za Combeja in da sile OZN tega niso preprečile. Res je zatem Hammarskjoeld protestiral v Bruslju in zahteval pojasnila, toda del orožja je medtem že prišel v

(Nadaljevanje na 10. strani)

BERLIN. — Vzhodnonemška policija pregleduje osebne dokumente osebam, ki hočejo vstopiti v vzhodni del Berlina. Prebivalci iz Zahodne Nemčije morajo namreč dobiti za vstop v vzhodni del Berlina posebno dovoljenje, kar pa ne velja za meščane Berlina samega

Iz Kardeljeve knjige «Socializem in vojna»

O jugoslovanskem «oportunizmu» in o kitajskem «radikalizmu»

Kaj je pisal Engels o vojnah? - Tudi Trocki je bil podoben ultralevičarski avanturist

V drugem poglavju Kardeljeve razprave pod naslovom *O jugoslovanskem «oportunizmu» in kitajskem «radikalizmu»* je med drugim rečeno:

Kitajska kritika jugoslovanskih komunistov se začne s kritiko njihovih lastnosti. Jugoslovanski komunisti se bojijo vojne in imperializma, pravijo ti kritiki, kitajski komunisti pa ne; ergo, ker prvim manjka poguma, so za oportunizem in ker so drugi pogumni, so za revolucionarni radikalizem. Zares klasična «marksistična» razlaga neke politike. In hkrati zelo stara in dobro znana metoda, da se s psevdorevolucionarno frazo zakrijejo zelo nerevolucionarne tendence.

Videti je, da je kitajske kritike še enkrat treba spomniti na dejstvo — ki pa jim sicer gotovo ne more biti neznano — da je jugoslovansko revolucionarno delavsko gibanje na čelu s svojo komunistično partijo in tovarišem Titom bilo v obdobju druge svetovne vojne eno iz med zelo redkih takih gibanj, ki je pripravilo, organiziralo ter z orožjem v roki z lastnimi silami, to je s silami svojega lastnega ljudstva, izvedlo zmagovito socialistično revolucijo. To revolucijo je Komunistična partija Jugoslavije uresničila v srcu Hitlerjeve Evrope, ko je poklicala delovne množice ne k miru, temveč v vojno, in sicer potem, ko je vladajoča buržoazija že kapitulirala pred okupatorjem in že proklamirala mir z njim. Za zmago v takih pogojih sta bili potrebni ne samo revolucionarna sposobnost in predanost stvari socializma, temveč tudi mnogo heroizma in neomahljivo zaupanje, da je mogoče revolucionarno obračunati s fašističnim okupatorjem in silami reakcije v deželi. Za takšno borbo pa je bilo potrebno tudi globoko internacionalistično prepričanje o nujnosti vsestranske podpore Sovjetski zvezi kot poglavitnemu oporišču revolucije v njeni borbi zoper fašizem. Zato je težko, da bi kitajski kritiki lahko računali s tem, da bodo prepričali svet, da sta strahopetnost in oportunizem baje lastnosti jugoslovanskih komunistov.

In dalje. Toliko da so jugoslovanski komunisti naredili prve korake pri obnavljanju svoje v vojni razdejane dežele — in se pri tem branili pred zunanjim in notranjim pritiskom reakcionarnih sil, ki so hotele zlomiti jugoslovansko socialistično revolucijo z njenimi notranjimi težavami — so se že znašli pred novimi težavami, ki jih je povzročil in organiziral znani Stalinov pritisk na Jugoslavijo. In spet je bilo treba ne samo mnogo revolucionarne sposobnosti in idejne trdnosti, temveč tudi poguma in trdnega zaupanja v veliko notranjo moč sodobnega socializma, ki brezpogojno odpravlja deformacije v razvoju socialističnih dežel in njihove politike, da so se jugoslovanski komunisti lahko ne le uprli pritisku, temveč tudi ohranili velike pridobitve socialistične revolucije, jih naprej razvijali ter utrdili v lastnem ljudstvu vero v perspektivo socialističnega napredka. Prav to pa je jugoslovanskim komunistom uspelo doseči. Kitajskim kritikom bo potemtakem prav tako težko prepričati poštenega človeka, da med lastnosti jugoslovanskih komunistov spada, da se z lahkoto klanjajo tujemu pritisku.

Po drugi strani pa ravno takšna velika in junaška revolucionarna preteklost jugoslovanskih komunistov ter izkušnje, ki so si jih pridobili v lastni borbi ali jih spoznali pri drugih, omogočajo, da ne sprejmejo za gotov groš vsake »otroške bolezni levičarstva« za dokaz hrabrosti in revolucionarnosti in vsake puhle radikalne fraze za veliko revolucionarno idejo. Sploh je vsak poskus, da se »radikalizem« spremeni v neko absolutno načelo, sam po sebi simptom nezdravega idejnega stanja. Tak poskus je v politični praksi do kraja absurden, ker ne upošteva objektivnih pogojev, s stališča znanstvenega socializma pa nesmiseln, ker ne temelji na analizi realnih odnosov, marveč na abstraktnih idejnih konstrukcijah ali celo zgolj na željah.

Že samo poudarjanje tega načela pomeni padati v statični subjektivizem». «V zgodovini delavskega gibanja je prizadejal psevdorevolucionarni radikalizem v besedah nemalo škode stvari delavskega gibanja in socializma, verjetno ne manj kakor reformistični oportunizem. Zgodovina — tudi najnovejša — nudi mnogo primerov za to, kako postajajo stranke in ljudje, ki jih je vodila jalova radikalna fraza — v pogojih, ki še niso dozoreli za revolucionarno akcijo — popolnoma nesposobni za kakršno koli resnično revolucionarno akcijo, takrat, ko se v resnici znajdejo v položaju, ki objektivno zahteva takšno revolucionarno akcijo», poudarja Kardelj, in nadaljuje:

«Dejansko revolucionarna je le tista politika, ki povezuje jasno revolucionarno orientacijo z realistično analizo objektivnih pogojev in vseh faktorjev družbenih gibanj. V tem je ravno pomen znanstvenega socializma.»

Nato pa še prav posebej podčrta, da je prav Lenin bil tisti, ki je bil najdoslednejšo in najbolj nepomirljivo borbo s psevdorevolucionarnim ultralevičarstvom in se je najdoslednje upiral ultralevičarskemu avanturizmu Trockega, ki je pod geslom svetovne revolucije dejansko skušal Sovjetsko zvezo pahniti v avanturistično vojno. Zato je treba bistvo radikalizma kitajskih avtorjev, ki napadajo Jugoslavijo, oceniti po konkretni sposobnosti njihove politike, ne pa po radikalizmu njihovih besed.

«Moja namera ni — zaključuje Kardelj to poglavje svoje razprave — da bi branil jugoslovanske komuniste pred kitajskimi obtožbami revizionizma. Moj namen je le opozoriti na dejstvo, da kitajskega «radikalizma» nikakor ni mogoče opravičevati z marksizmom.»

V pravo jedro vprašanja pa zadene avtor v tretjem poglavju pod naslovom *O neizogibnosti vojne* in piše dobesedno takole:

Samo neozdravljivi malomeščanski pacifisti lahko verjamejo, da vojna ni neizogibna — pravijo kitajski kritiki Jugoslavije. Samo ljudje, ki imajo polno glavo iluzij, ali ki zavestno olepšujejo imperializem, lahko trdijo, da se bo imperializem odpovedal vojni, in samo revizionisti, ki ne verjamejo v živo silo in zavest človeka, lahko trdijo, da lahko vojaška tehnika bistveno vpliva na potek družbenega razvoja — nadaljujejo prav ti kritiki. Seveda je vse to baje izrodilo znanosti Marxa, Engelsa in Lenina.

Zato si oglejmo stanje stvari najprej s te plati.

Klasiki marksizma so glede tega na nesrečo kitajskih teoretikov vselej bili zelo jasni. Celo v svojem času, ko se je zdelo skoraj izključno zorno sanjati o času, ko vojna ne bo več neizogibna, sta Marx in Engels vendar napovedovala tak čas in to možnost, ne da bi oboje povezovala s kakimi konkretnimi datumi v zgodovini, pač pa z dozorevanjem cele vrste faktorjev družbenih gibanj, tako materialnih kakor tudi idejno-političnih, od katerih bo odvisno ravnanje ljudi. Z drugimi besedami, po eni strani nista pričakovala, da bo vojna nemogoča šele takrat, ko bo izginil poslednji kapitalist, po drugi strani pa tudi v zmagi socializma v kaki deželi nista videla absolutne ovire za vojno. Kot znanstvenika realista sta vedela, da z zmago revolucije socialistična država še ne bo avtomatično postala brez napak, zato tudi nista menila, da v prehodni dobi ne bi bil mogoč pojav, ko bi bila tudi socialistična dežela obrnjena govorna za reakcionarno vojno.

Popolnoma nemarksistično in neznanstveno je, če kitajski teoretiki dokazujejo svojo tezo o neizogibnosti vojne s posplošeno shemo: kapitalizem je neizbežna vojna, socializem pa neizbežni mir, se pravi, mir je mogoč le, če bo kapitalizem kraja uničen. Ta problem je mogoče spoznati le, če se preanalizirajo konkretni materialni in politični faktorji in kvantitativni odnosi, ki v danem momentu odločajo o usodi vojne in miru, kakor tudi perspektive njunega nadaljnjega razvoja. Abstraktno vzeto, neizogibnost vojne nikoli ni bila absolutna, pretalna, marveč je bila zgolj odvisna od razmerja sil. In ko je Lenin rekel, da v pogojih imperializma vojna ni neizogibna, ker imperialistični činitelji neizogibno ustvarjajo vojno, je pri tem mislil prav na takšno razmerje sil, v katerem tu imperialistični faktorji neomejeno dominirajo ali vsaj prevladujejo. Potemtakem je razmerje vzrok, da je vojna neizogibna v pogojih absolutne dominacije imperializma. Kdor tega ne razume, ta tudi ne more videti, da je borba za mir v današnjih pogojih razno eno izmed sredstev borbe za *nadaljnjo spremembo razmerja sil* v prid miru in socializmu, ne pa za okupacijo nitev socializma. Seveda, predpostavko, da je mir elementarnem interesu socializma, o čemer kitajski teoretiki prav tako dvomijo.

Marx in Engels sta smatrala, da so vojne ovira za razvijanje notranjih revolucionarnih gibanj in zavora za notranje progresivne družbene procese. Prav zato v borbo proti vojni in za razorožitev razumela kot sestavni del borbe za demokracijo in socializem. Čeprav pa

(Nadaljevanje na 10. strani)

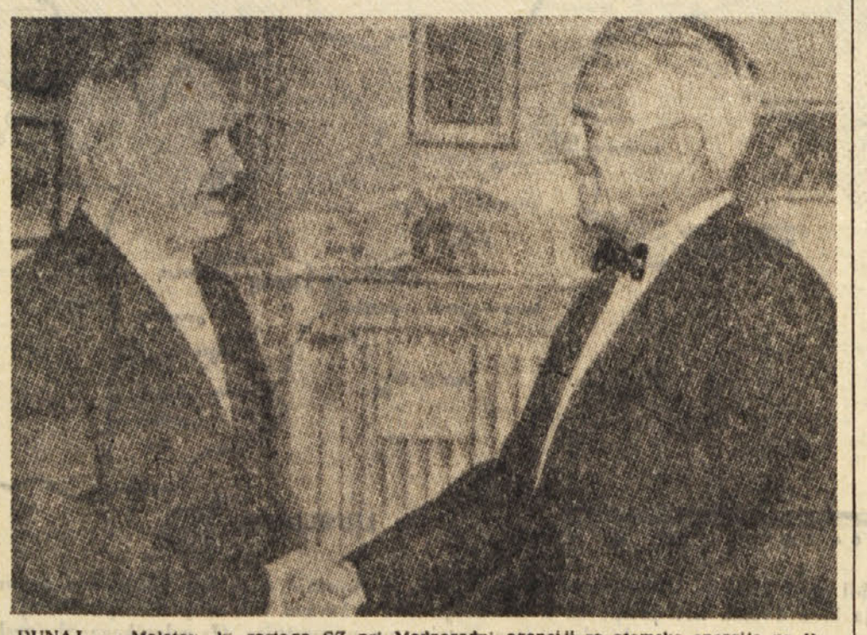

DUNAJ. — Molotov, ki zastopa SZ pri Mednarodni agenciji za atomsko energijo na Dunaju, se je sestal z ameriškim predstavnikom Sterlingom Colejem. Kot je videti, sta si zelo prijateljsko podala roko; poročajo, da je bil Molotov odlično razpoložen

Protislovna mnenja o stanju ameriškega gospodarstva

Pred novo gospodarsko krizo?

Jeklarska industrija dela še vedno s 55-odst. zmogljivostjo - 5 milijonov brezposelnih - Notranja naročila upadajo - Nekateri ekonomisti pa vidijo vse bolj rožnato

NEW YORK, septembra. — V Ameriki se vedno več razpravlja o stanju ameriškega gospodarstva in njegovih perspektivah. Vlada govori o nadaljnjem razvoju gospodarstva, kongres pa je vprav te dni imel na dnevnem redu nekaj gospodarskih vprašanj. Tudi poslovni ljudje in ekonomisti živo polemizirajo o pojavih, ki — po mnenju nekaterih — vzbujajo vedno večje vznemirjenje.

V tem razpoloženju je jasno, da se vse to odraža tudi v predvolilni kampanji za predstoječe predsedniške volitve in predsedniška kandidata Kennedy in Nixon to vprašanje tudi obdelujeta, in govorita o novih rešitvah, pač v vidu programa ene oziroma druge stranke.

Kennedy, kandidat demokratske stranke poudarja potrebo po likvidiranju mrtvila, v katerem se je znašla Amerika. S tem v zvezi se poteguje za večjo prosperiteto in večji dinamizem. On meni, da se mora gospodarska zmogljivost dežele večati na za pet od sto na leto in ne le za tri od sto, kot do sedaj. Zato je Kennedy pristaš večjega poseganja vlade v gospodarstvo, vendar pa je v formuliranju konkretnih in dolgoročnih programov in akcij zelo previden.

Iz razumljivih razlogov so republikanci glede tega še bolj previdni in stoje v glavnem na pozicijah sedanje vlade, kar je razumljivo, ker bi sicer morali napadati vso dosedanjo ekonomsko politiko predsednika Eisenhowerja in svoje stranke. S tem v zvezi republikanci zelo radi ponavljajo besede predsednika Eisenhowerja, ki je pred kratkim rekel, da v gospodarskem življenju ZDA ni ničesar, kar bi mogli imenovati recesijo ali depresijo. Kot osnovni primer za prikaz prosperitete navajajo naraščanje na nacionalne bruttoproizvodnje, še posebej pa osebnih dohodkov, ki da so presegli 400 milijard dolarjev. Tu dodajajo še število 69 milijonov zaposlenih, kar da je rekordna številka v zgodovini ZDA. Republikanci menijo, da so upravičeni trditi, da je tak napredek dežele v času Eisenhowerjeve oblasti najboljši dokaz pravilnosti vse njihove politike.

Če je vse to res, od kod vznemirljive vesti, čemu diskusije o tem? So zato razlogi za v začetku omenjeno vznemirjenost?

Morda je glede tega najbolj značilno stanje v ameriški jeklarski industriji in v industriji orodnih strojev. Veter, ki veje iz Detroita, Pittsburga in drugih velikih jeklarskih centrov, dela marsikomu skrbi. Iz Detroita še vedno prihajajo dokaj slabe vesti. Jeklarska industrija še vedno ne more dvigniti izkoriščanja svojih zmogljivosti nad 55 odstotkov. Vsi so pričakovali, da bo ekonomska krivulja v avgustu krenila navzgor, toda predvidevanja so sedaj odgodili na oktober, ko bodo — kot računajo — prispela nova naročila industrijskih podjetij, katerih glavna surovina je jeklo. Avtomobilska industrija, ki še ni razporedila niti zalog iz letošnjega leta, razmišlja, kam z reko novih modelov za leto 1961, ko se bo ta čez mesec dni pojavila na tržišču. V kolikor se proizvodnja jekla v začetku oktobra ne povzpne vsaj na 65 odstotkov proizvodne zmogljivosti, potem bo to po vseh analizah že trdnejši znak, da je ameriška jeklarska industrija zašla v resne težave.

Kakšno pa je stanje v industriji orodnih strojev? Letošnja julijska naročila v tej stroki so bila za 35 odstotkov manjša kot v istem mesecu lanskega leta. Naročila, ki jih industrija orodnih strojev dobiva od domače industrije, se zato že približujejo ravni iz dobe recesije pred dvema letoma. Edina svetla točka ali, če hočemo, olajševalna okolnost v tej stroki so naročila iz tujine

Toliko o dveh glavnih panogah: jeklarski industriji in strojni industriji. Kaj pa v drugih panogah?

Gradnja novih industrijskih naprav in kapacitet, gradnja novih hiš in podobne dejavnosti prav tako ne dajejo pričakovanih rezultatov. Družbe, ki se ukvarjajo z gradnjo letal, delajo v izgubo. Mnoge družbe in korporacije svojim delničarjem že najavljajo občutno zmanjšanje dobička. Slika torej ni rožnata.

V okviru takih razmer se javljajo k besedi tudi sindikati, ki zahtevajo, naj vlada skliče širše forume za globlje in podrobnejše proučevanje gospodarskega stanja, da bi se hkrati sklepalo o nadaljnjih posegih in ukrepih. Sindikati opozarjajo, da je danes v Združenih državah skoraj 5 milijonov stalno brezposelnih in veliko onih, ki so zaposleni s skrčenim delovnim urnikom.

V kritiki proti vladni gospodarski politiki ne zaostajajo niti določene skupine businessmanov. Te skupine očitajo vladi, da je z uvajanjem novih davkov zavrla gospodarski razvoj, da v deželi vlada neproduktivnost, da sindikalne organizacije vrše inflacionistični pritisk, da ameriška industrija izgublja konkurenčno sposobnost na svetovnem tržišču in podobno.

Posebno ostre so glede tega polemike, ki se vodijo med samimi gospodarstveniki. Na eni strani so tisti, ki govore o znakih recesije. Med temi se najdejo tudi pogumnejši gospodarstveniki, ki obtožujejo vlado, da širi birokratizem in ustvarja pogoje za gospodarsko sklerozo. Na drugi strani pa so gospodarstveniki, ki vse to zanikajo in ki v dokaz svojih tez navajajo že omenjeno naraščanje nacionalnega brutodohodka.

V prikaz te polemike bomo navedli nekaj konkretnih mnenj:

Caserling pravi: V vsem našem gospodarskem sistemu in to vse od korejske vojne obstajajo resni znaki. Ker v javni in privatni ekonomiki ni nobenih drastičnih in bistvenih sprememb, je sedanje mrtvilo nujno. To mrtvilo se bo nadaljevalo do izbruha nove recesije, ki jo je treba pričakovati ob koncu letošnjega ali takoj v začetku prihodnjega leta.

Ghensbough ni tako črnogled, ali če hočemo odkritosrčen. On meni: Pričakovati je treba naraščanje povpraševanja. Za vznemirjenje ni nikakih razlogov in znakov. Povpraševanje dobrin in uslug narašča. Vsi programi govore, da je treba pričakovati novo proizvodnjo in novo povpraševanje. Dokaz temu je rekorden dohodek. Proti koncu leta se bodo izgube v industriji jekla nadoknadile.

Ruttenberg je spet drugačnega mnenja: Dvajset odstotkov naše industrije, ki miruje in 5 milijonov brezposelnih delovnih moči bo našo deželo prizadelo, v kolikor vlada v zadevo ne poseže. Dežela drsi z vrha proti recesiji. Kot pred nekaj leti. Treba je zato spremeniti splošno smer našega gospodarstva. Toda upravi, vladi in kongresu, se ne mudi, niti ne kaže znakov vznemirjenosti. Prosperiteta v nekaterih panogah še ne more razsvetljiti temnega neba našega gospodarstva.

Gornji mračni sliki odgovarja ekonomist Nadler, ki vidi vse drugačno bodočnost: Pričakovati smemo relativno stabilnost. V industriji in trgovski izmenjavi ni bistvenih sprememb. Da se pričakovati relativna gospodarska ekspanzija, tudi če bi ne prišlo do booma. Toda niti govora ni o recesiji. Vladni izdatki in državne investicije se bodo povečale. Mislimo tu na gradnjo avtomobilskih cest, hiš, na kreditne možnosti. Povečal se bo tudi izvoz. Splošna gospodarska raven bo torej ostala ista.

Kljub razlikam v ocenah gospodarstvenikov se vendarle opaža nekaj, glede česar malone vsi soglašajo: slika nudi čudne krivulje.

R. Š.

RADIO TELEVIZIJA

Nedelja, 11. septembra 1960

Radio Trst A

8.30: Poslušali boste; 9.00: Kmetijska oddaja; 9.30: Slovenske narodne pesmi; 12.15: Za vsakogar nekaj; 13.00: Yvette Horner in njen ansambel musette; 13.30: Glasba po željah; 14.30: Nadaljevanje glasbe po željah; 15.00: Pri klavirju George Feyer; 15.20: «Jam-session», razmotrivanja o jazzu; 15.40: Ljubljanski vokalni kvartet; 16.00: 20 minut z Edmundom Rosom; 16.20: Pojeta Dalida in Henry Salvador; 16.40: Ciganski motivi; 17.00: Plesna čajanka; 17.40: Operne arije in dueti; 18.00: Turistični razgledi; 19.15: Glasbeni album; 19.45: XVII. olimpijske igre; 20.30: Iz Leharjevih in Kalmanovih operet; 21.00: Orkester Alberto Casamassima; 21.20: Koncert v jazzu; 22.00: Nedelja v športu; 22.10: Claude Debussy: Godalni kvartet v g-molu op. 10; 22.40: Slovenske ritmične popevke; 23.00: Dixieland ansambli; 23.30: Do polnoči v ritmu in melodiji.

Trst

7.15: Kmetijska oddaja; 9.30: Danes na športnih igriščih; 20.00: Po večernih krajevnih vesteh Kronike in rezultati športnih dogodkov.

Koper

7.15: Jutranja glasba; 8.00: Domače novice; 8.05: Kmetijska oddaja; Jesenska šetev je pred nami; 8.30: Glasbeni spored; 9.00: Nedeljska reportaža; 9.15: Zabavni zvoki; 10.00: Prenos RL; 10.30: Operne skladbe; 11.00: Naša popotovanja; 11.15: Nedeljski koncert; 12.00: Pogovor s poslušalci; 12.10: Glasba po željah; 12.40: Tedenski zunanjepolitični pregled; 13.30. Sosedni kraji in ljudje; 14.00: Glasba po željah; 15.10: «Kranjčanis»; 15.30: Veliki revijski orkestri; 16.00: Prenos RL; 19.00: Orkestri Heath, Ross, Black; 19.30: Prenos RL; 22.15: Plesna glasba; 22.35: Nedelja v športu; 22.40: Plesna glasba.

Nacionalni program

6.30: Vremenske razmere na it. morjih; 8.30: Kmetijska oddaja; 11.15: Buddy De Franco in njegov orkester; 11.30: Olimpiada: Konjske tekme: skoki čez ovire; 12.00: Nekaj o programu; 12.10: Pojo Ferrara, Lualdi, Negroni; 13.30: «Antidiscobolos»; 14.30: Operna glasba; 15.00: Italija Tisočerih: Od Sicilije do Neaplja; 15.40: Baxter in njegov orkester; 16.00: Filmska glasba; 16.30: Operetna glasba; 17.00: Lalo: Španska simfonija; 17.30: Radioolimpia: konjske tekme, vesti, zaključna svečanost; 19.40: Sportni dnevnik; 20.00: Cha-cha-cha in calypso; 21.00: Simfonični koncert; 22.00: Pascolijeve poezije; 22.15: «Mali pastirji Valteline; 23.20: Orkester p. v. A. Trovajolija.

II. program

9.00: Jutranje vesti; 10.00: Glasba za prazniční dan; 11.00: Nedeljski orkestri; 14.05: Avtorji pojo svoje pesmi; 14.30: Orkestra Riddle in Bay; 15.00: «Discobolos»; 15.30: Fantazija motivov; 16.00: Varietejski program; 16.30: Parada godal; 17.00: Glasba in šport; 18.30: Plešite z nami; 19.25: Glasbeni vrtiljak; 20.30: Radiosport; 21.45: G. Masetti in njegov orkester; 22.10: Večerna glasba.

III. program

17.00: Skladbe L. Spohra, F. Mendelssonna, J. Brahmsa, J. Straussa; 18.45: Francoska kultura; 19.15: V biblioteki; 20.00: Vsakovečerni koncert: Vivaldi, Bach, Tartini; 21.30: XXIII. mednarodni festival sodobne glasbe; 23.50: Brechtove in Alvarove poezije.

Slovenija

6.45: Vedri zvoki; 7.15: Igra pihalni orkester JLA; 8.00: Mladinska radijska igra; 8.32: Iz albuma otroških pesmi; 8.45: V gosteh v Tovarni emajlirane posode; 9.45: Petar Dumičić: Suita za godalni orkester; 10.00: Se pomnite, tovariši...; 10.30: Skladatelj Rado Simoniti; 11.00: Igramo za vas; 11.30: Z. Kržišnik: Hvarski zapiski; 13.30: Za našo vas; 13.45: Koncert pri vas doma; 15.30: Zabavni zvoki; 16.00: Melodije za vas; 16.45: Trio Slavka Avsenika; 17.00: Sport in glasba; 20.05: Nedeljski razgovor; 21.00: Sportna poročila; 21.10: Trije glasbeni jubileji; 22.15: Ples ob radijskem sprejemniku; 23.10: Koktajl pred polnočjo; 23.50: Prijeten počitek!

Ital. televizija

11.30: XXVI. razstava radia; 16.25: Olimpijske igre: filmske vesti, konjske tekme in zaključek olimpiade; 19.45: Ruski balet Jirine Grjebine; 20.30: TV-dnevnik; 21.05: Radijska igra Peppina in Titine De Filippo «... Ma c'è papà»; ob koncu športni dnevnik.

PONEDELJEK

17.00: TV za mladino; 18.30: TV-dnevnik; 18.45: Italijanski sprehodi; 19.05: Moderni ritmi; 19.35: TV igra G. Batsona in R. McCrackena «Sestre morilke»; 20.30: TV-dnevnik; 21.05: Film «Nočna dekleta»; 22.20: XXIV. velesejem v Bariju; na koncu TV-dnevnik.

Jug. televizija

Zagreb: 9.30: Kmetijska oddaja; 10.00: Film za otroke; Evrovizija; 18.45: Prenos svečanosti ob zaključku XVII olimpijskih iger; Beograd: 20.20: Sedem dni. Ljubljana: 20.30: «Hrepenenje po nebu», film.

PONEDELJEK

Zagreb: 19.00: TV pregled; Beograd: 19.15: TV pošta; 19.30: Koncert po želji gledalcev; 20.00: TV dnevnik; 20.15: Tedenski športni pregled; Ljubljana: 20.30: Držič — Rupel: «Boter Andraž» — (Dundo Maroje).

NEDELJSKA ČRTICA

BRANKO ČOPIĆ:

PESNIK

V prazni učilnici internata sedita v kotu ob zidu okna samo dva dijaka: izposten suh šestošolec, imenovan Pesnik, in njegov kolega, zdrav korenjaški fant, znan pod vzdevkom Dundo Maroje.

Piše se ljubezensko pismo.

«Dobro, kako pa ji je ime?» vpraša Pesnik in dviga s papirja brezbarvne ovčje oči.

«Maca. Piši: draga Maca.»

Pesnik se je onesvestil. Maca? Kakšno je že spet to ime. Nekaj progastega, vitkega, previdno se plazi skozi travo. To, samo to si lahko človek predstavlja ob besedi Maca. Eh, ko bi bila Irena!

«Mila moja in draga Maca!» glasno reče Pesnik, se spravlja k pisanju in postrani meče pogled na svojega klienta. Dundo, zelo zadovoljen, odobrava:

«Dobro, prav tako mislim tudi jaz.»

Tišina hladne pomladi namaka učilnico. Ob odprtem oknu šušlja lipa. Nad njo prosojni obraz neba — Irena!

«Mila moja in draga Irena!» govori v sebi Pesnik in se nagiba nad papir.

Včeraj je Dundo dobil od doma paket, se domenil s Pesnikom, da mu ta za kos slanine sestavi ljubezensko pismo za neko dekle iz bližnjega mesta. Resda se je Pesnik branil, češ «slanina ni važna», se je po celo prejšnji svoji volji oziral na sajast krajec, poln ozkih rdečih prog. Kako ti le diši, da bi ga vrag!

«Kakšna pa je ta tvoja: črna, plavolasa?» sprašuje Pesnik. «To se mora vedeti.

«Črna, pravi božji Arabec!» se začenja navduševati Dundo. «Vse se trese, kadar hodi.»

Pesnik se mršči in v sebi hitro briše podobo, ki mu jo je vsilil Dundo. Črna, se trese? On sploh ne more pisati črni in tam neki, ki se trese. Njegova Irena, njegova neznanka, ki je še ni srečal, je plavolaska, vsa v modrem, njeno telo se lahko samo nasluti, toda nikoli se ga ne da do kraja zamisliti. Njej bo pisal.

Nagnjen nad pismom, zasanjan in vznemirjen, Pesnik pozablja na Dunda, na njegovo dekle in svoje nedostojno plačilo, pa odpira srce pred tisto najdražjo, najbolj plemenito, pred svojo edino. Pred njo on ni več tisti neugledni grdi dijak, na pol lačen, slabo oblečen in večno negotov in zmeden. On je pred Ireno tisti drugi Pesnik, tisti, ki ga ostali ne vidijo, duhovit, ugleden in lep. Cesar koli se dotakne, vse se čudežno razcvete, odkrije in pokaže svojo skrivno čudovito podobo.

Za trenutek je ostal uročen pred Ireno iz oči v oči. Svinčnik je otrpnil v zraku. Za to se več ne najdejo besede. Ona je zablestela čez vse in pozabljaš, da si sploh kdaj znal govoriti in pisati.

Dundo se je ustrašil, da se ni Pesnik mogoče utrudil ali izgubil voljo za nadaljnje pisanje, zato hitro odreže reženj slanine, ga natakne na konico noža in mu ga ponuja:

«No, le prigrizni, pa bo šlo bolje.»

Pesnik ne vidi več niti slanine niti tovariša niti učilnice. On gleda nekam skozi zidove, v svoj svet, v Irene, v... Kaj so proti temu vse slanine tega sveta, vse ponudbe, obljube!

«Daj no, le vzemi malo predujma,» dobrodušno ponuja Dundo. «Le daj, bo bolje šlo, če se podmaže.»

Pesnik brez besed zavrača s privzdignjenim prstom, kot da je poleg njiju, na veji lipe, vzdrhtela plaho ptičica, ki bi jo Dundo lahko prestrašil.

«Pa dobro, če že nočeš.»

Pesnik, še vedno ožarjen, se obrača k tovarišu.

«A takrat ko se ji čisto približaš, tako oči v oči, kako takrat ona... kakšna se ti zazdi?»

Dundo se je kratko zazijal v svoj nož.

«Pa... nekako škilasta!»

«Pojdi k vragu! Škilasta!» Oba sta prasnila v smeh, s krohotom, od srca. Zdaj tu ni več niti sanjaškega pesnika niti prozaičnega naročnika, tu sta le dva dijaka, dva fantalina, ki se v pomladnem nedeljskem popoldnevu brezdelno zabavata ob odprtem oknu, srečna, da sta živa, da je zunaj jasno, da ni šole in njenega zvonca, ki meri seka vesele dni.

«Ha-ha, kakšna se mi zdi! Ko se ji primaknem bliže, ne vidim niti bele mačke. Komaj čakam da jo zgrabim.»

«E, pa tega ji ne moreš pisati,» se upira Pesnik in spet dviga proti odprtemu oknu zamišljen pogled. «Moraš ji povedati, kakor da si... kakor da te je s svojo bližino kar urekla, a ti, prevzet od njenega plav...»

«He-he, e si pokvarjen. Čuj — prevzet! Pa znajo tako lagati ženskam tudi tisti pravi pravcati pesniki?»

Prijatelj ga gleda z nerazumevanjem.

«Kakšno laganje? Saj to je v ljubezni tisto... Veš, tista nežna koprena...»

«Pojdi no, tudi to so se ti nalagali ti tvoji pesniki. Bratec moj... Zares, vsa čast ti, si ti sploh kdaj poljubil dekle?»

Pesnik vzdigne pogled od lipe pred oknom in s smehljajem, prepričevalno reče:

«Eh, moj dragi...»

Najprej mu ničesar ne omeni, pol pa pomembno obmolkne. Eh, moj dragi, še si mi ti pravi otrok. Ko bi ti samo vedel, kaj sem jaz, pesnik, doživel, kaj sem občutil. Kdor nima Irene, kdor je ni videl...

«Pa daj, piši naprej,» ga opominja Dundo. «Jaz se, bogme, ne spominjam, da bi karkoli videl, ko se ji približam iz oči v oči, ti pa piši, kar hočeš.»

«Jaz pa... jaz sem videl,» navdahnjeno objavlja Pesnik in se nagiba nad papirjem. Zdaj mu je njegova izmišljena Irena, plavolasa Irena, bliže kot kdajkoli doslej. Treba jo je prijeti in uklenti pod peresom kot minljiv varljiv pomladni trepet na vejici vznemirljivega listja in mirnega neba. Tu je nekje ona, je in ni, nedosegljiva, a vedno pred očmi.

Končno, otrplih rok in ovlaženih vek, se Pesnik ponovno vrača v učilnico, prebuja se kakor iz sna in utrujeno, neveselo objavlja:

«Gotovo.»

«No daj, da čujem.»

Dundo posluša pazljivo, očitno zadovoljen, in na koncu navdušeno udari po mizi.

«Sijajno! Ta bo sedla na ta zadnjo, ko bo prebrala.»

Pesnik je še vedno ves zasanjan in se težko prebuja.

«Kako na ta zadnjo? Kakšno zadnjo?»

«Ihaj, na široko, bogme! Saj bo od vse te sinjine, ki si jo natrapal v pismo, otopela kot riba, ko se nažre ribje omotice.»

Dundo razmotava masten papir in na dlani, kakor na kakšnem pladnju, s širokim srcem ponuja slanino.

«Tu imaš, brate, pošteno si si jo zaslužil.»

Medtem ko Dundo že bobni po stopnicah, hiteč ven, Pesnik z grenko samoodpovedjo porine od sebe papir s slanino in se zagleda v gosto krošnjo čez cesto.

Prevaral sem ga, zastonj mi je to dal. Plačal mi je za Maco, za črno debelušno Maco, jaz pa sem pisal tisti svoji nevidni, ki je vseeno povsod prisotna kot svetlo nebo nad razlistanim drevjem. Samo njej sem pisal, tega pa se ne da z ničemer plačati.

Prev. S. JUG

Prizor iz filma «Rok in njegovi bratje», ki bi po splošni sodbi javnosti in znatnega dela žirije moral dobiti prvo nagrado

ŠE O EDVIGI PESCE-GORINI

Pesnica «materinstva» ki ljubi mir in samoto

Pesimizem in svetobolje sta sad grenkih življenjskih izkušenj Njena pripovedna dela so v glavnem namenjena mladini

V zadnji nedeljski številki Primorskega dnevnika smo govorili o Edvigi Pesce-Gorini kot književni organizatorki ter v glavnem poudarili njene zasluge pri ustanovitvi Mednarodnega pesniškega združenja in urejevanja njegovega glasila «Časopisa pesnikov — Il giornale dei poeti».

Danes se bomo nekoliko pomudili pri obravnavanju njenega umetniškega lika.

Imenovali so jo pesnico materinstva. To zaradi preproste domačnosti in poučnosti, ki preveva zlasti njena prva dela. Toda intimnost družinskih čustev je samo en odtenek njene poezije, kakor pravilno ugotavlja Maria Maggi. Vendar je to njeno poudarjeno družinsko razpoloženje najbolj dostopno preprostim ljubiteljem njene umetnosti, ki so srečni v mirnem uživanju in tradicionalni milini skromnih človeških navad. Globlja in psihološko bolje utemeljena je njena pesniška zbirka «Il ritorno — Povratek». Psihološki motivi in opisovalno leporečje se prepletajo z globoko analizo njenega pesniškega in človeškega hrepenenja. Njene tihe želje, zamaknjenost v trenutkih premišljevanja, nostalgične muke sredi bežečega časa, drget ljubosumja, predanost in upor, to so motivi njenega zrelejšega notranjega pesniškega doživetja.

Njena zunanja vizija pa sloni na jasnem dojemanju zunanjih vtisov. Njen priljubljeni milje je Rim, ko se v njegovih težkih nočeh lahko poglablja v bohotno kipeče misli in se zamakne v premišljevanje o smislu, ki ga ima za človeštvo požrešni prepad časovne minljivosti. Prav tako se rada sprehaja vzdolž Seine v Parizu, zlasti v deževnih dneh, ko se sanjavo vlečejo za njo sprehajališča ob reki, posejana s knjižnimi stojnicami, ki jih primerja tihim in strogim nosilnicam človeškega duha. Zamaknjenost dobiva v pesnici često romantični navdih. Zunanjost dojema čustveno in jo nato simbolično in presnovljeno obdeluje.

Pesnica ljubi mir in samoto, kjer se v večernih urah, ob sončnem zatonu, rada predaja razmišljanju in delu. In vendar je kljub vsej tej vedrosti v njeni umetnosti zapaziti sledove pesimizma in svetobolja, sad grenkih življenjskih izkušenj, kakor je pravilno ugotovil kritik Adriano Tilgher. Ta je eden od redkih, ki so poudarili to pesimistično nastrojenje pesnice. Tudi Maria Maggi naletava v pesniških delih pesnice Edvige Pesce-Gorini na bolestno utripanje njenega srca, ki čitatelja prevzame in presune. To velja prav posebno za njeno najnovejšo pesniško zbirko «Respingo il sole — Odklanjam sonce». To je izbruh njenega v prejšnjih delih že davnaj latentnega pesimizma in svetobolja, to je izraz njene globoke žalosti zaradi zrušenja vseh njenih življenjskih idealov in uničenja njene družinske sreče, ki jo je tako rada opevala. Njen mož je med kruto drugo svetovno vojno izginil v snegu sredi prostrane ruske ravnine, kamor ga je pahnila nerazsodna človeška volja in ga iztrgale iz ljubečega objema žene in dveh otrok. Pesnica obuja s pretresljivimi besedami svojo nedavno srečo. To je nekaka avtobiografska pesnitev v petnajstih poglavjih, v katerih se njena razigrana sreča spreminja v temno slutnjo in sredi muk pričakovanja stopnjuje do viška žalosti in obupa, vendar se v nenehnem žalovanju umiri in išče ter najde novega smisla za življenje, ki si ga ni upala pretrgati. Živi v spominu na davno srečo, ki jo obuja v novem zaletu pesniške ustvarjalnosti in književne ter organizatorične vneme. Smrt, ki je tako kruto posegla v njeno življenje, jo je pahnila v senco, kjer rada sodoživlja ledeno sapo in mraz daljnih ravnic na vzhodu Evrope. Noče, da bi sonce prodrlo v to senco, ki jo že toliko let obdaja. Pesnica naravnost odklanja sonce in sovraži to našminkano naravo, ki se kljub svoji starosti tako rada kaže mlado, nališpano in večno. Sovraži to veselo ljubico, ki se predaja soncu, vsa zasanjana sredi žara življenja. Sovraži to naravo, ki človeku daje sredstev za življenje, ki pa mu tudi brez pomisleka in preračunano pripravlja prostor v hladnem grobu. Sovraži njen narejen in cinično nasmešek, ker se nam v prazničnem razpoloženju nasmiha in človeka spravlja vedno bliže pogubi. Toda pesnica se kmalu sama zdrzne ob takem gledanju na svet, se skruši in išče tolažbe v poglobitvi v svojo duhovnost ter upa, da je tako našla uteho, da more vztrajati do konca v pričakovanju snidenja s pokojnim soprogom.

Njena pripovedna dela so v glavnem namenjena mladini. Kot učiteljica je spoznala potrebo, dati mladim srcem primerno čtivo. Zato je njena proza skoraj izključno poučne narave, je pa kljub temu prežeta plemenite življenjskosti, na kateri sloni tudi vsa njena pesniška ustvarjalna sila do izida zbirke «Odklanjam sonce». Njene proze so izbrani biseri, urejeni v bleščečem nizu. Izdelani so preprosto. Kljub temu pa hoče njihova avtorica z njimi vplivati na čitatelja in ga dvigniti ter izobraziti s stvarnim prikazovanjem moralnega življenjskega reda. Posebno poučno učinkuje njena ljubezen do ponižanih, potrtih in preganjanih, s katerimi sočustvuje

Naj spopolnim umetniški prikaz pesnice še z navedbo nekaterih odlikovanj, ki jih je bila deležna: članica je rimske Arkadije z imenom Asteria Delfica, Akademije znanosti in umetnosti v Genovi in Latinske akademije v Parizu. Pred kratkim pa je bila odlikovana z redom Italijanske republike za velike zasluge, ki si jih je med svojim dolgoletnim delovanjem pridobila na književnem področju.

JANKO JEŽ

KRATEK PREGLED PO ZAKLJUČENEM FILMSKEM FESTIVALU V BENETKAH

Povprečnost, ki je težila k podpovprečnosti

Razburjenje in razočaranje ob podelitvi «zlatega leva» - Volpijevi nagradi za najboljši vlogi dobro podeljeni - Mnogo lepega v informativni sekciji

Razburjenje po proglasitvi zmagovalca na beneškem filmskem festivalu najbrž ne bo tako kmalu pozabljeno. Se malo prej se je splošno mislilo, da lahko prihaja s polno upravičenostjo v poštev za «zlatega leva» edino film *Rok in njegovi bratje*. Po sprejemu, ki ga je film doživel, sta bila gotovo o tem prepričana tudi režiser Luchino Cisconti in producent Goffredo Lombardo. Nihče pa ni pomišljal na Cayattov film *Prehod čez Ren*, kajti na naslednjih mestih sta se imenovala prej japonski film *Nobena ljubezen ni večja* in Wilderjev film *Garsoniera*. Toda prišlo je drugače in «zlatega leva» je odnesel Cayatte za film, ki ni doživel niti posebno prijaznega sprejema pri kritiki.

Na splošno se je festivala držala neka povprečnost, ki je dolgo težila celo v podpovprečnost. Ravnatelj Lonero je hotel to deloma opravičevati z dejstvom, da je težko najti po vrsti festivalov pred beneškim še vedno 14 dobrih filmov za festival. Prav lahka ta zadeva res ni in tudi delo komisije, pravilnik festivala ter interesi producentov so stvari, ki se težko vskladijo. Po pravilniku bi morali biti filmi v Benetkah že do 31. julija. Toda redki so danes producenti, ki bi bili pripravljeni pustiti izgotovljen film, da mesec dni brezplodno leži. In tako se dogaja — kot se je dogodilo prav pri Cayattovem filmu — da so nekateri filmi dokončani tik pred predvajanjem na festivalu. Kako je mogla izbirna komisija točno vedeti, kakšen bo izbrani film v dokončni obliki, je težko reči. Dostikrat tudi ni prav jasno: ali se kak film nahaja na festivalu, ker ga je izbrala izbirna komisija ali ker ga je določila kaka komisija v državi, iz katere je film prišel. Prav to so na pr. hoteli časnikarji zvedeti na tiskovni konferenci od voditeljice sovjetske delegacije Kokoreve, ki pa se je jasnemu odgovoru izogibala, češ da je treba to vprašanje nasloviti na vodstvo festivala. Toda pozneje je le nehote priznala, da je bil film izbran že s sovjetske strani. Včasih je le imela izbirna komisija na razpolago več filmov, izmed katerih je potem določila film za festival. In tu se je težko vedno strinjati z izbirno komisijo.

Luchino Visconti

Po francoskem filmu *Un, deux, trois, quatre*, ki je le filman balet — in to dober balet — so prišli na vrsto filmi v konkurenci: najprej češka *Bela golobica* in še isti večer jugoslovanska *Vojna*. Če bi se izbirna komisija odločila za film *Višje načelo*, ki ga je tudi imela na razpolago, bi najbrž napravila Československi večjo uslugo kot z *Belo golobico*. *Višje načelo* je res dobro filmsko delo z jasno antinacistično vsebino, medtem ko je v *Beli golobici* sicer mnogo poezije, a zelo malo filmske zgodbe.

Za jugoslovanski film si ni mogoče biti prav na jasnem, zakaj je prišel na festival v Benetkah, ko se sliši, da je bil na festivalu v Pulju le tudi kak boljši film — ne glede na nagrado, ki jo je Bulajičev film prejel v Pulju. *Vojna* je na beneškem festivalu slabo predstavila Jugoslavijo in najbrž bi bilo mogoče med jugoslovanskimi filmi najti kako drugo delo, ob katerem se kritika ne bi toliko spraševala, kako je mogoče, da pride tak film na festival.

Nemci so se pojavili s filmom *Sahovska novela*, ki je obrtniško dodelano a sicer ni na njem ničesar razen Jürgensove igre, ki pa tudi ne presega njegove znane povprečnosti.

Tudi Američani so imeli letos samo en film — *Garsoniera* — v konkurenci in obdržali so se na dostojni višini. Končno je Shirley McLaine prejela celo Volpijev pokal kot najboljša igralka. Njena kreacija sicer ni kaj izrednega — toda boljših ženskih vlog pač ni bilo. (Nekatere igralke niso mogle priti v poštev — kot na pr. Riva in Signoret v filmu *Adua in tovarišice* ter Girardot v filmu *Rok in njegovi bratje* — ker so bile dublirane.) Tudi Jack Lemmon iz istega filma je bil kandidat za nagrado.

Italijanski film se je na festivalu dobro predstavil. Visconti je s svojim filmom *Rok in njegovi bratje* žel velikanski uspeh pri kritiki — in to zasluženo — in ostalo bo za vedno uganka (ali pa tudi ne bo uganka), kako je mogel ostati brez «zlatega leva». V redu je, če je Vancini prejel nagrado «za prvi film» za svoje delo *Dolga noč l. 1943*. To je film, ki se mu v formalnem pogledu lahko marsikaj oporeka, ki pa bi moral postati študijsko dopolnilo k pouku o odporništvu in osvoboditvi. (Kot je znano, je ta pouk po ministrski odločbi sedaj uveden v srednje šole.) Zaradi njegove formalne nedodelanosti, hočejo nekateri ta film sploh odklanjati, toda pravi vzrok, da jim ni všeč, je v njegovem okritem antifašizmu. Manj dobro je delo *Delfini* Francesca Masellija, ki se preveč drži nekakih klišejev, medtem ko je Antonio Pietrangeli ustvaril z *Aduo in tovarišicami* lep film. Tu bi lahko preskočili na informativno sekcijo, v kateri je bil prikazan film Gila Pontecorva *Kapo*. Vprašali bi se lahko, zakaj ni bil v konkurenci raje ta film kot pa *Delfini*. Pontecorvo se je s tem filmom zelo izkazal kot režiser ter ustvaril nadpovprečno delo.

Rusi bi prav gotovo lahko poslali na festival kaj boljšega kot je *Leningrajsko nebo*, čeprav je voditeljica sovjetske delegacije zatrjevala, da je film prišel na festival pač zato, ker se njim zdi, da je dober film.

Francozi so se razen z nagrajenim Cayattovim filmom *Prehod čez Ren* pojavili tudi z Lamorissovim *Potovanjem z balom*. Ta film bo ugajal tistim, ki ljubijo barve, ples, pesem.

Nekje na sredi so ostali Japonci s filmom *Nobena ljubezen ni večja* režiserja Kobajašija, medtem bo so bili manj uspešni Poljaki s svojimi *Križarji*, dasi je film razodel umetniške vrline mnogih igralcev. Tudi Angleži letos niso šli nad povprečnost s filmom *Whisky in slava*, toda film je dal nagrajenega igralca Johna Milisa.

Seveda se je marsikaj lepega videlo v informativni sekciji, toda vodilo bi nas predaleč navajati vse dobre filme. Mnogi od teh filmov v Italijo sploh ne bodo prišli. Toda prav bi bilo, da bi moglo občinstvo videti vsaj vse protinacistične filme. Vsekakor ne bo ovir za italijanski film *Pepel spomina*. Treba bi pa bilo tudi, da bi občinstvo samo HOTELO take filme videti.

R. R.

Italijanski partizanski roman v slovenščini

SLOVENSKA KNJIŽNA POLICA

Če se voziš od Ravenne proti Ferrari vodi cesta nedaleč od velike vodne površine, jezera, močvirja ali lagun, za katere je skupni naziv «Valli di Comacchio». Če pa se iz Ravenne pelješ kar naprej ob morju proti severu, po pravkar zgrajeni cesti, ki vodi od Ravenne proti Benetkam in Padovi, pa imaš veliko močvirje na zapadni strani. Ta ravninski svet, v katerega še vdira morje, ki je deloma že izsušen, ki pa vendar predstavlja še veliko površino, preplavljeno z nizko, stoječo vodo, je bil kot nalašč za partizansko bojevanje. In zato nas ne preseneča, da so prav tu našli močni oddelki italijanskih partizanov svoja oporišča, skrivališča, bolnišnice, skladišča orožja, pa tudi svoje operativno področje. In iz partizanskega življenja v tem predelu je zajela snov za svoj partizanski roman tudi italijanska pisateljica *Renata Vigano*. Njen roman «*Neža gre v smrt*» (L'Agnese va a morire), ki je kot eden najboljših italijanskih romanov iz partizanskega življenja dobil tudi literarno nagrado Viareggio 1949, je zdaj v slovenščini izdala založba *Borec* v Ljubljani. Z izdajo tega dela je bil storjen pomemben korak za približanje tako še neznanega italijanskega partizanstva našim ljudem. Zato zasluži njiga, katere pomen daleč presega zgolj izid navadnega prevoda, nekaj več besed tudi v našem knjižnem pregledu.

Pisateljica Renata Vigano, ki je zdaj stara šestdeset let, ima za seboj precej živahno življenje. Čeprav ji je bilo dano, da je obiskovala srednje šole, pa je po dovršitvi teh morala v službo kot bolničarka, da bi lahko preživljala sebe in starše. Seveda pa je bilo vse njeno življenje posvečeno predvsem književnosti, s katero se je začela ukvarjati že v najnežnejših letih. Tako je že v dvanajstem letu objavila svojo prvo pesniško zbirko, v petnajstem letu pa drugo. Zato ni čuda, da se je kasneje v celoti posvetila pisateljskemu poklicu. Tudi njen mož Antonio Meluschi je književnik. Toda njen mož je bil med vojno tudi komandant partizanskih enot, ki so se borile na področju močvirij in lagun, sestavljajočih predel «Valli di Commacchio». Tu pa je med vojno kot partizanska bolničarka delovala tudi pisateljica sama, ki je s sinom prav tako odšla v partizane.

Pisateljica je v tem svojevrstnem predelu padske nižine ob morju našla med vojno obilo snovi za svoj roman «Neža gre v smrt.» Tako je to delo res pristno, vseskozi doživeto in zato bralcu ne odkriva samo nov neznani svet, temveč ga tudi pritegne k branju. Pravzaprav je delo preprosto. Pisateljičino pripovedovanje sicer razodeva solidno pripovedno umetnost, ni pa to nikako veliko delo. Tudi v gradnji pogrešamo neko globljo vez, neko notranjo gradnjo romana, toda vendar je prav pristnost, ki veje iz njene pripovedi, pa odkrivanje nečesa neznanega, tisto kar odtehta vse morebitne napake tega partizanskega teksta.

Vsebina romana je pravzaprav zelo preprosta, kakor je enostavna pripoved sama. V romanu pripoveduje pisateljica o preprosti kmečki ženi Neži, ki so ji fašisti po kapitulaciji Italije odpeljali moža. Ta preprosta žena, ki se prej ni ganila od domačega ognjišča postane zavedna partizanska borka, ki žrtvuje tudi svoje življenje za osvobodilno gibanje. V tem okviru pripovedi o usodi in delu partizanke Neže, pripoveduje pisateljica o življenju partizanov na tem področju, o njihovih akcijah, o življenju v taborišču, o grozodejstvih Nemcev in domačih fašistov, o spopadih in bojih, pa tudi o razpoloženju in mišljenju partizanskih borcev, preprostih ljudi italijanskega severa, ki se s puško bore za uničenje fašizma doma in po svetu.

Posebnost tega partizanskega romana je v tem, da pisateljica opisuje odporniško gibanje z očmi preproste kmečke žene Neže. Nasprotje med njeno močno, okorno postavo in razgibanimi dogodki spopadov in borb, ter med preprosto in skoraj okorno ženo ter njenimi bistrimi in hitrimi odločitvami, tvori osnovno temo romana. Zato predstavlja glavna junakinja romana Neža predvsem nekak simbol vseh preprostih, neukih in nešolanih ljudi, ki se niso nikdar v življenju rinili v ospredje, ki pa so vendar, ko je prišel pravi čas, znali postaviti celega človeka

Ta neposredno, preprosto a živahno napisani roman, ki predstavlja edino leposlovno delo med vsemi izdajami založbe, bodo naši bralci prav gotovo toplo sprejeli. Kot že omenjeno pa je še poseben pomen te knjige v tem, da nam posreduje pričevanja drugih narodov o svojih bojih za svobodo med zadnjo vojno.

Sl. Ru.

MILUTIN VUJOVIĆ

«Srečanja v vojni» po zapiskih dnevnika

Pomemben dokument osvoboditnega boja jugoslovanskih narodov

V posebni zbirki «Posamezna dokumentarna dela slovenskih in drugih pisateljev» je založniška ustanova «Borec» izdala za slovenske bralce prevod knjige Milutina Vujovića «Srečanja v vojni». To pa z namenom, da približa slovenskim bralcem umetniške in spominske stvaritve jugoslovanskih narodov iz obdobja osvobodilnega boja. Največji pomen te literature je prav v odmikanju te dobe in dejstvu, da pišejo spomine ljudje, ki so to zgodovino tako rekoč ustvarjali. Za slovenske bralce pa je pomen te knjige še v tem, da bodo tako vsaj malo pobliže spoznali težave osvobodilnega boja v drugih predelih države in vse trpljenje, ki so ga morali borci prestati v najtežjih dneh zgodovine jugoslovanskih narodov.

Knjiga «Srečanja v vojni» je napisana na podlagi zapiskov dnevnika, ki ga je avtor nekdanji učitelj v Crni gori, vodil od okupacije dalje. Na podlagi podatkov dnevnika in svojih spominov je tako nastala knjiga, v kateri opisuje avtor vstajo črnogorskega ljudstva v letu 1941, osvobodilni boj, like posameznih borcev, trpljenje prebivalstva med sovražnikovimi ofenzivami, posamezne spopade, bitke ter rast vojaških enot od prvih malih četic do formiranja partizanskih brigad in divizij. Kot pravi avtor sam, je namen njegovega dela predvsem v tem, da bi njegovi zapiski predstavljali prispevek k zgodovinskemu gradivu, ki ga bo lahko kasneje uporabljal kronist ali zgodovinar. Obenem pa tudi ta, da otme pozabljenju junaštva partizanskih tovarišev. Dogodke opisuje pisatelj kronološko, od aprila 1941 pa nekako do osvoboditve Beograda in formiranje sremske fronte v zimi 1944-45.

Avtorjevo pripovedovanje ni enotno. To je morda knjigi tudi v kvar. Avtor namreč gotove dogodke opisuje radvse podrobno, potem pa v nekaj stavkih preskoči cela obdobja. Posamezna poglavja so tudi docela drugače napisana, bolj literarno in tudi vsebinsko zajemajo le posamezne epizode. Zato bo bralec v knjigi pogrešal neke enotnosti pripovedi in zato bo tudi težko opredelil značaj knjige, ki ni ne dnevnik, ne kronika, temveč neka kombinacija med knjigo osebnih spominov, med kroniko in leposlovjem. Zato pa je dokumentarna vrednost knjige toliko večja, saj podatki v knjigi izvirajo od avtorja, ki je sam neposredno doživljal vse to, kar opisuje.

Knjiga ima glede na način pisanja in glede na številne dogodke, ki jih obravnava avtor, gotove pomanjkljivosti. Toda to, kar iz knjige izvemo, to bo prevzelo vsakega bralca. Prav na podlagi te knjige si bo nas bralec lahko ustvaril vsaj približno sliko o tem, kako res vseljudska je bila vstaja v Crni gori 13. junija 1941, kako je nato upor, kljub temu da je okupator uspel potisniti borce v gore, plamenel naprej obenem pa kako strašne napore so prestali borci in prebivalstvo Bosanske Krajine in Crne gore. Knjiga daje res vsaj majhen vpogled v vso epopejo osvobodilnega boja. In prav v tem je njena prava vrednost, čeprav so seveda nibe pripovedi in gradnje spisa, kot že omenjeno, številne.

S. R.

Ob zaključku 17. olimpiade v Rimu

Največ zlatih kolajn je odnesel Vatikan

Špekulacije z zemljišči in jalova protikomunistična propaganda - Tudi prostitutke so prišle na svoj račun Kljub vsemu pa bo ostal lep spomin na to prireditev

XVII. olimpiada v Rimu je zaključena — živela nova olimpiada v Tokiu! Olimpijske fanfare so še zadnjič zatrobile, olimpijska bakla je dogorela in športniki vsega sveta so zaključili tekmovanje, ki je predstavljalo od 25. avgusta dalje, najbolj popularno in zanimivo manifestacijo današnjih časov. 8000 športnikov in njihovih spremljevalcev ter več kot 80.000 tujih turistov je že začelo zapuščati Rim. Kmalu bo v Rimu zopet tako, kot je v tem mestu vedno ob takšnem času — ostali bodo le spomini na lepe olimpijske igre, o katerih se bo diskutiralo in govorilo brez dvoma še zelo dolgo.

O športnikih in o doseženih rezultatih na olimpijskih igrah ne bomo govorili. Danes poznajo tudi tisti, ki se s sportom ne ukvarjajo, junake olimpijskih iger ter vedo za dosežene rezultate, za vse njihove uspehe in neuspehe. Odkrijmo raje zaveso olimpijskih iger, ki krije, prav kot vsaka druga zavesa, razne bolj ali manj poznane tajnosti.

Tudi letošnja olimpiada v Rimu ima namreč svoje tajnosti in svoje zakulisne spletke, ki niso športnega, temveč celo moralnega in političnega značaja.

Da, tudi politika je imela pri olimpiadah svojo besedo, čeprav je preprostemu človeku težko vskladiti misel o poštenih in hrabrih športnih tekmah z umazanimi političnimi špekulacijami. In vendar je bilo takšnih političnih špekulacij nič koliko. Še pred začetkom olimpijskih iger so se na primer ustanovili v Rimu posebni uradi za «prepričevanje» športnikov z «onkraj železne zavese.» Vodje teh uradov so bili razni politični begunci iz Sovjetske zveze, Poljske, Češkoslovaške, Madžarske, Bolgarije in Romunije, ki so prišli nalašč za to priložnost v Rim, da bi se sestali s športniki teh držav in jih prepričali, naj se odpovedo svoji domovini in naj ostanejo v tujini. Nekateri športniki iz omenjenih naprednih in demokratičnih držav so dobili telefonsko številko omenjenih uradov brž ko so prispeli v Rim. Športniki niso nasedli ter se prav v teh dneh — ovenčani s številnimi zlatimi kolajnami in drugimi visokimi priznanji, vračajo na svoje domove. «Prepričevalci» so ostali s praznimi rokami. Razočarani so oni, še bolj so pa razočarani tisti, ki so jih s tem «svetim ciliem» poslali celo iz Amerike in drugih oddaljenih dežel v Rim.

Svoje prste pri olimpiadi je imel tudi Vatikan. Rimljani, ki so zelo simpatični ljudje in se radi šalijo, pravijo, da je največ «zlatih kolajn» pri teh olimpiadah pobral prav Vatikan (z zlatimi kolajnami mislijo namreč na ogromne zaslužke, ki jih je olimpiada prinesla Vatikanu). V finančnem pogledu pravijo, so vatikanska podjetja in vatikanske verske ustanove in razni redi dejansko odnesli glavno zmago na XVII. olimpiadi. To pa ni nič čudnega, če pomislimo, da ima Vatikan v Rimu in njegovi okolici več kot 53 milijonov kvadratnih metrov zemlje. In na dobršnem delu te zemlje, ali vsaj v njegovi bližini, so zgradili glavne športne objekte, oziroma nove ceste in javne servise. Ker je rimska občina v rokah krščanskih demokratov, je seveda že gledala tako, da so pri graditvi novih objektov upoštevali v prvi vrsti vatikanske finančne interese. Pravijo, da se je cena teh vatikanskih zemljič, prav po zaslugi demokristjanske občinske uprave, dvignila nekaterih predelih na višino od 15 do 30.000 lir za kvadratni meter. Vatikan pa je baje «rade volje» odstopil kar več milijonov kvadratnih metrov svojega zemljišča.

Nič manj podjeten ni bil Vatikan tudi v gostinstvu. Na to se je dolgo in skrbno pripravljal in reči je treba, da se mu je njegova skrb dobro obrestovala. Okrog 400 verskih šol in ustanov ter samostanov so za to priložnost spremenili v začasne hotele, ki niso bili bogve kako opremljeni, a cene v njih prav v ničemer niso zaostajale za cenami drugih hotelov in prenočišč. Seveda so opatje in nune, ki so za to priložnost prevzeli službo hotelirjev in natakarjev, poskrbeli, da založijo tujce ne samo s hrano, temveč tudi z raznimi drugimi spominčki, ki so zopet predstavljali dober vir dobičkov. Rimski trgovci in gostinci so se seveda zelo jezili, toda vsa jeza jim ni nič pomagala.

Fratre in nune seveda nič ne vznemirjata jeza in nejevolja rimskih gostincev. Zaslužki so bili kljub nekaterim «neprijetnostim» dobri, in to je tudi glavno, kar so hoteli doseči.

Vatikan in demokristjanska uprava pa sta dala čutiti svojo avtoriteto tudi samim športnikom. Olimpijsko mesto, kjer so stanovali ves čas olimpiade vsi športniki, njihovi trenerji in drugi spremljevalci, so še pred prihodom teh pregradili v dva dela — enega za moške in drugega za ženske. Prehod iz enega v drugi tabor je bil v začetku čisto nemogoč. Da bi bila odcepitev «kokošnjaka» (kot so Rimljani imenovali ženski oddelek olimpijskega mesta) čim uspešnejša, so postavili pri vratih iz enega v drugi del mesta številne «straže». Toda že prve dni se je pokazalo, da so bile tudi straže brez moči ter da so bili obiski med prebivalci ženskega in moškega olimpijskega mesta vedno bolj pogosti. Ko je za to izvedela tudi javnost, so upravitelji mesta nadzorstvo nad športniki še podvojili. Toda kaj se je zgodilo? Športniki so bili na treningu vedno bolj mlahavi, rezultati, ki so jih dosegali, pa vedno bolj pičli.

Nekaj bo treba ukreniti, so si rekli organizatorji olimpiade. Ni jim bilo treba dolgo premišljevati in ugibati, kaj bi bilo bolj pametno ukreniti. Prestrašeni jok nekega dekleta, ki je bila kot sobarica zaposlena v moškem delu olimpijskega mesta in je komaj utekla skupini živahnih športnikov, jim je do konca odprl oči. Potem so izvedeli še bolj «grozno» novico. Šest izmed olimpijskih hostes, katerih služba je bila, da spremljajo športnike in turiste, je baje priredilo pravcati «strip tease» v eni izmed spalnic. Uspeh te «prireditve» je bil baje ogromen. Pa tudi vse ostale hostes, izbrane med najbolj uglednimi rimskimi družinami (nekaj jih je grofic, ali pa so hčerke raznih princev in ambasadorjev) so imele že kar prve dni številne vnete občudovalce med športniki. In ti občudovalci so postajali iz dneva v dan bolj «goreči».

Skratka — športnikom, ki so vzdržali dolge mesece pod strogo disciplino in vzdržnim življenjem, so obupno manjkala dekleta.

«Če ne uredimo takoj te zadeve» so si rekli organizatorji «bo olimpiada bolj klavrno izpadla». In obrnili so se za pomoč k rimskim lahkoživkam, ki so ponudbo seveda rade volje sprejele. Tako je, kljub vsem ugovorom z raznih strani, dobilo kakih 10 rimskih prostitutk posebne legitimacije, s katerimi so imele prost vstop v moški odčelek olimpijskega mesta. In od tistega dne dalje so se športni rezultati res vidno izboljšali.

Ker je že govora o prostitutkah, naj povemo, da je bila tudi zanje olimpiada važen dogodek. Številni tuji turisti so predstavljali vse prelepo vabo, da bi se ji odrekle. In tako jih je prišlo za to priložnost kar lepo število v Rim, kjer so se baje kar dobro počutile. Prostitucija je zacvetela v brk vsem zakonom in predpisom.

Da bi bila slika še bolj popolna, so se za olimpiado izkazali tudi rimski nočni lokali. Dva ali trije so bili otvorjeni nalašč za olimpiado. Na «Via Olimpica» so se pojavili lepaki, ki so vabili turiste na «strip tease». Da bi bil program čim bolj zanimiv in tudi v «stilu olimpiade», so si lastniki omenjenih lokalov omislili posebno pikantne programe, ko so se na primer razkazovale in slačile ženske, ki so bile nekoč moški, ali pa so se kar skupno slačili moški lepotci z ženskami. Teh prireditev je bilo v teh dneh toliko, da je krožila po Rimu naslednja popevka. «Danes v Italiji — vse kar se dogaja — in vse kar se vidi — vse to je šport.» Turisti so bili baje s temi «prireditvami» kar zadovoljni, saj so imeli občutek, da so v Parizu in ne v Italiji, kjer se tako rado govori o morali.

Košček zavese smo vam odkrili, ostalo pa naj raje ostane prikrito. Olimpijske igre so bile vse prelepe in plemenite, da bi si kvarili spomin nanje s takšnimi stvarmi.

Ob srečanju z edinim jugoslovanskim guslarjem Blažom Božovičem

Zgodovina in poezija nekega ljudstva na eni struni

Srečal sem ga na cesti, takega, kakršen je na fotografiji: rdeče-modra črnogorska narodna noša, za pasom starinska pištola, pod pazduho pa gusle, 1300, nemara pa še več star slovanski instrument. Pravi, da ga pozna vsa Jugoslavija in pokazal mi je zbledelo dopisnico — prejel jo je prav ta dan iz neke vasice nekje v Vojvodini — v kateri mu neznani, komaj pismeni prijatelj v starih desetercih izraža svojo hvaležnost, da ga je lahko poslušal in da ga je razumel. Blažo Božovič — tako je guslarju ime — mi je nekam še ves ganjen pripovedoval, kako skoraj vsak dan prejema pisma številnih neznancev, ki ga imenujejo brat, naš mili, veliki prijatelj in še drugače. Premeril je Jugoslavijo vzdolž in počez, posnel ves svoj guslarski spored za jugoslovanske radijske postaje, snemal tudi za Ameriko, stal pred filmskimi in televizijskimi kamerami, igral v umetniškem filmu «Sofka» in za podjetje. «Zastava-film» posnel kratkometražnik «Zastava naše slave», prejel je priznanja v 8 jezikih, nastopal s folklornim ansamblom «Kolo», obiskal malone vse jugoslovanske šole, pel o zgodovini in sodobnosti in z eno samo struno presadil na tisoče otrok za tisoč let v preteklost.

Sprva sem menil, da je njegova naloga, s starodavno pesmijo obujati spomine na herojsko zgodovino jugoslovanskih narodov, pa mu ni bilo nič nerodno, da je dvignil pokrov svojega lesenega zaboja, izvlekel gusle in začel prepevati tale tekst:

Od davno ga u Ljubljani nema,
Slovenija tužni doček sprema
za svoga velikoga sina.
A vrhovi gora i planina,
dje je Boris ustanak podig'o,
i njih teška umorila briga.
Neobično odjekuju gore,
Jadransko se uzburkalo more,
Sava teče, u bregove bije
tužne glase u njedrima krije,
umuknula od žalosti neke
pa ne huči kao druge rjeke.
To potrese krvave fortice
pokraj grada Trsta i Gorice,
njihove su najbolnije suze
zbog nepravde, koja nam ga uze.
Trst, Goricu i Primorje ravno
pred svjetom tražili smo davno,
od uvijek istorijski naše,
al' uzalud, kad nam ga ne daše... itd.

Takoj sem spoznal, da gre za epsko narodno pesnitev, posvečeno spominu Borisa Kidriča. Zanimal sem se, kdo je avtor te izredno poetične, čustveno poglobljene, a v trdne in stabilne deseterce povezane pesnitve, pa mi je odgovoril, da jo je «spesnil» polpismen črnogorski kmet. Potem sva se zapredla v pogovor o zgodovini tega zanimivega instrumenta.

Prve podatke o guslah so našli v zapiskih odn. v analih grških kroničarjev iz prve polovice 7. stoletja. Slovani so se v pogostnih napadih na bizantinski Solun in Carigrad izkazali kot sijajni borci. Ko je Grkom uspelo zajeti nekaj Slovanov, so pri njih opazili «čuden instrument iz lesa, kože in konjske dlake». To je bil torej prvi zapisek o starem slovanskem instrumentu — guslah, ki je v rokah «šolskega učitelja» (tako so ga imenovali, ker nastopa v zimskem času po šolah) Blaža Božovića še danes živ in njegovo melodijo poživljajo novi in aktualni epski teksti, pošaljivke, borbene in junaške pesmi in ljubezenska motivika.

Navajal mi je citate Scotta, Meriméja, Mickiewicza, Goetheja, Puškina, bratov Grimm o jugoslovanski narodni poeziji, ki je n. pr. po mnenju velikega Goetheja «najbolj globoka, čustveno razgibana in ganljiva vseh časov in narodov.»

Pot ga je naprej vodila v turistične kraje ob slovenski obali: tam bo prepeval tujcem o herojski zgodovini jugoslovanskih narodov, iz prividne monotonije narodnega deseterca pa bo vrelo bogastvo ljudske fantazije, zvočne freske tisočletne zgodovine, ganljivi prizori smrti na bojnem polju, pa matere Jugovičev itd. Tujci so se guslarju Blažu Božoviču nemara nasmihali in z enim ušesom prisluškovali ritmu slabega nemškega foxtrota. Guslar je to verjetno pričakoval, a zavoljo tega ni odnehal. Odnehal pa ni, ker to v njem živi in ker ve, da se da marsikaj razumevati s srcem, kar ušesu ni dano.

MILAN LINDIČ

GRAFOLOG ODGOVARJA

KOROSKA: — Vi ste kljub razmeroma mladim letom že veliko preživeli. Uspehi v športu niso izključeni, saj ste močne psihične in fizične konstitucije. Pretiranje v alkoholu ali kajenju pa ima lahko zelo negativen vpliv na vaše živčevje. Pri ljubezni ne izbirajte nikakih stranskih poti. Srečni trenutki naj se ne spremenijo v nemirno beganje.

BRIGITA: — Karakter je v formiranju. Pri vsakodnevnem delu je potrebno poslušati tudi glas srca in ne samo čisti razum. Opaziti je znake nervoze, katera prinaša nestalnost. Skrbno morate paziti, da bi pri napredovanju za svoj končni poklic ne ostali na pol poti. Čim manj boste zaprti sami vase tem bolj ambiciozni boste postali.

DA BI BILO LEPSE: — Se veliko dela morate opraviti na svoji osebnosti, da vam bo mogoče doseči zaželeno. Napori in jeza tekočih dni ne smejo biti vzrok razdora z ljubljeno osebo. Trenutni, kratkotrajni uspehi vam ne smejo vlivati lažnega samozaupanja. Romantična nagnenja in fantazijo naj nadomesti plansko delo s postavljenim ciljem.

TOSCA: — Pazite na redno delovanje prebavnih organov, enako tudi na krvni pritisk. Z ljudmi ustvarjajte toplejše kontakte in ne bodite preveč kritični. Predajajte se čustvenim doživetjem. Svoje načrte in misli ne držite samo zase, odkrijte jih svojim znancem, ki vam bodo radi pomagali pri njihovih uresničitvi.

ZLATA PTICA: — Ne bodite preveč konservativni in korakajte z duhom časa. Vsekakor imate lahko svoje poglede na svet in človeštvo, vendar slednji ne smejo biti ovira za vaše pozitivno delovanje v okolju. V življenju ste poskušali že mnogo stvari, a jih niste končali. Tudi predsodki za vas niso koristni, saj ovirajo jasen pregled trenutne situacije.

PRISEL BO CVETOČI MAJ: — Če bi vse delo v vašem življenju tako skrbno opravljali, ali vsaj imeli tako namero, kot je to primer v zadnjem času, potem bi lahko zadovolneje gledali na pretekle dneve. Bodite do samega sebe še kritičnejši, priznajte svoje napake in se na dobljenih spoznanjih pripravite za slične dogodke kot v preteklosti, seveda z uspešnejšim zaključkom.

HOROSKOP

VELJAVEN OD 12. DO 19. SEPTEMBRA

Oven (od 21. 3. do 20. 4.) Srečni dnevi, polni zadoščenja in zadovoljstva. Utrdile se bodo ljubezenske vezi z drago osebo. V poklicnem delu nič novega, obeta pa se vam napredovanje.

Bik (od 21. 4. do 20.5.) Ugodne priložnosti za sentimentalne zadeve, toda ne smete preveč tvegati. S težavo se boste lotili dela. V poklicnem delu nič posebnega. Možnost zaslužka.

Dvojčka (od 21. 5. do 22. 6.) Te dni lahko odkrijete dragi osebi svoje namene in načrte. Razgibani dnevi v poklicnem delu. Ugodne priložnosti' ki jih ne smete zanemarjati. Finančne težave.

Rak (od 21. 6. do 22. 7.) Ta teden vam ne obeta posebnih doživetij. Nekateri bodo razočarani v ljubezni, drugi naj ne delajo velikih načrtov. Uredite razne zadeve, ki se tičejo vašega poklicnega dela.

Lev (od 23. 7. do 22. 8.) Glede srčnih zadev lahko uresničite svoje načrte, ki ste jih napravili pred meseci. Spet boste srečali osebo, ki vam je zelo pri srcu. V poklicnem delu nobenih težav.

Devica (od 23. 8. do 22.9.) Novi načrti in doživetja. Lepo presenečenje, ki bo razveselilo vaše srce. Ne bodite zaskrbljeni zaradi poklicnega dela, saj bo šlo vse v redu. Premagali boste neke ovire.

Tehtnica (od 23. 9. do 23.10.) Navezali boste stike z neko osebo, ki vas bo le razvedrila; ljubezni ne bo. Se vedno zastoj v poklicnem delu, čeprav boste imeli precej opravkov. Bodite bolj odločni.

Škorpijon (od 24. 10. do 22.11.) Vaše srce bo ta teden zelo zasedeno in zaposleno; toda pazite, da ne boste preveč tvegali. Vplivne osebe vas bodo podprle in boste uresničili neki svoj načrt.

Strelec (od 23. 11. do 20.12.) Ne bodite zaskrbljeni, če se boste morda sprli z drago osebo. Ugodni dnevi za uspešno poklicno delo in poslovne dogovore. Privoščite si malo počitka.

Kozorog (od 21. 12. do 20.1.) Zelo boste srečni in zadovoljni zaradi malih stvari, ki bodo razveselile vaše srce. Poklicno delo vam ne bo delalo preglavic. Lahko uresničite neki svoj načrt.

Vodnar (od 21. 1. do 19. 2.) Čudni dnevi. Pozabili boste na ljubezenske težave, ker boste spoznali neko osebo, ki vam bo všeč. Poklicno delo zahteva od vas več prizadevnosti. Obisk.

Ribi (od 20. 2. do 20.3.) V ljubezenskih zadevah bodite previdni. Pazite, da ne napravite napake, ki vam jo draga oseba ne bo oprostila. Redno poklicno delo. Pismo in poslovni razgovori.

URE NA DEBELO ZLATNINE
MAGNAGHI
Ul. S. Lazzaro 8 - TRST - Tel. 35733/36308
OMIKRON TECHNOS DOXA

Bambi - pol ženska pol moški, ki je nastopala med olimpiado v nekem nočnem lokalu v Rimu s «strip teasom».

Obisk pri tržaškem prijatelju

Silvester iz Volč pri Tolminu je že večkrat sklenil, da pojde obiskat nekega svojega znanca v Trst, toda vselej je nekaj skočilo vmes, tako da je ponovno odložil obisk na kasneje. S tem znancem sta za prve svetovne vojne služila skupaj pri 97. avstrijskem pešpolku, ki so mu Tržačani pravili regiment «Demoghela». Po vojni je Silvester sicer pripovedoval, kako sta on in tisti njegov znanec prelivala srčno kri za dom, vero in cesarja, v resnici pa bi zlodej vzel Avstrijo v štirih tednih in ne v štirih letih, če bi se vsi avstrijski soldatje borili zanjo tako, kakor onadva.

Nekega poletnega dne je Silvester za trdno sklenil, da naslednji teden obišče tistega svojega tržaškega znanca, pa če se pes obesi. In res je določenega dne odrajžal proti Trstu. S seboj je vzel najmlajšega sina, sedemletnega Štefka. Na prvi postaji sta se usedla na vlak in odrinila proti morju.

«Joj, kako hitro drvimo!» se je čudil Štefek, ki se je prvič peljal z vlakom.

«Viš, pob,» je poučno rekel oče, «če bi se peljala v drugem ali celo v prvem razredu, bi šlo pa še hitreje.»

V Gorici je vstopila čedna mladenka, se usedla Silvestru nasproti in ga nekam spogledljivo pogledovala. Da se ni zatreskala vame, je nazadnje pomislil. Vrag si ga vedi, pri sedemnajstih letih je vse mogoče. In začel jo je še on z zanimanjem opazovati. Ko je bil mlad, je bil — fiuuu! — pob in pol! Takrat je imel poseben čut za opazovanje čeč. Pa ne samo za opazovanje. Eh, da! Če bi vsakemu Tolmincu oprtili koš in v vsak koš dali eno izmed tistih čeč, ki so že šle skozi njegove roke, bi zmanjkalo obojega: Tolmincev in košev! Tako se je včasih bahal.

Ko sta prispela v Trst, sta si Silvester in Štefek najprej odšla ogledat mesto. Medtem ko sta takole postopala po ulicah in si ogledovala izložbe, je Silvester nehote butnil v neko meščanko. Le-ta ga je grdo pogledala in mu zabrusila:

«Se hoditi ne zna, ta štor kraški!»

Silvester se je neprizadeto nasmehnil in šel dalje.

«Ata, zakaj ji pa niste nič odgovorili, ko vas je tako užalila?» je nato vprašal sinek.

«Saj me sploh ni užalila. Užalila bi me, če bi bil Kraševec ali pa če bi mi rekla učanjska cula. Eh, potem bi se pa drugače pomenila z babnico!»

Ko sta se naveličala kolovratiti po mestu, sta zavila v Ulico Solitario, kjer je stanoval Silvestrov bivši sobojevnik. Poiskala sta številko 22 in se povzpela v tretje nadstropje. Ustavila sta se na mračni ploščadi. Silvester je stopil k najbližnjim vratom, približal svoje kratkovidne oči ploščici, ki je bila pritrjena na vratih in bral: Antonio...

«A-a, tukajle stanuje!» je vzkliknil in pozvonil.

«Kaj bi rada?» je vprašala priletna ženska.

«Ali ste vi Tonetova žena?» je vprašal Silvester.

«Sem,» je odvrnila in zvedavo motrila neznanca.

«Jaz sem Silvester Golja iz Volč pri Tolminu, njegov prijatelj iz časa vojske,» je povedal Silvester in vstopil, pehaje pred seboj sina. Ko sta stala v predsobi, je vprašal: «Kje pa imate Toneta?»

«Na pokopališču,» je žalostno odvrnila ženska.

«A?» je zazijal Silvester.

«Umrl je pred tremi meseci.»

«Umrl?... Tone?... Ni mogoče!» je presenečeno suval iz sebe Silvester. «Ja, kaj pa ga je pobralo, reveža?»

«Rak na želodcu,» je povedala vdova in si otrla solzo.

«Kaj ne poveste!?» je nejeverno pomajal z glavo Silvester.

«Da, tako je! — In vi da ste bili njegov prijatelj, pravite?»

«V času vojske sem bil njegov največji prijatelj. Po vojski mi je večkrat pisal, da me obišče, ker ga pa ni bilo k meni, sem prišel jaz k njemu. Na, pa ga ne najdem več med živimi, siromaka!»

«Usedita se!» je zdaj povabila ženska Tolminca v bližnjo sobo.

«Ali vam ni nikoli govoril o meni, o Silvestru iz Volč?» je vprašal Silvester, ko so sedeli okrog mize.

«Nikoli mi ni nič omenil o vas,» je odgovorila ženska.

«Čudno!»

«Ne, nic ni čudnega. Pri njem ni bilo prav nič čudnega, če mi tega ni povedal. On mi je zamolčal še mnoge druge, važnejše stvari. Oh, kaj vse mi je utajil! Tako mi je na primer povedal, da ima nezakonskega otroka z neko drugo, sele potem ko sva bila poročena... Oh, saj ni, da bi vam pripovedovala kaj vse mi je prikrival! Vse življenje mi je lagal, venomer mi je nekaj tajil, skrival.»

«Lejte si no! Kdo bi mu bil prisodil kaj takega! Kar se pa mene tiče, moram priznati, da se mi ni nikoli zlagal. Ne, nikoli ga nisem zasačil na laži, to pa moram reči. Štiri leta sva prebila skupaj v strelskih jarkih, toda niti enkrat se mi ni zlagal. — Ali vam res nikoli ni pravil, da je bil na gališki fronti z nekim Silvestrom?»

«Saj sploh nikoli ni bil na gališki fronti! On je vendar bil pri mornarici!»

«Pri mornarici? Kdo? Tone? Ja če se vam nikoli ni zlagal, se vam je zlagal, ko vam je rekel kaj takega.»

«Da, pri avstrijski mornarici, da je bil, mi je trdil.»

«Ja saj vsa vendar bila skupaj pri 97. regimentu, ne pa pri mornarici! Le kako vas je mogel tako grdo olagati?»

«Da, pri mornarici v Pulju, da je bil, je pravil.»

«V Pulju, da je bil? Ha! Saj v Galiciji ni nobene ga Pulja, gospa. Še morja ni tam, nikar kakega Pulja, za vraga!»

«No, zdaj ste se lahko sami prepričali, kako me je lagal.»

«To res ni bilo lepo od njega, a kaj čemo, kar je, to je. Njega ni več med nami, in mi mu moramo odpustiti in pozabiti njegove slabosti. Vse to bi mu odpustil, ko bi ga vsaj še enkrat videl. Težko mi je, res mi je težko po njem, a kaj moremo! Priseti se, da bi ga vsaj še enkrat videl, pa ga ne bom videl nikoli več.»

Čez čas sta se Silvester in Štefek poslovila in odšla. Ko sta stala pred vrati, je Štefek mimogrede prebral ime in priimek, ki sta bila vrezana v ploščico na vratih:

Antonio Poberaj

Nato je bežno prebral ime in priimek na ploščici, pritrjeni na sosednih vratih:

Antonio Crovatin

Ko sta že sedela v vlaku, ki je hitel proti Gorici, je Silvester zamislil in zmajal z glavo in rekel:

«Ja, res mi je žal ubogega Toneta. Če je sem pa tja malce poteguil stvari staro, zastran tega se ne morem reči, da je bil nepačen dedec.»

«Ata, kako se je že pisal tisti vaš prijatelj?» je vprašal Štefek.

«Hrovatin, Anton Hrovatin.»

Tedaj je Štefek zavzel in vzkliknil:

«Ata, saj midva sva vedar zgrešila vrata...!»

«A?!» je zazijal Silvester.

ALOJZ RAVBAR

„SLAVONIJA“
drvna industrija - Slavonski Brod

KOMBINAT: Pilana, Tvornica furnira, Tvornica panel-ploča, Tvornica parketa, Strojna stolarija, Pletarstvo

TELEFON: Uprava: 202, 203, 204, i 205
Brzojavna kratica: SLAVDRVO - SLAVONSKI BROD

PROIZVODI: Rezanu gradnju, furnire, panel-ploče, parkete, sobni, kuhinjski i kancelarijski nameštaj te izradjevine pletarstva.

AVTOMOTOR
IMPORT — EXPORT
Nadomestni deli italijanskih nemških, angleških in ameriških avtomobilov, DIESEL motorjev in traktorjev.
Trieste - Trst, Via Udine 15
tel 30-197 30198

CATTUNAR UMBERTO
TRST UL. F. SEVERO 3
TEL. 34089
UVOZ ŽIVINE IN KONJ

AVTOPREVOZ
Rihard Cunja
Trst, Strada del Friuli št. 289
Tel. 35-379
TOVORNI PREVOZI ZA TU IN INOZEMSTVO
- KONKURENČNE CENE

KMEČKA BANKA
r. z. z o. z.
GORICA
Ul. Morelli 13 - Tel. 22-06

---

trgovsko zastopstvo
Adamič
Ekskluzivna zastopstva
nudi najboljše pogoje pri nabavi in prodaji vsakovrstnega blaga
Trst, Ul .S. Lazzaro 23-II, Tel. 28-449, 31-996

---

10. - 25. IX. 1960
Zagrebški velesejem
Splošni mednarodni vzorčni velesejem — IX. teden usnja in obutve — VI. sejem obrtništva — VIII. razstava strokovne in znanstvene knjige — V. razstava regulacijske in merske tehnike ter avtomatizacije - Modna revija
◆
Občajni vozni popusti na jugoslovanskih železnicah in ladjah

TRANSADRIA d. d. IMPORT-EXPORT
vseh vrst lesa trdih goriv in strojev za lesno industrijo
TRST - Sedež: Ul. Cicerone 8, II
Telefon: Ul. Cicerone 30214
Scalo Legnami 96-715

ANDREJ BOLKO mr. ph.
UVOZ - IZVOZ
Farmacevtski proizvodi in kemikalije
TRST - UL. TORREBIANCA 21, II
Telefon 31-315

TVRDKA **LORENZI** TRST, Ul. S. Lazzaro 17, tel. 24-245
«EMPORIO DEL MOTOCICLO» — dobite vse nadomestne dele za Moto—Scooter in za druga motorna vozila

---

TVRDKA USTANOVLJENA LETA 1883
Destilacija esenc JANOUŠEK
TRST — Barkovlje — TRIESTE — Barcola — Telef. 29-963
Lastna proizvodnja in izvoz:
eteričnih olj za lekarniško uporabo in izdelavo parfumov;
eteričnih olj za izdelavo dišečih mil in kozmetičnih izdelkov; esenc za izdelavo likerjev, sirupov in slaščičarskih proizvodov; neškodljivih barvil in aromatičnih kemičnih proizvodov.
Obiščite nas na zagrebškem velesejmu v italijanskem paviljonu

---

IMPEXPORT
TRST, UL. CICERONE 8
Tel. 38-136, 37-725; Telegr.: IMPEXPORT - TRIESTE
UVAZA: Vsakovrstni les, drva za kurjavo, gradbeni material
IZVAZA: tekstil, kolonialno blago in ravnovrstne stroje
SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA VSAKOVRSTNE KOMPENZACIJE

Obiščite
Tržaško knjigarno
TRST
Ul. sv. Frančiška, 20

INTERMERCATOR
TRST Ulica Cicerone 10 Tel. 38-074
UVOZ IN IZVOZ RAZNOVRSTNEGA BLAGA PO TRŽAŠKEM IN GORIŠKEM SPORAZUMU

MILAN AMBROŽIČ
Elektro-instalacijsko podjetje in TRGOVINA Z električnimi predmeti:
lestenci, štedilniki, peči, pralni stroji, hladilniki in vse ostale gospodinjske potrebščine.
ULICA MIRAMARE 29 — TELEFON 29-322
OBIŠČITE NAS!

La Fototecnica
TRST
TRG GOLDONI 7
Tel. 23352, 61101
Grosistično podjetje za dobavljanje vsega fotografskega in kinematografskega materiala
aparati za mikrofilme
znanstveni aparati
elektronski aparati
Popolne opreme materiala za fotomehaniko, za industrijo in za znanstvene zavode.
Na zahtevo se pošljejo seznami
VPRASAJTE NAS ZA NASVET

MILAN ŠVAB SOAVE
Import-Export sanitarnega materiala
Projektiranje, montaža centralnih kurjav in vodovodnih instalacij — kleparstvo
TRST, Ul. S. Giusto 16 — Telefon 38-609

VIGNA
Trst, Ul. Crispi 73 - tel. 90-027
Specializirana delavnica za popravilo in obnovitev izpušnih naprav in rezervoarjev

---

KMETIJSKA ZADRUGA V TRSTU
ULICA UGO FOSCOLO STEV. 1 — TELEFON 94-386
PODRUŽNICE:
TRST, UL. FLAVIA ST. 23 — MILJE, UL. ROMA ST. 1
Nudimo vam vse potrebščine za vinogradništvo, poljedelstvo in živinorejo, razna semena ter vse kmetijske stroje

---

ITALIJANSKA BIENALA ORODNIH STROJEV
7.-16. OKTOBRA 1960
INFORMACIJE: UCIMU - MILAN, Ul. Palestro 22, tel. 700-167, 700-353

GOMMA PLASTICA
Ulica dell'Istria 8, tel. 50-054 (pri Sv. Jakobu)
Vam nudi vse hišne potrebščine, torbe, igrače, lutke, plastiko za podelimitacija parketov.
Vse po konkurenčnih cenah!

HLADILNIKI BOJLERJI
IGNIS
PLINSKI ŠTEDILNIKI

SIRI STRA (VENEZIA)
Stroji in razne potrebščine za tovarne obutve
Razstavljali bomo naše proizvode na
ZAGREBŠKEM VELESEJMU

F R A T E L L I
NASCIMBEN
IMPORT EXPORT
NADOMESTNI DELI ZA AVTOMOBILE
TRST, Ul. Coroneo št. 39. t. 24-955

Pri **MADALOSSO** v Trstu, Ul. Torrebianca, vogal XXX Ottobre, dobite vsakovrstno POHIŠTVO, otroške VOZIČKE, žimnice — originalne PERMAFLEX — Cene ugodne

---

TRST - Ul. Moreri 7
Telefon st. 28 373
POŽAR ARTEMIO
TOVORNI PREVOZI *v vse kraje, tudi v inozemstvo*

Jadran
IMPORT - EXPORT
IZVOZ IN UVOZ VSEH ARTIKLOV PO GORIŠKEM IN TRŽAŠKEM SPORAZUMU
Sežana, telef. 4, 62, 66
z obratom LIPICA, kjer deluje pitališče govejе živine za izvoz in kobilarna z jahalno šolo

Zelena kraška oaza LIPICA je priljubljena izletniška točka. Njene livade vas vabijo na izprehode, oddih in razvedrilo. Na lepih lipicancih imate možnost napraviti lepe jahalne ture in novinci se lahko nauče jahanja. Za okrepčilo pa poskrbi sodobno prenovljena in s kraškimi dobrotami založena gostilna v LIPICI.

KMETJE, VRTNARJI
Za vsako vašo potrebo se obrnite na domačo tvrdko
FURLANI EDVARD
TRST, Ul. Milano 18
TELEF. 35-169

katera vam nudi po najnižjih cenah navadne in hidravlične stiskalnice (prese) grozdne mline - navadne in na električni pogon ter razno vinsko posodo: kakor brentače, brente, škafe, ter vse potrebno za trgatev
Ekskluzivni zastopnik za tržaško pokrajino: svetovno znanih strojev za obdelovanje zemlje, tovarne AGRIA WERKE

Vespa
125 ccm
150 ccm
150 G.S.
Ekskluzivna prodajna agencija
TRST
Ul. sv. Frančiška 46
Telefon štev. 28940
Originalni nadomestni deli „PIAGGIO“
Prodaja na obroke
Velika izbira VESP po ugodnih cenah
Največja svetovna proizvodnja motoskuterjev

TURIZEM

HOTEL «TURIST» ANKARAN
Tel. Skofije 13, sporoča vsej svoji cenjeni klienteli, da bo tudi v letošnji sezoni izvajal popust na ceni v višini 30%. Odlična kuhinja, domače pijače, moderno urejene sobe, lepa plaža z mivko.

BLED — *s svojimi naravnimi lepotami vas vabi.*
Priporoča se «GRAND HOTEL TOPLICE» z dependansami, «JADRAN» in «KOROTAN», «PARK HOTEL», «HOTEL JELOVICA», «HOTEL KRIM»

BOHINJ VABI
Hotel «ZLATOROG» z depandansami
Hotel «POD VOGLOM» z depandanso
Hotel «BELLEVUE JEZERO» z depandanso
Znižane cene v predsezoni in po sezoni. V vseh hotelih prvorazredna postrežba. Vsak dan ples. Nastopi folklornih skupin. Lepi sprehodi.

Obiščite **MARIBOR, POHORJE, PTUJ, SLOVENJ GRADEC**
in ostale turistične pokrajine na Štajerskem in Koroškem. Vse informacije daje MARIBORSKA TURISTIČNA ZVEZA, Maribor, Trg svobode št. 1, tel. 26-68

SAP TURIST BIRO LJUBLJANA Sredališka 4
vzdržuje vsakodnevno avtobusno progo Bled-Ljubljana-Trst in nazaj. Priporoča obisk Krvavca v Kamniških planinah z žičnico. Nudi turistične usluge v svojih poslovalnicah: Ljubljana, Miklošičeva 17, tel. 30645 in 30647, Koper, nasproti avtobusne postaje, tel. 298, Piran, Trg Tartini, tel. 5112, Portorož, nasproti hotela Central, Ankaran v kopališču Turist Ankaran

---

HOTEL «TRIGLAV» KOPER
Tel. štev. 16
nudi domače in tuje specialitete in domača vina.
Moderno urejene sobe, cene ugodne

---

cockta cockta HLADI OSVEŽUJE

HOTEL «GALEB» KOPER
Tel. 243
UDOBNE SOBE, LEP VRT

«HOTEL POSTA»
nudi udobne sobe po znižanih cenah.
Trst, Piazza Oberdan št. 1, tel. 241574

«HOTEL BELLEVUE»
LJUBLJANA — tel. 21280
se gostom toplo priporoča

HOTEL PALACE PORTOROŽ
s kavarno in restavracijo JADRAN
Vabi goste na razne specialitete, ribe in odlična istrska vina. Vsak dan ples

---

AVTO-TURISTIČNO PODJETJE
«SLAVNIK»
KOPER - Tel. 282, 77
Opravlja turistično službo in tovorni promet - Vzdržuje domače in mednarodne avtobusne proge

---

Obiščite svetovno znano
POSTOJNSKO JAMO
Obiski vsak dan ob 8.30, 10.30, 13.30, 16.— in 17.30
Izredni obiski po dogovoru z upravo.

Hotel CENTRAL Portorož
tel 6138, s svojo edinstveno lego ob morju nudi prijetno letovanje. Prvorazredna kuhinja, istrske specialitete. Dnevno godba in ples.

PALACE HOTEL, Zagreb
V SREDINI MESTA OB CENTRALNEM PARKU NUDI svojim obiskovalcem: 100 sob, prvorazredno udobje in usluge. Nova vrtna restavracija, zimska in poletna, s premično kopalnico, z bazenom in vodometi — s prvovrstno domačo in tujo hrano in pijačo ter z najvišjo ravnijo postrežbe nudi izreden užitek vsakemu našemu gostu - Aperitiv-bar - Dvorane za počitek - Obednica in dvorana za bankete sta cenjenim gostom vsak trenutek na razpolago

---

IZVOZNO - UVOZNO podjetje PRIMORJE EXPORT
NOVA GORICA
.... Uvaža in izvaža po goriškem in tržaškem sporazumu ter vrši prevozne usluge

ZMAJ ZEMUN

industrija poljoprivrednih mašina

Danas, Industrija poljoprivrednih mašina «Zmaj» Zemun, pretstavlja veliko ime jugoslovenske industrije sa bogatim asortimanom proizvoda medju kojima pored kombajna, najsloženijih poljoprivrednih mašina, posebno mesto zauzimaju poljoprivredne i kamionske prikolice.

Još u početku, kada je u fabrici radilo svega par stotina radnika, počelo se sa proizvodnjom prikolica ili bolje rečeno, proizvodnjom zaprežnih kola, dok sadašnji asortiman prikolica broji 13 tipova sa 20 varijanti.

Ovako bogat asortiman prikolica je posledica zdrave proizvodne politike organa Radničkog samoupravljanja «Zmaj-a», koji je shvatio osnovnu tendenciju i liniju rapidnog razvoja poljoprivrede. Prema količini godišnje proizvedenih poljoprivrednih prikolica «Zmaj» je medju prvima, a po kvaliteti nesumnjivo prvi, što najbolje ilustruje veliko interesovanje i kupovina mnogih industriski razvijenih zemalja Istočne i Zapadne Evrope kao i Latinske Amerike.

PRIKOLICE

POLJOPRIVREDNE PRIKOLICE UNIVERZALNO POSTOLJE ZA 3 PRIKOLICE

Izvedeno je iz savijenih profilisanih limova i cevi. Srčanicu postolja sačinjavaju dve cevi, čijim se pomeranjem može razmak osovina menjati od 2,55 do 3,3 m, a u razmacima od 0,15 m.

Sistem okretanja izveden je pomoću spona. Okretanjem prednje osovine u odnosu na zadnju oko srčanice omogućeno je neograničeno «uvijanje» postolja i lepo praćenje i na najnepovoljnijim poljoprivrednim terenima.

Postolje je izvedeno tako da se promenom sanduka mogu dobiti razni tipovi prikolica namenjenih raznim svrhama.

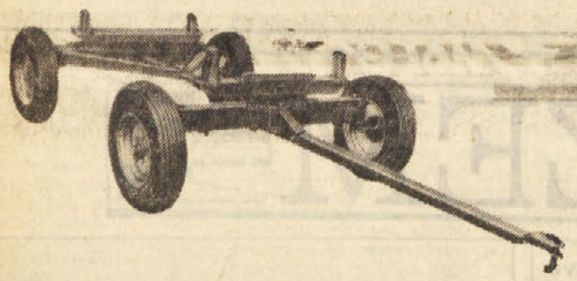

POLJOPRIVREDNA PRIKOLICA «PP 4-1»

Namenjena je za pratnju vučenog ili samohodnog kombajna za kukuruz ili žito i hvatanje proizvoda direktno u prikolicu. Upotrebljava se za prenos žitarica u zrnu, kukuruza u klipu i ostalih poljoprivrednih proizvoda.

Sanduk je lake i čvrste konstrukcije, izvedene od limova. Svi nosači su od savijenog profilisanog lima. Stranice i pod su medjusobno vezani zavrnjima tako da se ceo sanduk može rastaviti. Sanduk je oslonjen na ram u tri tačke, čime je izolovan od uvijanja donjeg postolja uslovljenog neravninama terena. Jednostavna konstrukcija vrata omogućava lako otvaranje jednom rukom.

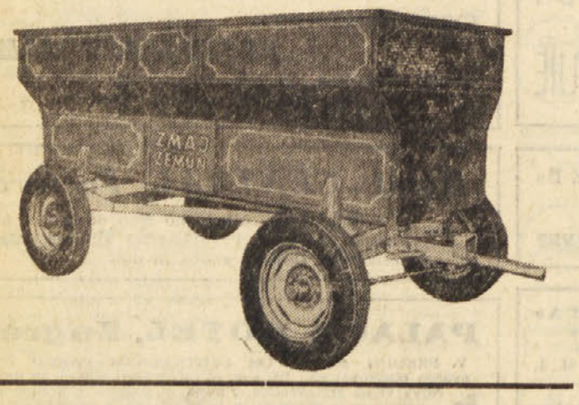

POLJOPRIVREDNA PRIKOLICA «PP 4-2»

Specijalni sanduk za prihvatanje i transport zrnastog materijala. Dno sanduka izvedeno je sa nagibima tako da je pražnjenje prikolice veoma jednostavno i brzo, a bez ikakvog podizanja ili nagibanja prikolice. Ako imate žitni kombajn sa bunkerom za zrno, ova prikolica je neophodna karika u lancu mehanizacije žetvenih radova.

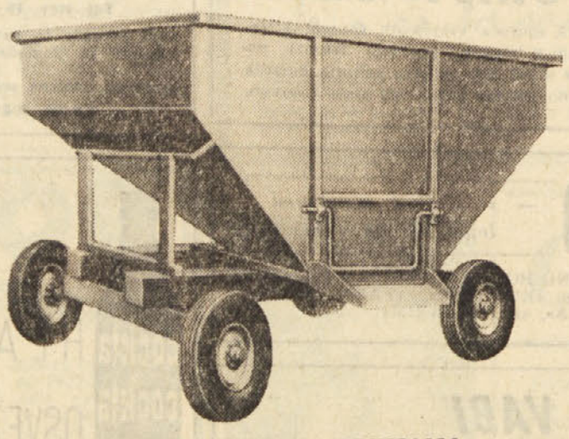

POLJOPRIVREDNA PRIKOLICA «PP 4-3»

Namenjena je za transport silaže, kukuruza i drugih kabastih proizvoda na vašem poljoprivrednom imanju. Priključuje se kao vučena prikolica uz silažni kombajn za prihvatanje silaže sa njive. Opremljena je uredjajem za mehanički istovar koji dobija pogon preko kardana od traktora. Sanduk prikolice je velike zapremine i lako i brzo se prazni zahvaljujući pogodnoj brzini mehaničkog transportera, što daje prednost nad svim ostalim prikolicama namenjenim za ovu svrhu.

Ova prikolica se takodje može upotrebiti i za transport kukuruza u klipu kao i za zrnaste kulture.

TEHNIČKI PODACI:

Nosivost: 4 tone - Maksimalna brzina: 25 km/h - Gume: 7,50×16 - Najveći razmak osovina: 3,3 m - Najmanji razmak osovina: 2,55 m - Normalan trag točkova: 1,53 m - Povećani trag točkova: 1,73 m.

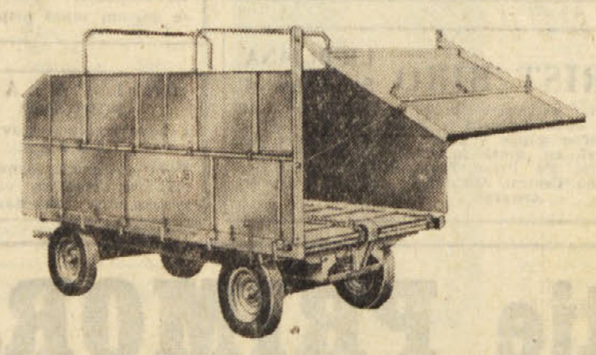

FELGNE

Industrija poljoprivrednih mašina «Zmaj» proizvodi sve vrste felgni za celokupnu jugoslovensku industriju motornih vozila, počev od skutera preko putničkih kola i kamiona pa do traktora.

Jedini ozbiljni proizvodjač felgni «Zmaj» nabavio je najmoderniju opremu sa kojom će se savremenim tehnološkim procesima toliko proizvoditi, da će podmiriti potrebe preduzeća u zemlji.

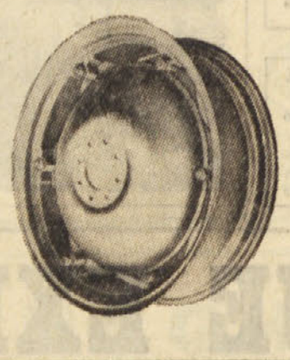

POLJOPRIVREDNA PRIKOLICA «PP 5-1»

Ovo je poljoprivredna prikolica od 5 tona bez kiper uredjaja. Namenjena je za transport raznog materijala u poljoprivredi i drugim granama. Sanduk je iznutra obložen dekapiranim limom, čime se povećava univerzalnost upotrebe prikolice, a specijalno je pogodna za transport poljoprivrednih proizvoda u rasutom stanju. Nosivost prikolice je 5 tona, težina 1100 kg. Visina platforme je 114 cm.

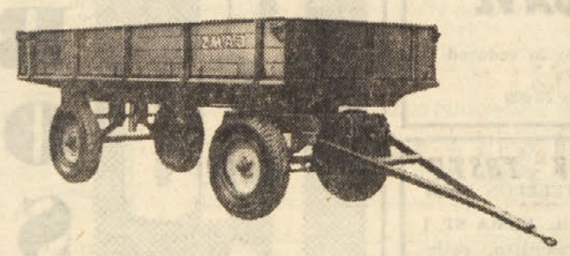

POLJOPRIVREDNA PRIKOLICA «PP 5-2»

Namenjena je za transport raznih proizvoda u poljoprivredi, gradjevinarstvu i drugim granama. Zbog dobre konstrukcije, stabilnosti i pokretljivosti vrlo je pogodna za raznovrsne terene u poljoprivredi. Transport proizvoda se može obaviti najceliskodnije iz uz velike uštete, jer je PP 5-2 nosivosti 5 tona, a snabdevena je kiper uredjajem za automatski istovar. Prednji trap prikolice snabdeven je mehaničkom inercionom kočnicom koja u svakom trenutku pri kočenju traktora koči. Težina prikolice je 1100 kg. Visina platforme od zemlje 114 cm.

Na prikolici od 5 tona može se ugraditi kiper uredjaj za podizanje sanduka na tri strane. Tako se postiže veća manevarska sposobnost i korišćenje vrlo malog prostora pri mehaničkom istovaru.

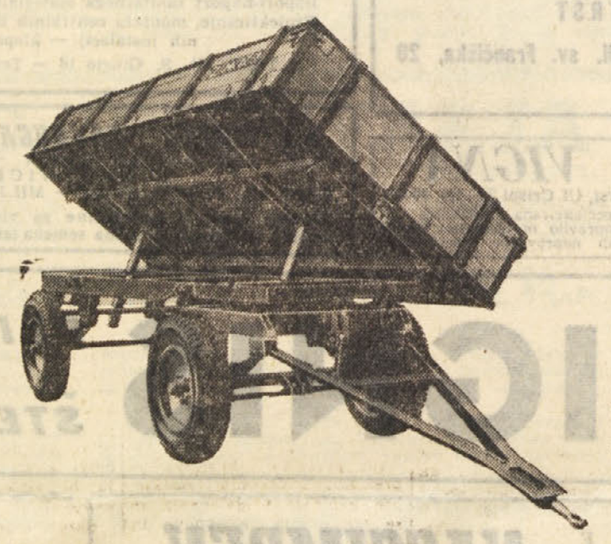

POLJOPRIVREDNA PRIKOLICA «PP 3-3»

Upotrebljava se za transport poljoprivrednih proizvoda i drugog materijala. Pogodna je za upotrebu na raznim terenima i stablina je u transportu na usponima i nagibima Platforma je izradjena od kvalitetnog jelovog drveta okovanog kvalitetnim čelikom Površina platforme je 7,2 m². Prednji trap je snabdeven inercionom mehaničkom kočnicom. Točkovi su postavljeni na osam konusno-valjkastih ležišta koja obezbedjuju odgovarajuću nosivost i laku pokretljivost. Nosivost prikolice je 3 tone, težina 930 kg. Visina platforme od zemlje 960 mm.

POLJOPRIVREDNA PRIKOLICA «PP 3-4»

Snabdevena je sa kiper uredjajem za mehaničko podizanje sanduka na dve strane i tako je omogućen automatski istovar mase. Sigurna je u transportu i pogodna za rad na raznovrsnim terenima. Pomoću kiper uredjaja omogućen je istovar za svega 3 minuta. Prednji trap prikolice snabdeven je inercionom mehaničkom kočnicom koja koči u svakom trenutku pri kočenju sredstva koje je vuče.

Točkovi su snabdeveni sa osam konusno valjkastih ležišta koja obezbedjuju odgovarajuću nosivost i laku pokretljivost. Nosivost prikolice je tri tone, težina 930 kg. Visina platforme 960 mm.

Kamionske prikolice

Industrija «Zmaj» proizvodi specijalne kamionske prikolice različite veličine, i to: 3, 5, 7, 8 i 12 tona korisne nosivosti.

Kamionske prikolice «Zmaj» su vrlo solidne konstrukcije, prilagodjene za naše prilike transporta, zbog čega su trajne i podesne i za teže uslove eksploatacije. Snabdevene su kvalitetnim gibnjevima što obezbedjuje sigurnu i mekanu vožnju i pri transportu na prazno i pod teretom. Sistem kočenja je vazdušni sa delovanjem na sva četiri točka.

Kamionske prikolice «Zmaj» opremljene su svim potrebnim signalnim uredjajima za saobraćaj na javnim putevima.

KAMIONSKA PRIKOLICA «KP 7-1»

Nosivost 7 tona. Težina 1780 mm. Dužina sanduka 3000 kg. Razmak osovina 5500 mm. Brzina vožnje 3100 mm. Razmak točkova 80 km/h.

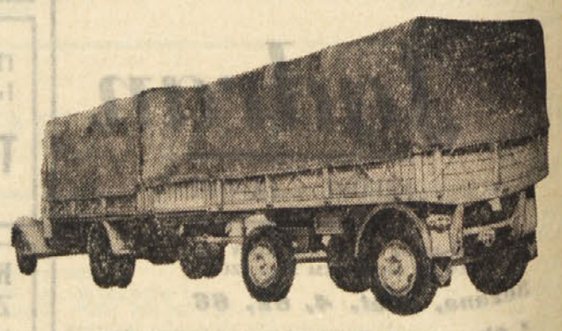

KAMIONSKA PRIKOLICA «KP 3-1»

Nosivost 3 tone. Težina 1940 kg. Razmak osovina 2400 mm. Kolotrag 1560 mm. Dužina sanduka 3700 mm. Širina sanduka 2200 mm. Brzina vožnje 80 km/h.

KAMIONSKA PRIKOLICA «KP 8-1»

Nosivost 8 tona. Težina 5500 mm. Širina sanduka 3100 kg. Razmak osovina 2300 mm. Brzina vožnje 3150 mm. Razmak točkova 80 km/h. 1680 mm. Dužina sanduka

KAMIONSKA PRIKOLICA «KP 5-1»

Nosivost 4,5 tone. Težina 4500 mm. Širina sanduka 2200 kg. Razmak osovina 2150 mm. Brzina vožnje 2650 mm. Razmak točkova 80 km/h. 1680 mm. Dužina sanduka

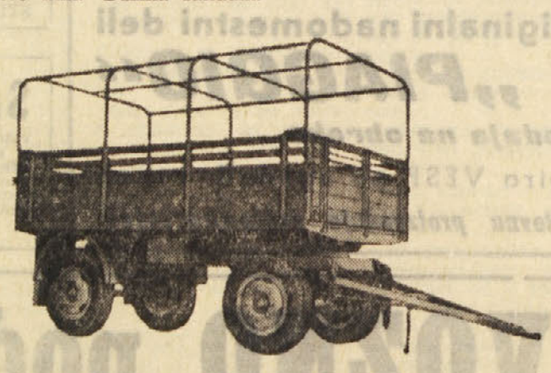

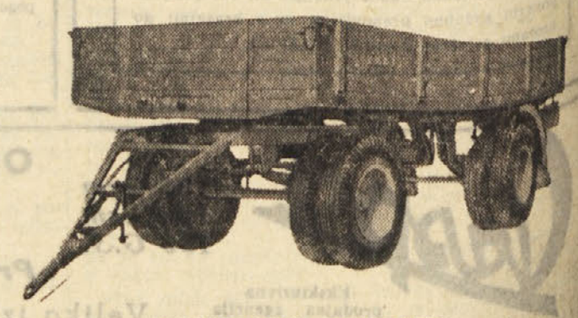

KAMIONSKA PRIKOLICA «KP 12-1»

Nosivost 12 tona. Težina 6000 mm. Širina sanduka 3800 kg. Razmak osovina 2400 mm. Brzina vožnje 3500 mm. Razmak točkova 80 km/h. 1780 mm. Dužina sanduka

ZA SVA OBAVEŠTENJA OBRATITI SE NA TELEFON 37-505

iz naših krajev

Na obisku v Prebenegu, Mačkovljah, Beloglavu in Barbari

Dež in mraz nista koristila grozdju ki prav sedaj potrebuje največ sonca

Vinogradniki pravijo: Če bo lepo vreme, bomo z vinsko letino zadovoljni, čeravno bo vina manj kot lani

Prejšnji teden smo spet obiskali nekaj vinogradnikov v tržaški okolici, da bi izvedeli, kaj sodijo o letošnji vinski letini. Obiskali smo Prebeneg, Mačkovlje, Beloglav in Sv. Barbaro. Vinogradnike, katere smo obiskali, smo predvsem vprašali, če je dež, ki je v prejšnjem tednu močno navlažil zemljo, povzročil v vinogradih kakšno škodo, in pa seveda to, če jih je kakšna toča. Sicer pa poglejte, kaj pravijo vinogradniki sami:

Prebeneg

Kristina Rapotec

V Prebenegu smo se oglasili pri naši stari znanki Kristini vd. Rapotec, ki se je tedaj pripravljala, da bi odgnala živino na pašo. Najprej ji je bilo nerodno, da kaj boste mene sprašeli za letino, ko sem pa vendar ženska! Toda mi vemo, da je Kristina Rapotec ne samo dobra gospodinja, temveč da se tudi dobro razume na delo na kmetiji. Zato smo počasi le zvedeli, kaj misli o letošnji vinski letini.

Ko sem bila zadnjič v vinogradu, nam je dejala, je bilo grozdje lepo in zdravo. Lepo vreme v zadnjem tednu se ni prav močno vplivalo na rast grozdja, vendar je nujno potrebno, da se vreme spremeni, in tako bi najraje videli, da bi bilo vse do trgatve lepo vreme, sončno in toplo. Če se bo to želja uresničila, potem bo vina približno toliko, kot ga je bilo lani.

V vasi se pridela največ belega vina, saj imajo kmetje v glavnem le malvazijo, rebulo in sauvignon. Tudi na splošno letina ne kaže slabo. Po suši v poletnih mesecih se je prikazal v glavnem lepo pomlad, tak da bo kar dobro sena, krompir je dobro obrodil in tudi za drugo pridelke se na srečo ne moremo pritožiti. Kot že rečeno — bi bilo sedaj treba samo nekaj dni toplega vremena, pa bi tudi vinski pridelek spravili z zadovoljstvom pod streho.

Mačkovlje

Peter Parovel

V Mačkovljah smo se prav slučajno ustavili pred hišo, ki je označena s številko 50 ter nagovorili moža, ki je stal na vratih. Povabil nas je v hišo in tu smo zvedeli, da se piše Peter Parovel, in — kar mu ne bi nikoli prisodili, — da je že v 82. letu starosti. Posedli smo za mizo in gospodar nam je povedal tole:

V Mačkovljah se pridela približno tri četrtine belega in eno četrtino črnega vina. V glavnem gojijo rebulo, malvazijo, pinelo in sauvignon, od črnih trt pa refoško in merlot. Grozdja je v vinogradih manj kot lani, toda jagode so debele, tako da bi ob ugodnem vremenu ne smelo biti dosti vina manj kot lani. V zadnjih dneh je bilo preveč dežja in tudi toča ni ravno koristila, čeprav zrna niso bila velika in je padala le malo časa. Toda če se bo vreme spremenilo, če bo zopet posijalo toplo sonce, — potem bo vse v redu in vinogradniki bodo vsaj v glavnem z letošnjo vinsko letino zadovoljni.

Toda Peter Parovel je še nekaj pripomnil: Nekateri kmetje imajo še sedaj vino v kleteh, krčmarji pa točijo v svojih gostilnah vino, ki nima z domačim nobene zveze. To ni prav, kajti v vaških gostilnah morajo povsem prodajati domače vino. Reči moramo, da se s tem popolnoma strinjamo.

Beloglav

Vladimir Eller

Vladimir Eller iz Beloglava 106 je umen kmet. Ko smo stopili na njegovo dvorišče, smo že od daleč zagledali novo poslopje, ki je zraslo nedaleč vstran od hiše. Mimogrede smo zvedeli, da je gospodar zgradil nov svinjak in kokošnjak, ki je grajen po sodobnih načelih prašičereje in kokošereje. Nas je seveda zanimalo predvsem to, kako kaže letošnja vinska letina in Vladimir Eller nam je odgovoril:

Do sedaj ne kaže slabo, čeprav zaradi slabega vremena, oziroma zaradi prevelike moče ponekod jagode gnijejo. Vina bo vsekakor manj kot lani, toda vsaj do sedaj je bilo grozdje zdravo, saj ga ni napadala niti peronospora niti oidij. Lani pa je bila bolezen in na koncu še precej gnilobe, tako da je bilo vino marsikje bolano.

Sedaj je vsa stvar na tem, da zopet zasije sonce in omogoči grozdju, da lepo dozori.

V Beloglavu se pridela največ belega vina, predvsem malvazije in tokajca, med črnimi vini pa prevladujejo poleg starih trt merlot in refošk.

Zanimivo je tudi to, da Vladimir Eller pridela precej namiznega grozdja. Zanj ima stalne odjemalce, toda na splošno, pravi, se namizno grozdje ne splača gojiti, kajti konkurenca iz Južne Italije je prehuda.

Sv. Barbara

Benjamin Pečar

Končno smo se povzpeli še k Sv. Barbari. Benjamina Pečarja ni bilo doma, ker se je odpravil na košnjo. Čudno se nam je zdelo, saj je malo prej začelo rositi, a smo vseeno pogledali na travnik. Pa ga ni bilo. Našli smo ga v Ljudskem domu, kjer je v družbi sovaščanov pil kozarec vina. In tako smo poleg njegovega slišali še drugo mnenja o letošnji vinski letini.

Letos je bilo na trtah manj zaroda kot lani, ko je bila vinska letina zelo dobra. Toda grozdje se je sčasoma popravilo in je kazalo prav lepo. Toda smola je hotela, da se je vreme v tem tednu pokvarilo in namesto sonca smo imeli dež in mraz, pa še nekaj toče je bilo vmes. Posledica tega je bila, da je grozdje že začelo malo gniti, in če se vreme ne bo zboljšalo, bo škoda kar precej velika.

Na vsak način pa bo letos manj vina kot lani, računamo, vsaj tako kot sedaj kaže, kakih 20 odstotkov manj. No, do trgatve, ki se začne prve dni oktobra, je še daleč, in šele tedaj bomo lahko rekli ter presodili kakšni bo letošnji vinski pridelek.

«Zadružno vinarstvo Brda» v prvih petih letih obstoja

Že pet let obstoja «Zadružno vinarstvo Brda». Nastalo je z združitvijo kmetijskih posestev Dobrovo in Vipolže ter vinske kleti, ki so jo takrat začeli graditi. Glavne proizvodne panoge podjetja so vinogradništvo, sadjarstvo in živinoreja, za kar ima tudi pogoje.

Vinogradništvo je imelo v sončnih Brdih pomembno mesto že prej, a zaradi primitivne obdelave ni nudilo velikih pridelkov. Posestvo je prekinilo z drobnim, zastarelim načinom pridelovanja in se lotilo sodobne obnove in obdelave vinogradov.

Predvsem se je zavzelo za mehanizirano obdelavo, ki je boljša in cenejša. Posebnost novih nasadov so terase, ki preprečujejo erozijo in v največji meri omogočajo uporabo sodobnih strojev.

Ob redni proizvodnji je posestvo v zadnjih treh letih obnovilo in zasadilo z žlahtno vinsko trto okrog 62ha vinogradov ter uredilo večje površine breskovih nasadov. Pri razvijanju sodobne proizvodnje dobiva vedno nove izkušnje, ki jih razvija naprej in prenaša v prakso. Zato so se se povprečni hektarski pridelki, ki so znašali prej okrog 55 hl vina v zadnjih letih podvojili.

Razen redne proizvodnje in obnove ima podjetje 10 ha najsodobneje urejenih vinogradov že tretje leto v zveznem proizvodnem poskusu. Ze doslej je pri tem tekmovanju doseglo lep uspeh letos pa se obetajo izredno veliki pridelki.

Podjetje ima v načrtu obnovo nadaljnjih 70 ha vinogradov, in je že vložilo potrebne obrazložitve za najetje investicijskega posojila. Zaradi večje proizvodnje pa bo rekonstruiralo tudi obstoječe vinograde.

Najbolj razširjeni sadni vrsti v briškem sadjarstvu sta breskev in češnja. Podjetje «Zadružno vinarstvo Brda» se je lotilo urejanja sodobnih breskovih nasadov, v katerih ima najbolj iskane sorte. Na rodnih površinah že dosega tudi zelo lepe pridelke.

Velike vinogradniške in sadjarske površine zahtevajo ogromno organskih snovi. Ker ima podjetje pogoje za živinorejo, se je v zadnjem času krepko usmerilo tudi v to panogo, v kateri zavzema pomembno mesto pitanje telet.

Samostojen obrat podjetja je nova proizvodna vinska klet, ki bo v kratkem dograjena. Klet je najsodobneje urejena, kar omogoča razen predelovanja grozdja in rednega šolanja vina tudi pridobivanje penečih in polpenečih vin, grozdnih sokov in koncentratov pa še destiliranje vinskih tropin.

Posebno pozornost posvečajo stekleničenju vin, da bi zagotovili kupcem pristnost in kakovost. Tudi v preteklosti so bila briška vina zelo znana in cenjena na trgu, vendar ni bilo dovolj poskrbljeno za njihovo pristnost in pravilno šolanje. Naloga vinske kleti je, da sloves briških vin obnovi in še poveča.

Razen dobro znane briške rebule šola in steklenički kvalitetno belo vino tokaj in visoko kvalitetno črno vino merlot. Prodaja vstekleničenih vi nje bila uspešna že doslej, saj je podjetju uspelo zainteresirati zanje podjetja mnogih tujih držav, na primer Italije, Belgije, Holandije, ZDA, Brazilije, Peruja, Japonske in celo Južnoafriške unije.

«Zadružno vinarstvo Brda» je že doslej mnogo doseglo tako v kmetijski proizvodnji kot v predelavi in uveljavljanju briških vin na domačem in tujem trgu. To je tudi zagotovilo, da bo podjetje ob nadaljnjem prizadevanju delovnega kolektiva želo v prihodnjo še večje uspehe.

ŠEMPOLAJ

Rado Kosmina je v osmici hitro stočil svoje belo in črno vino. Na dan naše cerkvene šagre (sv. Polaj) so se nekateri večerni gosti morali razočarani vrniti, čeprav z voščilom, da bi prihodnje leto bršljanova veja ob številnih gostih visela delj časa. Ker pa je že stara rečenica, da toča razsaja samo do «bandime», ne moremo o veji še ničesar reči. Ta šiba se je letos že dovolj razkačila in napravila tudi na naših trtah nekoliko škode, ki jo ob zorevanju grozdja vedno bolj opazimo.

Na mokroto se navadno ne jezimo. Tudi letos bi se ne, če bi ta ne bila kriva krompirjevi gnilobi, ki grozi, da nam pobere pridelek. Vsi smo zaradi tega zaskrbljeni. Kar pa se tiče sena nas je deževno vreme precej razbremenilo skrbi za zimsko krmo. Namesto v juniju se je košnja vršila te dni. Otava je na splošno lepa, ponekod pa zelo lepa.

Vedno bolj se veča promet. Med tednom še nekam gre, toliko bolj neznosno pa je ob nedeljah. V večernih in nočnih urah izpričujeta neznosen ropot motorjev skrajno brezobzirnost vozačev, ki niso domačini in jih naši domači mladeniči obsojajo. V mestu je to prepovedano, zaradi tega se motoristi toliko bolj razigrajo na podeželju. Ukroti jih le občutna kazen, a cestne policije ni. Vsaj ob nedeljah zvečer bi bila zelo potrebna policijska kontrola!

—«»—

«Umetni» dvojčki med teleti

V Angliji so začeli po načrtu pospeševati telitev dvojkov telet, da bi stalež živine hitreje naraščal in da bi bila prireja mlade živine za pitanje hitrejša. V to poseganje v naravo sicer marsikdo še dvomi, saj pač tega doslej še ni nihče počenjal; osemenjevanje krav sicer ni nič posebnega, nekaj drugega pa je vplivati na krave, da bi telile dvojčke. Ali je to sploh mogoče?

Prvi uspehi dokazujejo, da je tudi to mogoče, V ta namen uporabljajo hormone. V podrobnosti se tu seveda ne moremo spuščati. Povemo pa lahko, da so zdaj začele teliti prve krave, pri katerih so s hormoni vplivali, da so povrgle dvojčke. Kaže, da uspeh ni popoln, tako da prav vse krave ne dajejo dvojčkov. Vendar so zadovoljni.

—«»—

Preskušanje semena

Doslej je bilo že nešteto poskusov z obsevanjem raznega semena, da bi ugotovili, kako atomski žarki spreminjajo dedne lastnosti rastlin. To je velikega pomena zlasti za kmetijstvo, ker spreminjanje dednih lastnosti rastlin pomeni ustvarjanje novih sort. V kmetijstvu pa še zmeraj nismo zadovoljni z dosedanjimi sortami, najsi so še tako dobre.

Učenjake zanima tudi, kako bi na seme vplivali žarki v veliki višini, kjer vesoljskih žarkov ne zadržujejo tako zračne plasti kakor v nižinah. Tako so Američani začeli z baloni dvigati do višine 25 km razno seme, da bi ga potem preskusili, ne le, ali je še kalivo, marveč tudi, ali so žarki spremenili v njem dedno snov («dedno osnovo») Kakšne rastline se bodo razvile iz semena, ki so nanj vplivali žarki v višinah, v katerih še doslej ni bilo človeka? To se bo kmalu pokazalo. Verjetno pa bodo večje uspehe skrivali, če jih bodo pač dosegli.

SAMATORICA

Kaže, da bomo prav pri nas zaključili z verigo kraških osmic. Še ena je — že peta pri nas. To ni bilo nikoli v navadi. Svoj vinski pridelek smo celo v časih, ki so bili mnogo težji od današnjih, vedno razprodali okoliškim gostilnam. No, to je danes drugače, bodo osmice pivce spet seznanile z naravno in zdravo pijačo. Seveda nas te nove razmere tudi učijo, da ne gre več samo za vprašanje vinske proizvodnje, ampak tudi — in trenutno še bolj — za vprašanje vnovčenja. Ali bi ne bilo zelo potrebno, da bi se tržaški vinogradniki o tem (torej tudi o vprašanju osmic) porazgovorili in ukrenili, kar bi temu koristilo?

Letošnja precej dobra krompirjeva letina nas je prevarala bolj kot kakšna slaba letina. Nismo si mislili, da bomo imeli z njim (kot tudi ostale vasi) samo delo, ker močno in naglo gnije. Tega pojava si ne znamo razlagati. Eni zvračajo krivdo na mokroto, drugi na strupeno roso, tretji na okuženo seme itd. A to so le ugibanja. Dejstvo je da je to velika gospodarska škoda, ki nas bo pahnila v veliko zadrego, saj je krompir naš drugi kruh. Stvar zasluži, da jo pristojni organi proučijo in nas o pojavu poučijo, da se bomo znali v bodoče ravnati.

SV. BARBARA

Iz naše vasi se že dolgo časa nismo oglasili, čeprav posebnih novic ni. Od zadnjič, ko smo se oglasili, pa nas je dvakrat obiskala smrt, ki nam je ugrabila 90 let staro Ivanko Pečar in 88 let staro Antonijo Korošec vd. Skerjan. Veliko število vaščanov je obe pokojnici spremljalo na zadnji poti.

Omenimo naj še to, da v teh dneh delavci pokrajinske uprave popravljajo in asfaltirajo pot skozi vas. Delo je bilo zelo potrebno, saj je bilo cestišče že precej zanemarjeno.

REPENTABOR

«Izletnik» nam je poslal naslednji dopis, ki zadeva Poklon:

«Primorski dnevnik» je pred nedavnim objavil lepo fotografijo obnovljenega hotela «Kras» na Repentabru. Vsa čast našim gostilničarjem, ki obnavljajo svoje lokale, saj je treba stremeti za tem, da gre tudi gostinstvo z duhom časa naprej.

Omenjeni hotel krasi sedaj tudi velik napis «Carso», medtem ko slovenskega ni. Tudi na bližnji trgovini jestvin je videti samo napis «Alimentari» — čeprav — kot mi zatrjujejo, v repentaborski občini ni takorekoč niti ene italijanske družine?

Kaj to pomeni? Ali lastniki omenjenih obratov niso Slovenci? In če so, zakaj potem napisi samo v talijanščini?

TRNOVICA

V sredini vasi smo imeli vodovod, ki nam ga je občina zaprla. Ne vemo, v koliko je to pravilno. Vodovoda so se in bi se poslževali številni izletniki, namenjeni na Sv. Lenart. Pipe ob napajališču se ne poslužujejo, ker menijo, da ta služi napajanju.

Občina nam je te dni zasilno popravila pot od glavne ceste v vas. To krpanje ne bo prav nič zaleglo. Dokler se pot ne bo uredila tako kot so se uredile poti po nekaterih vaseh, ki so kot naša vas na bolj poševnih legah, bodo nalivi stalno opravili svoje razdiralno delo. Pot bi bilo treba asfaltirati.

Slišimo očitke, da je vas precej zanemarjena. To vidimo tudi sami in ni nam prav prijetno, da je nekaj naših domov v zelo slabem stanju in v velikem nasprotju z okoliškimi vasmi, ki se manj ali bolj prilagajo novim razmeram. Vprašanje preureditve pa je težavna stvar, ker zavisi od več činiteljev. Glavna zapreka pa je v odtoku mladine, ki iz tega ali onega razloga ne išče doma pogojev za obstoj in napredek. Le dvoje novih hiš vas malo poživlja. Nov, moderno urejen Subanov gostinski obrat ob cesti ne bo naše panorame le spremenil, marveč bo že s svojo zunanjostjo posredno klical po vsaj skromni spremembi vaškega lica.

KRIŽANKA

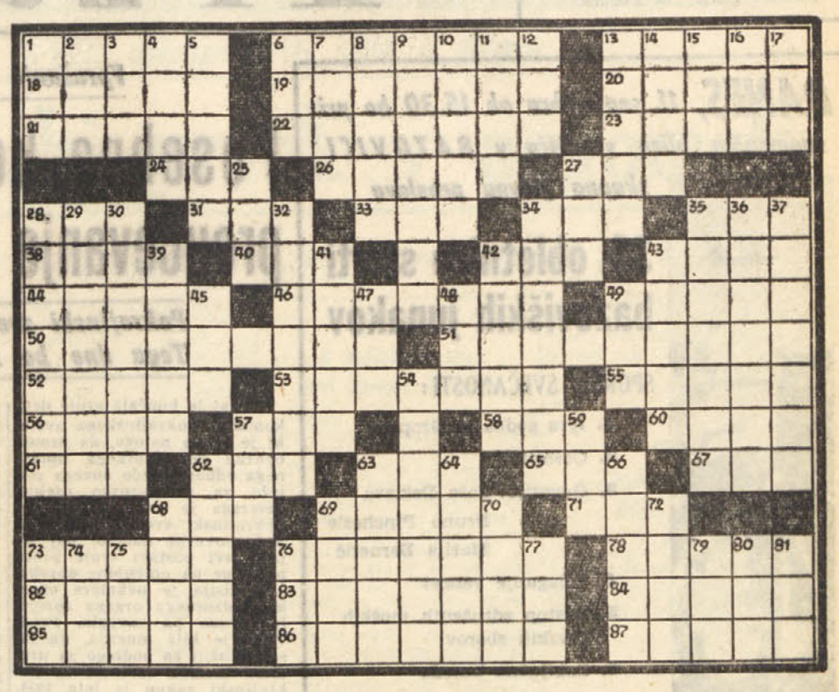

VODORAVNO: 1. na vsakem shodu ga slišimo, 6. živosrebrna ruda rdeče barve, 13. pristaniška naprava, 18. vrsta kuhane jedi, 19. žensko ime, vrsta grozdja, 20. upadanje morja, 21. ptič, ki odleti pozimi v toplejše kraje, 22. s črkami, pisavo zabeležen, 23. časovni prislov, 24. mitološko podzemlje, 26. gorski preval v zah. Karavankah, po katerem teče državna meja, 27. tečaj, 28. vprašalnica, 31. ptica, 33. češko moško ime, 34. neprožen, trd, 35. kratica za vojaška obveščevalna služba, 38. zemlja obdana z morjem, 40. delo v vinogradu, 42. svinčnica, grezilo, 43. potrebujemo ob setvi, 44. trud, trdo, delo, 46. začetek kakšnega dela, napada, 49. moten, nečist, 50. rastlina, ki jo okopavamo, 51. penzionirati, 52. ljubkovalni naziv za očeta, 53. slovenski kipar, 55. krvoločna volku podobna žival, 56. turško moško ime ,57. jeza, srd, 58. jesih, 60. moško ime, 61. ne vam ne njim, 62. vrednostni papir, 63. moško ime, 65. črn, 67. angleška reka, 68. stvar, zadeva, 69. ciktat, 71. odrasel moški, 73. mesto v Švici, 76. oziralni prislov mere, 78. slovenski slikar (Božidar), 82. žival sorodnica žirafe, 83. denuncirati, naznanjati, 84. dokaz odsotnosti s kraja dejanja, 85. slabega zdravja, 86. velika prekooceanska ladja, ki se je potopila na odprtem morju, 87. velikega lesena posoda.

NAVPIČNO: 1. domača žival (ptica), 2. dve skupaj, 3. vodni pojav, 4. drevo in sad, 5. samec domače živali (ptica), 6. kositer, 7. židovsko moško ime, 8. pijača omame, 9. sadjarska potrebščina (množ.), 10. divji, jezen, 11. vnema, zagon, 12. zgoden, 13. depozit, 14 domača žival, 15. lučaj, 16. organ vida, 17. roženinast izrastek iz kože, 25. ladjedelniška naprava, 27. cesta, steza, 28. enoličen, 29. puščava v Južni Ameriki, 30. povzročam hrup, 32. trpežen, zanesljiv, 34. prenašam tovore, 35. orjak, velik človek, 36. prekrite z ometom, 37. ostarel, opešan, 39. mesto v Istri, 41. moralna vrednota, 42. vrsta reklamne tiskovnine, 43. poln saj, 45. vodna žival, 47. kopen, 48. morska riba, 49. pletena posoda, 54. rekdanja pokrajina v naših krajih, 57. gora pri Foljčanah, 59. rodi nezaupanje, 62. ime za belega psa, 63. izraz iz taroka, 64. predstojnik fakultete, 66. človek doma iz istega kraja, 68. poljski pridelek, 69. še nerabljeni, 70. deli trikotnika, 72. krivična, hudobna, 73. fižolu podoben sad, 74. če, 75. lep, 76. kakor, 77. živalski glas, 79. glej 58 vod., 80. pristanišče na Finskem, 81. glej 6. navp.

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

VODORAVNO: *1. Jugoslavija, 10. porošen, 17. Epir, 18. Inn, 19. ing, 21. mekine, 22. Nobel, 23. tal, 24. tip, 26. Ponev, 27. Iran, 28. miš, 29. robat, 31. veje, 32. sem, 33. močan, 35. nevem, 37. en, 39. čelen, 41. Keres, 43. ce, 44. mag, 46. nemar, 48. lojalen, 50. pasat, 52. cigan, 54. radar, 55. motilen, 57. rokav, 59. šik, 61. uk, 62. pokop, 64. Nepal, 66. pa, 68. potop, 70. vazal, 71. Dev, 72. Igor, 75. Cateč, 76. der, 77. reki, 78. laket, 80. res, 81. kal, 82. zarod, 83. enačaj, 85. pet, 87. tir, 89. koče, 90. navijam, 91. kulinaričen.*

NAVPIČNO: *1. Jenisej, 2. uporen, 3. gibam, 4. oren, 5. li, 6. antičen, 7. vnašalec, 8. ji, 9. Anton, 11. OM, 12. rep, 13. okov, 14. šinem, 15. Enej, 16. neveden, 20. gibek, 25. Pavel, 28. moč, 30. teror, 34. nemir, 36. nejaš, 38. nasip, 40. nagon, 42. sadim 43. Cer, 44. mat, 45. galop, 47. rakev, 49. lak, 50. pok, 51. tekoč, 53. napadati, 55. mučilen, 56. notar, 58. vazelin, 60. zaviden, 63. potep, 65. Lar, 66. pekoče, 67. lokav, 69. pesek, 71. deroč, 73. Gana, 74. reči, 77. raki, 79. taj, 84. ja, 86. tu, 88. Ra.*

Pustolovščine T. C. in K.

(Nadaljevanje sledi)

Vreme včeraj: najvišja temperatura 21, najnižja 14.2, ob 19. uri 17.5, zračni tlak 1024.2 raste, veter jugovzhodnik 9 km, vlage 44 odst., nebo 1 desetino pooblačeno, morje skoraj mirno, temperatura morja 21.8 stopinje.

Tržaški dnevnik

Danes, NEDELJA, 11. septembra Milan
Sonce vzide ob 5.33 in zatone ob 18.24. Dolžina dneva 12.46. Luna vzide ob 21.57 in zatone ob 11.53
Jutri, PONEDELJEK, 12. sept. Silvin

DANES, 11. septembra ob 15.30 bo pri spomeniku blizu strelišča v BAZOVICI skupna glavna proslava

30. obletnice smrti bazoviških junakov

SPORED SVEČANOSTI:

1. Igra godba iz Gropade
2. Otvoritev
3. Govorijo: Jože Dekleva, Bruno Pincherle, Marija Bernetič
4. Polaganje vencev
5. Nastop združenih moških pevskih zborov
6. Zaključna beseda

V Bazovico vozijo avtobusi s postaje na Trgu Libertà ob 12.30, 13.10, 13.50, 14.30, 15.00, 15.30 itd.

Vprašanje staleža uslužbencev pokrajine

Posebna komisija je zaključila proučevanje opazk nadzorne oblasti

Pokrajinski svet se sestane zadnjič 19. novembra
Tega dne bo najbrž tudi seja občinskega sveta

Včeraj je končala svoje delo komisija pokrajinskega sveta, ki je imela nalogo, da prouči opazke pokrajinskega upravnega odbora glede novega staleža za pokrajinsko osebje, katerega je svoj čas odobril pokrajinski svet. Komisiji so tudi poverili nalogo, naj po proučitvi postavi svoje protipredloge na omenjene opazke.

Komisija je nekatere opazke nadzornega organa sprejela, druge pa zavrgla. Predvsem je bila mnenja, da ne sme služiti za podlago za ureditev staleža občinski in pokrajinski zakon iz leta 1934, marveč zakon za državne uslužbence, ki je bil odobren aprila 1957. Ta zakon je namreč uvedel važne socialne in politične spremembe, ki so bolj prikladne sedanjemu času in razmeram. Zato je komisija predlagala 32 let kot najvišjo mejo za sprejem v službo in dva in polodstotne dveletne periodične poviške brez omejitve njihovega števila za novo osebje.

O tem vprašanju bo razpravljal pokrajinski svet, ki se bo zadnjič sestal 19. septembra, ker zapade 22. septembra njegov mandat. Takrat bo namreč objavljen razglas o sklicanju zborovanj za pokrajinske volitve, ki bodo 45 dni kasneje, to je 6. in 7. novembra. Do 7. oktobra pa bi morale stranke po starem volilnem zakonu predložiti kandidatne liste, a zdi se, da bo po novem zakonu čas do 22. oktobra, to je 15 dni pred volitvami.

Novi pokrajinski svet bo vsekakor imel drugačno lice, tudi če bi dobile stranke približno enako število glasov kot zadnjič, kar pa je neverjetno. Za zadnje volitve je namreč veljal delni uninominalni sistem, medtem ko bo sedaj veljal proporcionalni in bi se moralo zato povečati zlasti zastopstvo malih strank, medtem ko bi velike ob enakem številu glasov nekoliko izgubile.

Pričakujejo, da se bo 19. septembra sestal tudi občinski svet, čeprav še ni odbor določil točnega dne. V občinskem svetu bodo namreč razpravljali o važnem vprašanju podjetij IRI v Trstu, ki je postalo zelo pereče zlasti po zadnji borbi proti ukinitvi projektivnega urada CRDA. Na seji bi morali sprejeti skupno resolucijo, ki bi poudarila tržaške zahteve po okrepitvi teh podjetij.

—«»—

Osebju bivše ZVU priznana točka draginjske doklade

Vladni generalni komisar je odredil, da se točka poviška draginjske doklade za trimesečje avgust-oktober razširi tudi na osebje bivše ZVU, za katero velja delovna pogodba «Betfor». S tem je ugodil eni izmed zahtev tega osebja, ki se je pripravljalo na stavkovno gibanje. Kot je znano, niso izplačali osebju niti periodičnih poviškov, ki so jim bili obljubljeni. Vprašanje je, če se bodo uslužbenci s to polovično mero zadovoljili.

—«»—

Danes zaključek «zdravniških dnevov»

Zdravniki in specialisti iz Trsta in drugih italijanskih mest ter inozemstva, ki sodelujejo v okviru zdravniških dni, ki jih je organizirala medicinska šola pri tržaški glavni bolnišnici, so včeraj razpravljali o vprašanjih socialnega skrbstva in zdravniške pomoči delavcem. Vsi so se precej pritoževali in izrazili željo, da bi prišlo do večjega sodelovanja in izboljšanja zdravniške oskrbe posebno v tovarnah. Socialne ustanove pa bi morale izpopolniti svojo dejavnost.

Zdravniški dnevi se bodo zaključili danes s tremi predavanji nekaterih specialistov iz Trsta in Milana.

—«»—

Prometni nesreči

S prognozo okrevanja v 7 dneh so včeraj ob 15.20 sprejeli na drugi kir. oddelek 35 let starega Vincenza Messino iz Ul. Doda 16-II., katerega je pripeljal v bolnišnico s svojim avtom dr. Michele Schubert iz Ul. F. Filzi 15. Skoraj istočasno se je na policijskem komisariatu v bolnišnici zglasil tudi 46 let stari Giuseppe Codlarin iz Ul. Moreri 197, ki je povedal, da se je vozil s svojim avtom proti Općinam. Ko je hotel zaviti na levo v Ul. Commerciale, je vespist, ki je vozil za njim, nenadoma zavrl, tako da je padel in se poškodoval. Ni treba še posebej povedati, da je bil vespist Vincenzo Messina.

* * *

V Ul. Teatro Romano je včeraj popoldne 24-letni Dario Pagani iz Ul. D'Angeli 16 podrl 10 let starega biciklista Elia Macsona s Korza Garibaldi 11, ki se je nekoliko ranil po obrazu in dobil živčni pretres. Z avtom RK so ga odpeljali v bolnišnico, kjer so ga s prognozo okrevanja v osmih dneh sprejeli na drugi kirurški oddelek.

Včeraj sta se pri Sv. Jakobu v Trstu poročila
BRUNA in JADRANKO KAKOVIČ
Čestita prosvetno društvo «Lonjer-Katinara».

V Ricmanjih sta si včeraj obljubila večno zvestobo
MILKA in IVAN ČOK
Lonjerski bivši partizani čestitajo!

—«»—

LOTERIJA

BARI	30	49	6	63	25
CAGLIARI	50	84	54	30	6
FLORENCA	54	67	31	65	78
GENOVA	55	50	77	49	47
MILAN	17	75	63	42	23
NEAPELJ	61	80	87	30	63
PALERMO	11	87	33	49	35
RIM	49	75	9	45	70
TURIN	20	74	15	56	1
BENETKE	78	37	68	26	74

ENALOTTO
1 X X X 1 2 1 X 1 2 2 2

Zadeta ni bila niti ena dvanajstica. Enajstice dobijo po 390.000 lir, desetice pa po 22 tisoč 200 lir.

ŠOLSKE VESTI

Ravnateljstvo Državnega industrijskega strokovnega tečaja na Opčinah obvešča starše, da se vrši vpisovanje za šolsko leto 1960-61 vsak dan od 9. do 12. ure do vključno 24. septembra 1960.

Pojasnila se dobijo v tajništvu.

Ravnateljstvo državnega dvoletnega industrijskega strokovnega tečaja s slovenskim učnim jezikom v Dolini sporoča, da se vrši vpisovanje za vse tri razrede za šolsko leto 1960-61 vsak dan od 10. do 12. ure do vključno 25. septembra 1960.

Ravnateljstvo Nižje trgovske strokovne šole pri Sv. Ivanu obvešča starše in dijake, da se je že pričelo vpisovanje za prihodnje šolsko leto in da se vrši vsak dan od 10. do 12. ure. Dijaki, ki se vpišejo v I. razred, morajo predložiti naslednje dokumente: 1. rojstni list, 2. potrdilo o precepljenju, 3. potrdilo o zdravih očeh, 4. zadnje šolsko spričevalo.

Ravnateljstvo državnega dvoletnega industrijskega strokovnega tečaja s slovenskim učnim jezikom v Nabrežini in z oddelenimi razredi v Križu sporoča, da se vrši vpisovanje za vse tri razrede za šolsko leto 1960-61 vsak torek, četrtek in soboto od 10. do 12. ure do vključno 25. septembra 1960 na ravnateljstvu tečaja v Nabrežini, Trg Sv. Roka.

Ravnateljstvo državne nižje industrijske strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu (Rojan, Ulica Montorsino št. 8, III. nadstropje), sporoča, da se vrši vpisovanje za vse razrede za šolsko leto 1960-1961 vsak dan do vključno 25. septembra 1960. Učenci, ki se prvič vpišejo v I. razred, morajo predložiti naslednje dokumente: rojstni list izdan od občinskega urada, potrdilo o precepljenju koz in spričevalo dovršenega V. razreda osnovne šole.

OBVESTILO. Trgovski strokovni tečaj na Katinari javlja, da se nadaljujejo popravni izpiti po razporedu, ki je objavljen na šolski oglasni deski na Katinari. Vpisovanja se vršijo vsako sredo od 9. do 12. ure.

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da se nadaljujejo vsi popravni izpiti (sprejemni za licej, vstopni, redni) v jesenskem roku 1959-60.

Ravnateljstvo Državnega trgovskega tehničnega zavoda s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da vpisovanja za šolsko leto 1960-1961 sprejema tajništvo zavoda vsak dan od 10. do 12. ure, in sicer do 25. septembra 1960.

Podrobna navodila za vpis dobijo prosilci v tajništvu zavoda.

—«»—

Vpis otrok v občinske vrtce

V torek 20. septembra se prične vpisovanje v mestne otroške vrtce. Vpišejo se lahko otroki, ki bodo do tedaj dosegli tri leta starosti. Pri vpisu v ustreznih vrtcih je treba predložiti rojstni list otroka, potrdilo o cepljenju proti kozam in davici ter o cepljenju proti otroški paralizi. To potrdilo izda občinski zdravstveni urad. Če cepljenje proti poliomielitisu ni bilo opravljeno, morajo starši ali skrbniki pismeno izjaviti, da niso hoteli dati cepiti svojih otrok, ali pa prinesti potrdilo zdravnika, da cepljenje ni bilo za otroka primerno. Oči pa bo pregledal otrokom zdravnik, dodeljen vrtcu. Kdor ne bo prinesel vseh omenjenih spričeval, ne bo mogel vpisati otroka v vrtec.

—«»—

Lestvice profesorjev slov. srednjih šol

Šolski skrbnik v Trstu sporoča, da so na oglasni deski skrbništva v Ulici Duca d'Aosta 4 na vpogled, med 10. in 12. uro dopoldne, lestvice profesorjev srednjih šol s slovenskim učnim jezikom, ki so v smislu zakona štev. 248 z dne 13. marca 1958 vpisani v posebni seznam.

KINO

Fenice 15.00 «Jack Diamond, gangster», Ray Danton, Karen Steele.
Excelsior 15.00 «Pogovori karmeličank», Jeanne Moreau, Alida Valli.
Filodrammatico 14.00 «Skrivnost treh kontinentov», technicolor.
Grattacielo 14.00 «Rdeče ustnice» Gabriele Ferzetti, Jeanne Valerie. Prepovedano mladini.
Supercinema 14.30 «Polkovnikove tri in tako dalje», De Sica, A. Ekberg.
Arcobaleno 14.00 «Strafbataillon 999», Werner Peters, Sonia Ziemann.
Aurora 14.00 «Veliki cirkus».
Alabarda 14.30 «Dvoboj do skrajnosti», technicolor, Rock Hudson.
Capitol 14.30 «Sissi carjeva izvoljenka», Romy Schneider.
Garibaldi 15.00 «Zarah Khan», cinemascope, technicolor, Victor Mature.
Cristallo 15.00 «F.B.I. proti Al Caponu». Prepovedano mladini.
Impero 15.00 «Smrt prijatelja».
Italia 15.00 «Lepi Antonio», Marcello Mastroianni. Prepovedano mladini.
Moderno 15.00 «Zadnja obala», Zadnji dan.
Massimo 14.30 «Orientalke», cinemascope, technicolor.
Astoria (bivši San Marco) 15.00 «Tujka», G. Garson, Dana Andrews.
Vittorio Veneto 15.15 Drugi pregled umetniških filmov. «Pot sramote». Japonski film. Prepovedano mladini.
Marconi 15.00 «Lepa nevesta», Ava Gardner, Dirk Bogarde.
Ideale 14.30 «Mož brez strahu», Kirk Douglas.
Savona 14.30 «Predrzni vlom običajnih neznancev», V. Gasmann.
Astra 14.30 «Moralist», Alberto Sordi.
Odeon 15.00 «Herkules in lidijska kraljica», Silva Koščina.

LETNI KINO

Marconi 20.15 Glej zgoraj.
Garibaldi 20.00 Glej zgoraj.
Skedenj 20.00 «Benetke, luna in ti», technicolor, Alberto Sordi.

GLASBENA MATICA TRST

Jutri, 12. t. m. bo vpisovanje v podružnici šole Glasbene Matice v Boljuncu od 18 do 19.30.

PRISPEVAJTE ZA DIJAŠKO MATICO!

KINO PROSEK-KONTOVEL
predvaja danes 11. t. m. ob 17. uri Universal Technirama barvni film:
PREHOD PONOČI
(Passaggio di notte)
Igrajo: JAMES STEWART in AUDIE MURPHY

KINO ŠKEDENJ
predvaja danes 11. t. m. ob 20. uri barvni in zvočni film:
BENETKE, LUNA IN TI
(Venezia la luna e tu)
Igrajo: A. SORDI, N. MANFREDI in MARISA ALLASIO
V ponedeljek 12. t. m. ob 20. uri ponovitev istega filma.

Kino na Opčinah
predvaja danes 11. t. m. prvo predstavo ob 14., drugo ob 17.30 in tretjo ob 21. uri
NAJVEČJA PREDSTAVA IZ VSEH ČASOV!

CECIL B. DEMILLE
DESET ZAPOVEDI
CHARLTON HESTON · YUL BRYNNER · ANNE BAXTER · EDWARD G. ROBINSON
YVONNE DE CARLO · DEBRA PAGET · JOHN DEREK
VISTAVISION TECHNICOLOR
Film, ki žanje velik uspeh, se na željo občinstva ponovi v ponedeljek 12. t. m. Prva predstava ob 17. uri in druga ob 21. uri. — Kdor se ni videl tega filma naj ne zamudi prilike in naj si ga ogleda.

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 10. septembra 1960 se je rodilo v Trstu 9 otrok, umrlo je 12 oseb, porok je bilo 16.

POROČILI SO SE: uradnik Pietro Valori in gospodinja Alda Sedmak, geometer Antonio Mino in prodajalka Ondina Gregori, kemik Bruno Cadelli in gospodinja Diana Sterzai, industrijski izvedenec Paolo Colla in gospodinja Regina Martinis, uradnik Giorgio Bergamo in prodajalka Edda Leban, mesar Costantino Sostanzo in gospodinja Loredana Skerk, slikar Davide Romano in gospodinja Silvana Strada, ladijski strojnik Luciano Panderosso in gospodinja Elda Urbani, prodajalec rib Bruno Bullo in prodajalka Maria Lorenzi, prodajalec Sergio Mahnič in prodajalka Marisa Corte, kemik Aldo Stefani in gospodinja Nives Bratina, delavec Giuseppe Slama in frizerka Adriana Zerial, delavec Giorgio De Re in postrežnica Maria Albina Giacaz, prodajalec Giovanni Legovic in prodajalka Emilia Zacchigna, livar Ferruccio Doz in gospodinja Elda Babič, pomorščak Giorgio Pagan in šivilja Iolanda Renko-Sgubin.

UMRLI SO: 40-letni Gualtiero Racca, 32-letni Livio Pascolo, 67-letna Giuliana Carli por. Dogan, 65-letni Leopoldo Rossit, 60-letna Evelina Corsari por. Barbieri, 27-letna Irma Sgur por. Tieghi, 79-letni Francesco Iozzo, 64-letni Mario Coceani, 63-letni Ermanno Rebec, 74-letna Vincenza Basile vd. Cipressi, 81-letna Antonia Vrabic vd. Buesch in 3 ure star Giorgio Sain.

OKLICI: mesar Guido Folla in gospodinja Gregoria Scaranto, uradnik Giuseppe Giorgolo in gospodinja Nives Struia, agent javne varnosti Paolino Venuti in gospodinja Maria Danussi, oficir Silvestro Filippi in uradnica Valeria D'Ascanio, barist Michele Vadala in gospodinja Maria Flammini, strugar Bruno Novacco in delavka Carla Nicola, vrtnar Giovanni Leghissa in likarica Silvana Bordon, uradnik Mario Tamaro in gospodinja Henny Calogera, trgovec Aaurelio Famea in Nives Buda, uradnik Bruno Vitolo in šivilja Maria Baretti, električni vardec Cesare Pertich in gospodinja Teresa Giurgiovich, slikar Giordano Contento in uradnica Luciana Sestan, uradnik Giulio Comisso in uradnica Luciana Rojc, prodajalec Luciano De Filippi in delavka Gianfranca Moratto, mehanik Claudio Mondo in šivilja Gianna Chelleris, uradnik Enzo Fogagnolo in prodajalka Vilma Federica Belletti, šofer Gualtiero Ciacchi in točajka Angela Davanzo, šofer Ernesto Righi in prodajalka Rosetta Bibalo, kapitan dolge plovbe Livio Ruaro in uradnica Maria Luisa Spadaro, šofer Lino Bernes in prodajalka Clelia Stergar, tesar Renato Ronglone in gospodinja Luciana Senafe, mehanik Silvano Chivella in uradnica Norma Stok, geometer Italo Vento in dav. Leonardina dr. Bologna, uradnik Arduino Bortoli in gospodinja Fioretta Vigini, podjetnik Salvatore Vaglica in šivilja Bruna Lussetich, uradnik Claudio Bonadei in gospodinja Liana Lozei, ladijski strojnik Emilio Moro in uradnica Maria Ferluga, težak Giuseppe Delbello in gospodinja Rosina Glavina, parketist Carlo Berni in prodajalka Maria Cannavò, uradnik Aldo Salsani in uradnica Nella Nesladech, ind. izvedenec Aldo Cocco in gospodinja Marisa Creazzo, kapetan vojske Salvatore Spalletta in gospodinja Bianca Simionato, rudar Giuseppe Maffeis in Antonia Puhar, zidar Giuseppe Saule in gospodinja Edda Cramer, mesar Edoardo Rutter in gospodinja Maria Frimmel, agent javne varnosti Riziero Mari in prodajalka Maria Turi, geometer Antonio Zangrando in dijakinja Lucilla Cernoborl, slikar Albino Grison in gospodinja Bruna Rojc, uradnik Ubaldo Agati in gospodinja Ornella Giargetti, barist Armando Covacci in točajka Liliana Gustinčič, svetnik dr. Lepori Gaetano in visokošolka Giuliana Fragiacomo.

—«»—

LEKARNE ODPRTE DANES

Benussi, Ul. Canova 11; Croce Verde, Ul. Settefontane 39; Picciola, Ul. Oriani 2; Pizzul-Cignola, Korzo 14; Ravasini, Trg Liberta 6; Alla Salute, Ul. Giulia 1; Vernari, Trg Valmaura 10; Dr. Miani, Barkovlje in Nicoli, Skedenj.

—«»—

NOCNA SLUŽBA LEKARN

Dr. Codermatz, Ul. Tor San Piero 2; De Colle, Ul. Revoltella 42; Depangher, Ul. sv. Justa 1; Alla Madonna del Mare, Trg Piave 2; Zanetti-Testa d'oro, Ul. Mazzini 43.

Iz sindikalnega življenja

Tri dni enotne stavke delavcev podjetja ORION

Jutri ponovno skupščina pri Sv. Soboti - V sredo bodo stavkali delavci tovarne papirja v Štivanu

V podjetju ORION - Petrolchimica stavka že tri dni vseh 330 delavcev, ker noče ravnateljstvo sprejeti njihovih mezdnih in normativnih zahtev in ker je neupravičeno odpustilo enega delavca, dva pa suspendiralo. Sploh ravna ravnateljstvo z delavci zelo osorno in samopašno, tako da so vsi razburjeni. Se en dokaz takšnega prezirljivega ravnanja je dalo včeraj, ker sploh ni izplačalo delavcem mezde, čeprav ni bilo nobenih ovir za to. Spričo tega se je razjarjenost delavcev pač nujno stopnjevala.

Včeraj so se delavci sestali na enotni skupščini, ki sta jo sklicala oba sindikata na sedežu PSDI pri Sv. Soboti. Sindikalni voditelji so jim obrazložili položaj in nepopustljivost delodajalcev, nakar so delavci odobrili delo sindikatov in ju zadolžili, naj vodita borbo dalje. Delavci se bodo zopet sestali jutri ob 8. uri na istem sedežu pri Sv. Soboti blizu kinematografa Lumiére.

V sredo pa bo 24-urna vsedržavna stavka delavcev vseh tovarn papirja, ki se prične s prvo izmeno delavcev. Pri nas bodo stavkali delavci v tovarni papirja v Štivanu.

—«»—

Včeraj na tržaški univerzi

Zaključek tečaja o evropskih prevozih

Na zaključni ceremoniji je govoril senator Caron

V sejni dvorani tržaške univerze se je včeraj končal višji tečaj o prevozništvu v okviru Skupnega evropskega tržišča, in sicer z govorom podpredsednika komisije te ustanove senatorja Carona. Ceremonije so se udeležili predstavniki oblasti in gospodarskih krogov, kot dr. Palamara, župan dr. Franzil, predsednik pokrajine prof. Gregoretti, predsednik trgovinske zbornice dr. Caidassi in drugi.

Prvi je na kratko spregovoril rektor prof. Origone, ki je omenil dejavnost docentov v teh treh tednih tečaja in izrazil željo, da bi se tečaj nadaljeval v Trstu prihodnja leta, saj je imel lep uspeh. Nato pa je podal izčrpno poročilo senator Caron. Dejal je, da se vprašanje prevozov v okviru SET tiče tržišča 160 milijonov ljudi in iz tega izvirajo tudi določbe pogodbe o njegovi ustanovitvi, katerih namen je, izločiti vse ovire za svobodno kroženje ljudi in blaga. Kar se tiče raznih vrst prevozov, je senator dejal, da bi morali razširiti pristojnost pogodbe tudi na letalske in pomorske prevoze, ki bi morali biti bolj koordinirani.

Zatem je dejal, da sta proizvodnja blaga in prevozništvo tesno povezana, zaradi česar je treba storiti vse, da se prevozi pocenijo. Prevoze je treba urediti tudi zato, da se bolje razdeli delo po posameznih državah in deželah. Treba je pač poskrbeti tudi za razširitev industrije na odročna področja, in sicer iz socialnih in gospodarskih razlogov. To pa pomeni seveda večje razdalje za prevoz blaga do potrošnikov. Ravno tu se morajo vključiti prevozi s svojo bolj racionalno ureditvijo. Zato pa jih je treba seveda modernizirati in poenotiti, pri čemer lahko mnogo pomaga vedno večji in hitrejši tehnični razvoj.

Senator Caron je orisal člena 77 in 78 pogodbe o Skupnem evropskem tržišču, ki govorita tudi o podpori prevoznim podjetjem, tako da se omogoči zdrava konkurenca med šibkejšimi in močnejšimi. Težkoče pri prilagoditvi prevozov naglemu gospodarskemu razvoju pa nastajajo predvsem zaradi konkurence med raznimi prevoznimi sistemi. Sedaj se prevozništvo razlikuje po državah, toda v prihodnosti ga bo treba poenotiti za vse države SET.

Na koncu je govornik omenil tudi posebni gospodarsko-zemljepisni položaj Italije in njene potrebe v okviru skupne politike prevozov, upoštevajoč, da meji na Avstrijo in Švico, ki nista v Skupnem evropskem tržišču.

—«»—

Vespist podrl žensko

Včeraj zjutraj ob 9.15 so z avtom RK pripeljali v splošno bolnišnico 38 let staro Lidio Calzo por. Papretto iz Ul Cesare Battisti 6, ki je imela zlomljeno levo ključnico in tudi druge manjše poškodbe, tako da so jo s prognozo okrevanja v enem mesecu sprejeli na ortopedski oddelek. V bolnišnici so nudili prvo pomoč tudi 25 let staremu Giuliu Zerialiju iz Križa 311, ki pa bo okreval že v 8 dneh. Zeriali je malo prej z vespo podrl na tla Calzijevo.

—«»—

Volčjak ugriznil otroka

Z avtom RK so včeraj popoldne ob 17.25 odpeljali v bolnišnico 3 leta staro Marijo Burlo iz Ul. Bazzoni št. 11, ki je imela precej hudo rano na glavi. Oče Remigio je v bolnišnici povedal, da so bili na letovanju pri družini Ritcssa v Doberdobski ulici 22, ko je volčjak, s katerim se je njegova hčerka igrala, nenadoma ugriznil otroka v glavo.

Po objavi konvencije o socialnem zavarovanju med Italijo in FLRJ

Pokojnina in invalidnina ter določila konvencije

Po več letih pogajanj in zavlačevanj je bila pred kratkim rešena zadeva, ki zanima precejšnje število oseb, ki so pred leti delale na ozemlju, ki spada pod Jugoslavijo. Uradni list je namreč 29. avgusta objavil besedilo konvencije glede socialnega zavarovanja, ki sta jo sklenili italijanska in jugoslovanska vlada.

Konvencija med drugim predvideva tudi, da bodo priznali italijanskim državljanom glede invalidnine in pokojnine njihovo delovno dobo v Jugoslaviji.

Ker so primeri posameznikov različni in gre za važno zadevo, priporočamo vsem prizadetim, naj se obrnejo za pojasnila in pomoč na ustanovo INCA, ki brezplačno pomaga in svetuje tudi v teh zadevah.

Nasvet in pomoč omenjene ustanove bo še posebno koristen zlasti glede vprašanja brezposelnosti, invalidnine in pokojnine, poklicnih bolezni in nesreč na delu, ki jih obravnava omenjena konvencija.

Kakor smo že omenili, je pri nas precejšnje število oseb, ki so bile zaposlene pred in po vojni tako na področju bivše cone B kot na drugem področju, ki je bilo priključeno k Jugoslaviji ali je spadalo pod Jugoslavijo že pred zadnjo vojno. Večina teh oseb ni imela urejenega svojega stanja glede socialnega zavarovanja, ker je bil presledek med dobo zaposlitve v Jugoslaviji in Italiji.

Ker je zadeva važna, naj se vsi čimprej obrnejo na omenjeno ustanovo, in sicer v Trstu v Ul. Della Zonta 2 med uradnimi urami vsak dan, v Miljah — Korzo Puccini pri Delavski zbornici CGIL vsak torek popoldne, v Nabrežini št. 117 pri Ferrucciu Grattonu vsak dan od 17 do 19, na Opčinah v Narodni ulici št. 72 na sedežu Delavske zbornice vsak petek od 17 do 19, v Križu na sedežu Delavske zbornice CGIL vsak ponedeljek od 18 do 20, v Gorici v Ul. XXIV. maja št. 1 vsak dan med uradnimi urami, v Tržiču v Ul. D'Aosta 30 ob ponedeljkih, sredah in sobotah popoldne, v Gradiški na sedežu Delavske zbornice CGIL vsako soboto dopoldne.

—«»—

Prijavljene tatvine

Predvčerajšnjim je na policijskem komisariatu v Ulici Caprin 38 let stari Dino Parovel iz Ul. della Tesa 25 prijavil tatvino svojega «Fiata 600», ki ga je ponoči pustil na cesti blizu hiše, kjer stanuje.

Tatvino oziroma vlom je prijavil tudi 45 let stari Giordano Pararot iz Ul. Cuniculi 3, ki je policistom v Ul. Cologna povedal, da so zlikovci ponoči vdrli v njegovo mlekarno na trgu Volontari Giuliani 2 in iz nekega predala odnesli 6.000 lir gotovine.

Končno se je na centralnem policijskem komisariatu zglasila še 52 let stara Maria Luisa Moese vd. Androvich iz Ul. Roma 28, ki je povedala, da ji je dne 6. t.m. izginila iz kovčka, ki ga je pustila v veži omenjenega stanovanja, poleg drugih malenkostih tudi hranilna knjižnica «Deutsche Bank» iz Muenchena, in ki se glasi na 1400 mark.

Policija je uvedla preiskavo, da izsledi neznane zlikovce.

PRIMORSKI DNEVNIK

UREDNIŠTVO
TRST - UL. MONTECCHI 6-II.
TELEFON 93-808 IN 94-638
Poštni predal 559

PODRUŽNICA GORICA
Ulica S. Pellico 1-II. — Tel. 33-82

UPRAVA
TRST — UL. SV. FRANČIŠKA št. 20 — Tel. št. 37-338

OGLASI
Cene oglasov: Za vsak mm v širini enega stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir. — Mali oglasi 30 lir beseda. — Vsi oglasi se naročajo pri upravi.

NAROČNINA
Mesečna 480 lir. — Vnaprej: četrtletna 1300 lir, polletna 2500 lir, celoletna 4900 lir — Nedeljska številka mesečno 100 lir, letno 1000 lir — FLRJ: v tednu 10 din, nedeljska 30 din, mesečno 250 din — Nedeljska letno 1440, polletno 720, četrtletno 360 din — Poštni tekoči račun: Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — Za FLRJ: ADIT, DZS, Ljubljana, Stritarjeva ul. 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 600-70/3-375.

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT Trst

Nesreča ne počiva

Trije delavci v bolnišnico ker so se ponesrečili na delu

Včeraj zjutraj so s prognozo okrevanja 8 dneh sprejeli na opazovalni oddelek splošne bolnišnice 36 let starega Marina Esposita s Scale Sante 42, ki se je ponesrečil v Novem pristanišču. V hangerju št. 61 je porival voziček, pri tem pa je padel in se ranil, tako da ga je bilo treba z avtom Rdečega križa odpeljati v bolnišnico.

Malo kasneje pa so z gasilskim avtomobilom ladjedelnice Sv. Marka pripeljali v bolnišnico 24 let starega Vincenza Žagarja iz Bazovice 204. Žagar je bil na račun podjetja «Distral» zaposlen v kuhinji ladjedelniške menze in je z nožem rezal meso. Zaradi neprevidnega giba se je močno urezal v levo roko, tako da je bil potreben zdravniške pomoči. V bolnišnici so mu rano obvezali, potem pa so ga s prognozo okrevanja 10 dni odpustili domov.

Okoli poldneva se je na delu ponesrečil tudi 51 let stari Domenico Bianco iz Mizzana, katerega so sprejeli s prognozo okrevanja 10 ali 20 dnen na ortopedski oddelek splošne bolnišnice. Bianco je skupaj z drugimi delavci prenašal tračnice na proseški postaji, ko mu je ena od teh zdrsnila iz rok ter mu padla na nogo in mu jo poškodovala.

Iz sodnih dvoran

Oproščen slaboumnež Obsojeni trije siromaki

Včeraj bi se moral zagovarjati na sodniji 57-letni Bruno Topich z Lonjerske ceste štev. 32, ki je bil obtožen poskusa tatvine, a ga sploh ni bilo zraven. Toda nič hudega, saj ga je sodišče popolnoma oprostilo, ker ni izvršil kaznivega dejanja.

Iz sodnih zapiskov in razprave je razvidno, da je Topich čudak in da včasih ni odgovoren za svoja dejanja. Zadeva, ki ga je spravila pred sodišče, se je zgodila 9. junija lani v Ulici Galileo Galilei. Neka sostanovalka je obvestila 52-letno Marcello Tracca por. Froglia iz Ulice Galileo 24, da je neznanec odprl vrata njenega avtomobila, ki je parkiral na cesti, ter vzel iz avta odejo. Frogliova je takoj skočila na cesto in videla nekoga, ki je urnih korakov odhajal. Poklicala je karabinjerje, ki so na podlagi osebnega opisa kmalu našli neznanca, in sicer Bruna Topicha.

Začelo se je zaslišavanje. Topich je dejal, da je šel po omenjeni ulici in zagledal avto, ki se mu je zdel, da je last neke njegove družabnice. Opazil je odejo, jo potegnil iz avta in otresel prah. Nato je odejo spet položil v avto in odšel. Kljub temu so ga prijavili sodišču, češ da je hotel ukrasti odejo.

Pred razpravo so ga poslali na pregled k psihiatru, ki je izjavil, da Topich ni tedaj dobro vedel, kaj hoče in dela. Izvedelo se je tudi, da je Topich nekega dne izjavil mestnemu stražarju, da je kradel radič na nekem vrtu. Ko ga je stražar vprašal zakaj, je Topich pripovedoval začudenemu stražarju svojo «zgodbo»: «Stopil sem na vrt, ker me je že večkrat zasledovala neka kokoš. Naveličal sem se bežati pred kokošjo, pa sem začel jaz teči za njo. Kokoš je zbežala na vrt, jaz pa za njo. Tam sem zagledal radič in sem ga porezal, ker je bil prevelik in mi je šel na živce.»

Manj sreče pa so imeli drugi trije siromaki, ki so bili tudi včeraj na zatožni klopi, in sicer zaradi prosjačenja.

Blizu pokritega trga v Ulici Carducci, sta 2. marca letos vicebrigadir Ettore Catalan in stražnik Umberto Fidel zagledala 56-letnega Lodovica Lachija iz Ul. Videli 2. Povabila sta ga na zaslišavanje in nato prijavila sodišču, češ da je tam prosjačil. Pri sebi je imel tedaj 1.340 lir. Dejal pa je, da jih je istega dne dobil pri občinski podporni ustanovi.

Izgovor ni veljal in sodišče ga je obsodilo na 10 dni zapora in plačilo sodnih stroškov.

Na 8 dni zapora in plačilo sodnih stroškov je bil obsojen 67-letni Eugenio Slamirh iz Ulice Pondares 5. Tudi Slamicha sta zapazila dva agenta civilne policije, ko je prišel iz neke trgovine. Očitala sta mu, da je v trgovini prosjačil, Slamich pa je dejal, da je hotel kupiti v trgovini par čevljev. Pri sebi je imel 720 lir.

Zadnje marca pa je neki policaj ustavil v Ulici S. Caterina 58-letnega Agostina Musenija iz Ulice Gozzi 5. Tudi njega so prijavili sodišču zaradi prosjačenja. Ko so ga pri zaslišanju pregledali, je imel pri sebi 1.694 lir. Sodišče ga je obsodilo na 10 dni zapora in plačilo sodnih stroškov.

Sljeme
poduzeće za promet, proizvodnju i preradu poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda
SESVETE

PRIZNANO MEDNARODNO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

LA GORIZIANA
GORICA · Ul. Duca d'Aosta 68 · Tel. 28-45 · GORICA
PREVZEMAMO PREVOZ VSAKOVRSTNEGA BLAGA

VOZNI RED VLAKOV

Odhodi — Prihodi

TRST—GORICA—VIDEM

3.45 — 5.16 — 6.18 b — 6.24 — 7.45 b — 9.45 — 12.20 b — 12.30 — 13.55 b* — 14.26 — 16.17 — 17.37 — 19.10 b — 20.16 b — 20.27 — 21.37
* vozi ob sobotah od 25. 6. do 10. 9. in od 17. 12. do 25. 2.; vsak dan pa od 1. do 31. avgusta

0.56 b — 7.15 — 8. — 8.32 b — 9.12 — 9.30 b — 11.46 — 13.15 — 16.55 — 17.52 b — 19.00 — 21.05 — 22.20 b — 23.58 b
* vozi ob nedeljah od 25. 6. do 10. 9. in od 17. 12. do 25. 2.; vsak dan pa od 1. do 31. avgusta

TRST—LJUBLJANA

0.19 b — 8.32 b — 11.57 OE — 16.04 b

5.50 b — 13.18 b — 17.28 OE — 20.06 b

TRST — TRŽIČ—PORTOGRUARO—BENETKE

5.40 — 6.12 rl — 6.40 b — 7.14*** — 8.45 r — 10.14 b — 10.24 — 12.55 r — 13.32 — 14.52 b — 16.40 b — 17.03* — 17.53 OE — 18.38* — 19.25** — 20.50 r — 22.17 b
* samo do Portogruara
** samo do Cervignana
*** do Tržiča, razen ob nedeljah

6.23** —

Goriško-beneški dnevnik

Pred začetkom novega šolskega leta

Slovenski otrok spada samo v slovensko šolo

Še nekaj tednov in naše osnovne šole bodo spet odprle vrata slovenskim otrokom. To je posebno za mlade matere vsekakor neizbrisen dogodek, saj skoro vsaka mati pospremi svojega miljenčka, ki vstopa v prvi razred, prav do vrat učilnice, kjer mu da še zadnje nasvete, naj uboga, naj bo priden in posebno naj se pazi, saj mu bo povedala in naročila učiteljica. Zabičuje mu, naj si vse zapomni, da mu bodo lahko nakupili vse potrebno, kar bo v šoli rabil. Ob koncu še par prijaznih besed z učiteljico in nato se pridruži drugim materam, ki so prav tako pospremili svoje otroke v prvi razred in se vsi vračajo domov potolažene in v zvesti, da bo dobra in prijazna slovenska učiteljica radiljevala v vzgojo njihovih otrok.

Tudi otroku ostane prvi dan vstopa v šolo neizbrisen. Kako ne! Saj vstopa v čisto novo življenje — v nove življenjske prilike. Če je prav z strahom prestopil prvič prag učilnice, se kmalu potolaži. Prijazna učiteljica govori slovensko, kot so govorili doma, vsi sončenci čebljajo materinščino. Se vesel je, ker bo mu doma zatrjevali, da se bo v šoli veliko dobrega in pametnega naučil.

Taki so bežni spomini na prvi dan šole.

Sedaj pa naj malo pomislijo tiste matere, ki svoje slovenske otroke spremljajo v tujerodljansko šolo. Ali se vam otrok nič ne smili, ko ga prvič v življenju, nebogljenega in negodnega potisnete preko praga učilnice med učence, ki govore njegovega jezika in ko oddaste učiteljici, ki ne zna besedice slovenščine?

V takem okolju se počuti otrok osamljenega in zapuščenega, kar močno voliva na njegovo čustvovanje in vso nadaljnjo vzgojo. Novo okolje ni njegovo, nič domačega ni v njem, pa je tuje, kar se iz dneva v dan izkazuje. V takih okoliščinah se otrok ne more razviveti po svojem zanimanju in svojih stremljenjih kakor ostali učenci, zato se čuti manjvrednega in polagoma se ga polašča obup.

Tudi ko se otrok že nekoliko prilagodi okolju in jeziku, ga občutek manjvrednosti nezapusti. To odvisnost od večinske skupnosti pa zapusti trajen pečat na njegovem značaju.

To naj pomislijo tiste matere, ki svoje otroke potiskajo čez prag tujerodne šole.

Zato pozivamo vse slovenske matere, naj ne oklevajo, kadar gre za tako važno in dalekosežno odločilo, kot je vpis otroka v šolo.

Slovenski otrok spada samo v slovensko šolo.

V. N.

Vpisovanje v Dijaški dom

Od jutri do 20. septembra bodo v Dijaškem domu na Svetogorski cesti št. 42 sprejemali vpis v zavod vsak dan od 10. do 12. ure zjutraj.

Interpelacije pokrajinskih svetovalcev KPI in PSI

Kritje primanjkljaja pokrajinske uprave, stanje v konzorciju za gradiščansko-krminsko polje in vprašanje staleža pokrajinskega osebja

Pokrajinski svetovalci KPI Bergomas, Cipriani in Selli, ter svetovalec PSI Cappello, so predložili pokrajinskemu odboru dve interpelaciji. Prva prosi za pojasnila o morebitnih korakih pokrajinske uprave pri vladnih oblasteh za pomoč pri obupnem finančnem stanju pokrajine, ki ima nad milijardo deficita. Pred nekaj meseci so namreč odborniki izrazili namero, da bi s pomočjo tukajšnjih parlamentarcev prosili pomoč pri vladi.

Druga interpelacija pa zahteva pojasnila o sedanjem stanju v konzorciju za gradiščansko-krminsko polje. Ta konzorcij ima namreč v načrtu namakalne priprave za obsežno ozemlje in dela se vlečejo že nekaj let. Pred časom je odbor konzorcija zahteval od vlade, naj si ta prevzame stroške za gradnjo naprav, a sedaj se govori, da bodo dela zmanjšali in da se pripravlja nov načrt. Podpisniki interpelacije zahtevajo, naj odbornik za kmetijstvo pojasni, kaj je novega na tem področju v zadnjem letu.

Tretjo interpelacijo pa je podpisal le svetovalec Bergomas in v njej vprašuje kakšne težave je pokrajinski upravni odbor (GPA) navedel, da po enoletnem preučevanju ni sprejel staleža pokrajinskega osebja, ki je vznemirjeno zaradi tako dolgega proučevanja.

—«»—

15. septembra vpisovanje v slovenske osnovne šole

Didaktično ravnateljstvo za osnovne šole s slovenskim učnim jezikom obvešča učiteljstvo, da se 15. septembra prične vpisovanje v osnovne šole in se zaključi 30. t. m.

Izpiti drugega roka za peti razred bodo v dneh 21. in 22. t. m.

Izpiti drugega roka za drugi razred bodo v dneh 23. in 24. t. m.

Istočasno bodo tudi sprejemni izpiti privatistov. Izpitne komisije ostanejo iste kot v prvem roku. Solsko leto se prične 1. oktobra z mašo in 3. oktobra s poukom.

—«»—

Kino v Gorici

CORSO. 15.00: «Herkulovo maščevanje», Broderick Crawford in Wandisa Guida, cinemascope v barvah.

VERDI. 15.00: «Gazebo», Debbye Reynolds, Glenn Ford, barvni film.

VITTORIA. 15.30: «Gor in dol po stopnicah», Milene Demongeot in M. Craig, barvni film.

CENTRALE. 15.00: «Pot velikanov», Don Magowan in Chelo Alonso, cinemascope v barvah.

MODERNO. 15.00: «Naslednik Robin Hooda», v barvah.

Jutri začetek verižne stavke v tovarni «Montesanto»

Delavci zahtevajo predvsem izvajanje delovne pogodbe

Jutri bodo delavci tovarne Montesanto na Tržaški cesti pričeli s stavko, dokler ne bo ravnateljstvo ugodilo njihovim zahtevam. Stavkali bodo po dve ali tri ure dnevno po prvih šestih urah dela.

Do stavke je prišlo, ker ni hotelo ravnateljstvo ugoditi zahtevam delavstva, ki jih zastopira Delavska zbornica, in sicer: točno izvajanje delovne pogodbe v podjetju železarske stroke; izvajanje pogodbe o sindikalnem delovnega urnika; ureditev skupinskih norm in pogodbena kvalifikacija, delovne obleke, nagrada itd.

O stavki so se delavci zmenili včeraj popoldne na seji s sindikalnimi predstavniki. Omembe vredno je, da dela v tej tovarni 33 delavcev, od katerih jih je kar 28 Slovencev iz sovodenjske, doberdobske in goriške obline.

—«»—

Prispevajte za nagrobni spomenik Emilu Komelu

V teku je med goriškimi Slovenci akcija za nabiranje prispevkov za postavitev nagrobnega spomenika pokojnemu profesorju Emilu Komelu. Prispevke zbira tudi naše uredništvo v Gorici, Ul. Pellico št. 1.

Doslej so bile nabrane naslednje vsote: Severina Delpin iz Podgore 500 lir, Jolanda Okroglič iz Podgore 500 lir, Ernesta Boltar iz Gorice 500 lir, družina Marinčič Ivo iz Gorice 1000 lir. Ko se tem darovalcem najlepše zahvaljujemo pozivamo še druge da jim sledijo.

—«»—

Danes v Novi Gorici otvoritev spomenika Edvardu Rusjanu

Danes zjutraj ob 10. uri bodo v Novi Gorici ob prisotnosti predsednika Letalske zveze Jugoslavije gen. Nenada Drakuliča odkrili spomenik goriškemu letalcu Edvardu Rusjanu, ki je bil prvi jugoslovanski pilot. Spomenik stoji v parku ob Erjavčevi cesti. K otvoritvi vabi svoje člane SPD v Gorici, ki bo popoldne priredilo izlet na Skabrijel in h Kekcu.

—«»—

DEŽURNA LEKARNA

Čez dan in ponoči posluje lekarna Kuerner, Korzo Italia št. 4, tel. štev. 25-76.

—«»—

TEMPERATURA VČERAJ

Najvišja dnevna temperatura 22.4 stopinje ob 15. uri, najnižja 6 stopinj ob 6. uri; povprečna dnevna vlaga 60 odstotkov.

ŠPORT ŠPORT ŠPORT ŠPORT

Danes svečani zaključek XVII. olimpijskih iger v Rimu

Jugoslavija olimpijski prvak v nogometu

Čeprav so bili Danci zaradi izključitve Galiča številčno v premoči, so morali kloniti s 3:1 (2:0)

JUGOSLAVIJA: Vidinič; Durkovič, Jusufi, Žanetič, Roganović, Perušić; Ankovič, Matuš, Galič, Knez, Kostič.

DANSKA: From; Andersen, Jensen; B. Hansen, Hans Nielsen, F. Nielsen; Pedersen, Troelsen, Harald Nielsen, H. Enoksen, Soerensen.

SODNIK: Lo Bello (Italija).

Jugoslavija, ki je bila do sedaj na vseh olimpijskih nogometnih turnirjih «večna druga», si je nocoj v splošno veselje domačih navijačev, ki so jo z zastavami prišli bodrit v stadion Flaminio in v veliko jezo prisotnih šovinističnih prenapetežev, končno le zasluženo osvojila svojo prvo zlato kolajno. To kolajna nagrajuje nocoj izredno požrtvovalne in borbene Jugoslovane, ki so kljub krivični izključitvi odličnega Galiča pokazali svojo pravo vrednost in rafinirano tehniko ter vzdržljivost.

O italijanskem sodniku Lo Bellu, ki je danes vodil srečanje Jugoslavija-Danska, bi lahko pisali celo knjigo. In to brez pohvale. Sodnik je že z izključitvijo Galiča popolnoma pokvaril igro in je trmasto vztrajal z nerazumljivim sojenjem. Lo Bello ni hotel namreč priznati Jugoslaviji tretjega gola in ga je razveljavil z izgovorom, ki se bo zdel vsem gledalcem tekme naravnost smešen. Jugoslovani so po krasni akciji z desne strani poslali predložek tik pred vrata Dancev in žoga je že tretjič potresla mrežo jugoslovanskih nasprotnikov. Vratar ni mogel ničesar in tudi danski branilec, ki je bil na sami gol črti, je zaman skušal ustaviti žogo. In kljub temu je bil po mnenju Lo Bella... off-side.

Prav je, da dobi organizacijo olimpijskih iger država, ki se lahko izkaže ne samo s stadioni iz marmorja, z moderno opremljenim olimpijskim naseljem in množico uniformiranih sodnikov, temveč država, ki ima zlasti športno zrelo občinstvo ali pa vsaj dostojno občinstvo. To, kar smo včeraj videli in slišali po televiziji, pa dokazuje, da je lahko bila letošnja olimpiada nad vse popolna v vseh pripravah in sijajna po doseženih uspehih tekmovalcev, toda nihče ne bo mogel zabrisati dejstva, da dostojnega občinstva ni imela. (Tujci so tu izvzeti.)

Nerazumljivo je, kako je mogoče skandirati «Italia Italia» na koncu tekme, v kateri Italija ni igrala in se niti ni pojavila med prvimi tremi nagrajenimi moštvi. Nerazumljivo je nadalje, kako bi mogli ljudje ki bi imeli občutek za to, kdaj jih je lahko sram, ponovno skandirati ime svoje dežele po himni zmagovite države. Se manj bi pa smeli ljudje, ki imajo kaj časti, skruniti svojo himno s tem, da jo začno peti tedaj, ko to ni niti najmanj na mestu. Prirediteljem mora biti gotovo žal, da se je kaj takega zgodilo, saj je to vrglo na celotno olimpiado veliko senco.

Ne Danci, ne sodnikovo žvižganje nista mogla ustaviti jugoslovanskih igralcev v plavih majicah, ki so se takoj ob začetku igre razprostrli v napad. Komaj sta minuli dve minuti igre, že je odlični Galič z neobranljivim strelom iz razdalje 20 metrov presenetil Froma. Galič je bil po tem uvodnem uspehu Jugoslovanov najboljši na igrišču in je bil skupno s Kostičem režiser vsakega napada.

Jugoslovani so šli naravnost z lahkoto do obrambnega zida Dancev in večkrat so jih s hitrimi in prisebnimi predložki spravili v zagato. Morda so v tem delu igre premalo streljali in so samo iskali finese na središču igrišča ter gotov položaj za strel pred nasprotnikovim golom. Uspeh ni mogel izostati in hitri Matuš je ponovno z močnim strelom prisilil Froma, da je že drugič klonil. Več Jugoslavija verjetno ni želela in morda bi prisostvovali po tehniki odlični igri, če ne bi Lo Bello z izključitvijo Galiča, ki je jasno protestiral proti nerazumljivi razveljavitvi tretjega gola, pokvaril vzdušja. Jugoslavijo je oškodoval za najboljšega igralca, ki se je v 17' izkazal z odličnim prodorom mimo danskih branilcev, a njegov strel je za las zgrešil cilj.

Igralci v plavih majicah niso obupali, ker so ostali na igrišču z desetimi igralci. Nekoliko so zavlačevali igro, a njihovi prodori so bili vedno nevarni in so vnašali v danske vrste zmedo in nervozo. Tako so brez škode končali prvi polčas z 2:0.

V drugem polčasu je Knez prevzel Galičevo mesto. Danci so skušali izrabiti svojo številčno premoč ter so šli množično v napad. Hitre akcije pa so se razbijale pred zidom odličnih branilcev v plavih majicah, zaradi česar je poskusil krilec F. Nielsen srečo s strelom od daleč. Tokrat zatem je bil sodnik dvakrat deležen... žvižganja.

Prvič je spregledal (zaradi njegove bližine mislimo, da je hotel) namerno roko Hansa Nielsena v danskem kazenskem prostoru in drugič je nepravičeno ustavil Knezov prodor.

Igra ni bila več tako razburljiva in zanimiva, ker so bili Danci tehnično slabši od Jugoslovanov. V 24' so si Jugoslovani lahko privoščili tretji gol. Matuš se je s hitrim prodorom približal Fromovi mreži in ko je opazil prostega Kostiča, mu je natančno podal žogo. Kostič se ni pustil prositi in je ponovno pretresel Fromovo mrežo. Po tem golu so Jugoslovani igrali kot da Dancev ni več na igrišču. V 26' je imel Knez priložnost, da doseže cilj, toda njegova žoga je šla mimo vrat v aut. V tem delu igre je celo vratar Vidinič prišel iz gola in je preigral danskega napadalca ter poslal žogo proti napadalcem.

V 30' pa je Danska vendarle dosegla častni gol. Se enkrat je krilec Nielsen z roba kazenskega prostora sprožil strel, s katerim je tokrat presenetil vedno budnega Vidiniča. Se nekaj minut igre in nato konec ob veselju prisotnih Jugoslovanov, ki so na tribunah prižgali številne plamenice. Igralci so šli proti tribuni, kjer so bili navijači in po pozdravu so se nato vrnili na sredo igrišča, kjer so bili končno le deležni časti, da so jim obesili okoli vratu verižice z zlato lovoriko olimpijskih iger.

Danes se bodo zaključile XVII. olimpijske igre v Rimu. Samo konjeniki bodo še tekmovali, takoj za tem pa bo zaključna svečanost.

TV bo prenasala oboje z začetkom ob 16.25, ko bo filmski pregled.

STRELJANJE

Z malokalibrsko prvi Nemec Kohnke

Nemec Kohke, ki je bil že znan po svoji točnosti v juniorski kategoriji, je danes slavil največjo slavo v svojem življenju: v streljanju v malokalibrsko karabino v ležečem stavu je Nemec dosegel 590 točk in s tem tudi prvo mesto v tem olimpijskem tekmovanju. Za njim se je uvrstil za eno samo točko razlike Američan Hill, medtem je bil na tretjem mestu Forcella iz Venezuele. Sovjetski strelci pa so se plasirali z Borisovom na četrtem mestu. Jugoslovan Stojanovič ni imel sreče v tej skupini in je zaradi netočnosti zaostal ter zasedel šele 51. mesto s 566 točkami.

Končna lestvica je naslednja:

1. Kohnke (Nem.)	590 (ock
2. Hill (ZDA)	589
3. Forcella (Ven.)	587

KONJSKI SPORT

Avstralska ekipa je v tekmovanju konjenikov v dresaži, teku čez drn in strn in v skokih zasedla tako prvo mesto v moštvenem plasmaju kot med posamezniki.

—«»—

SABLJANJE

Madžarski ekipi zlata v sablji

Madžarska je zmagala v ekipnem plasmaju v turnirju s sabljo. Druga je bila Poljska, na tretjem mestu pa se je uvrstila Italija, ki je v odločilnem srečanju odpravila ZDA z 9:6.

—«»—

ZLATE KOLAJNE

	zlate	srebr.	bron.
SZ	42	29	31
ZDA	34	19	15
Italija	13	10	12
Nemčija	11	19	11
Avstralija	8	8	6
Turčija	7	2	0
Madžarska	6	8	7
Poljska	4	6	11
Japonska	4	7	7
ČSR	3	2	3
Romunija	3	1	6
Vel. Britanija	2	6	12
Danska	2	3	1
N. Zelandija	2	0	1
Bolgarija	1	3	3
Švedska	1	2	3
Finska	1	1	3
Jugoslavija	1	1	0
Avstrija	1	1	0
Pakistan	1	0	1
Grčija	1	0	0
Norveška	1	0	0
Etiopija	1	0	0
Švica	0	3	3
Francija	0	2	3
Belgija	0	2	2
Iran	0	1	3
Holandska	0	1	2
Južna Afrika	0	1	2
ZAR	0	1	1
Argentina	0	1	1
Taiwan	0	1	0
Kanada	0	1	0
Gana	0	1	0
Indija	0	1	0
Maroko	0	1	0
Portugalska	0	1	0
Singapur	0	1	0
Indije (Zah.)	0	0	2
Brazilija	0	0	2
Irak	0	0	1
Mehika	0	0	1
Španija	0	0	1
Venezuela	0	0	1

Telovadba

Med sovjetskimi in japonskimi telovadci borba za prva mesta in za zlate kolajne

Carminucciju in Menichelliju srebrna in bronasta kolajna

RIM, 10. — Tudi telovadcem so podelili zadnje kolajne za vsako orodje posebej in sedaj se bodo več ali manj zadovoljni nad uspehom in ocenjevanjem vračali domov. Ta olimpijski turnir je še enkrat pokazal, kar je bilo sicer splošno znano, da se sovjetska in japonska šola kosata med seboj za popolno nadvlado, a danes nobeni ni uspelo prodreti morda s kakim presenetljivim rezultatom. Japonci in Rusi so si razdelili kolajne med seboj in le tu pa tam, so se med njimi vrili tudi drugi evropski telovadci.

Ob primerjavi vaja — ocenjevanje se nam je vsilila v glavo čudna ideja: sodniki namreč s «spoštovanjem» ocenjujejo sovjetske in japonske telovadce, medtem ko druge sodijo prestrogo. To velja posebno za Jugoslovana Ceratja, ki si je na drogu brez dvoma zaslužil boljšo oceno in z njo vsaj četrto mesto. No čemo pretiravati in trditi, da si je zaslužil bronasto kolajno, ker je bila njegova vaja morda za kakšen element prekratka in da je bil doskok za tekmovanja na tako visoki mednarodni ravni kot je olimpiada premalo efekten. Kljub temu pa so Cerarja oškodovali za lepe desetinke. Prav obratno pa je bilo z obema Italijanoma, ki sta bila med prvimi šestimi. Za Carminuccija, ki je na bradlji zasedel drugo mesto, se lahko kolikor toliko strinjamo s sodniki, ker je imel težine in tudi vajo je elegantno izvedel. V parterju pa si Menichelli niti zdaleč ni zaslužil bronaste kolajne, za katero so bili oškodovani res odlični Japonci. Menichelli je imel v svoji vaji polno akrobatskih elementov, vendar te ni gladko povezoval med seboj in tudi njegove drže so bile negotove. V čem je bil Menichelli boljši od Japonca Mitsukurija in tudi od Onoja pa verjetno noben sodnik ne bi mogel obrazložiti.

Sodniki so bili torej v tej panogi šibka točka. Razlika v točkovanju je bila včasih neverjetno visoka, kar se na takih tekmah ne bi smelo dogajati.

Brez dvoma najtežjo vajo ki smo jo videli na tej olimpiadi je bila Azarjanova na krogih. In ne samo, da je imel za marsikaterega skoraj nemogoče elemente, je te izvedel z neverjetno lahkoto, povezano in elegantno. Na tem orodju je Bolgar Kapsasov brez dvoma zaslužil boljšo oceno. Na drogu, kjer je nastopil tudi Miro Cerar, so imeli Japonci glavno besedo in Saklin je moral prepustiti boljša mesta telovadcem deželje vzhajajočega sonca. Na konju pa so prevladovali sovjetski telovadci in še posebno Saklin, ki pa je moral nepričakovano in tudi po krivici deliti prvo mesto s sicer odličnim Fincem Ekmanom, katerega so sodniki vseeno prebogato nagradili za vajo, ki je tako po težini kot po izvedbi zaostajala za Saklinovo. V parterju pa so Japonci pokazali kaj je mogoče narediti. Aihara si je zasluženo pridobil prvo mesto, ker je imel poleg akrobatskih elementov tudi tezne stoje in številne razovke, ki brez dvoma, kljub napredku v tej disciplini, še vedno ugodno vplivajo na sodnike. V preskoku preko konja pa so prišli na plan Rusi z odličnim Saklinom, ki se bo vrnil domov s celo kolekcijo olimpijskih kolajn od zlatih pa do bronastih. Tudi Japonec Ono se je izkazal z odličnim skokom in Saklin je moral deliti z njim prvo mesto, a ne kolajno, ker so obema podelili po eno.

Tehnični rezultati (prva številka pomeni povprečje ocen obvezne in proste izvedbe, druga pa ocena današnjega tekmovanja):

PRESKOK KONJA:
1. Saklin (SZ) 9.750 9.600 19.350
1. Ono (Jap.) 9.700 9.650 19.350
3. Portnoj (SZ) 9.600 9.625 19.225
4. Titov (SZ) 9.700 9.500 19.200
5. Endo (Jap.) 9.650 9.525 19.175
6. Tsurumi (J.) 9.650 9.500 19.150

KROGI:
1. Azarjan (SZ) 9.850 9.875 19.725
2. Saklin (SZ) 9.750 9.750 19.500
3. Ono (Jap.) 9.700 9.725 19.425
3. Kapsasov (B.) 9.750 9.675 19.425
5. Aihara (J.) 9.700 9.700 19.400
6. Titov (SZ) 9.550 9.725 19.275

KONJ:
1. Ekman (Fin.) 9.750 9.625 19.375
1. Saklin (SZ) 9.700 9.675 19.375
3. Tsurumi (J.) 9.600 9.550 19.150
4. Mitsukuri (J) 9.550 9.575 19.125
5. Titov (SZ) 9.350 9.600 18.950
6. Ono (Jap.) 8.950 9.575 18.525

PARTER:
1. Aihara (J.) 9.800 9.650 19.450
2. Titov (SZ) 9.700 9.625 19.325
3. Menichelli (Italija) 9.750 9.525 19.275
4. Mitsukuri (J) 9.700 9.500 19.200
4. Ono (Jap.) 9.700 9.500 19.200
6. Statny (ČSR) 9.550 9.500 19.050

BRADLJA:
1. Saklin (SZ) 9.700 9.700 19.400
2. Carminucci (Italija) 9.700 9.675 19.375
3. Ono (Jap.) 9.650 9.700 19.350
4. Aihara (J.) 9.650 9.625 19.275
5. Titov (SZ) 9.600 9.600 19.200
6. Takemoto (J) 9.500 9.625 19.125

DROG
1. Ono (Jap.) 9.800 9.800 19.600
2. Takemoto (J) 9.750 9.775 19.525
3. Saklin (SZ) 9.700 9.775 19.475
4. Endo (Jap.) 9.700 9.725 19.425
5. Titov (SZ) 9.650 9.750 19.400
5. Cerar (Jug.) 9.650 9.750 19.400

Košarka

Zlata kolajna ZDA srebrna igralcem SZ

Z zadnjima dvema tekmama se je že v jutranjih urah končal košarkarski turnir za plasma od 9. do 12. mesta. V zadnjih dveh srečanjih je Madžarska premagala Francijo 74:70 (40:28), Filipini pa Mehiko 65:64 (31:37). Rezultati vseh tekem v tej skupinj so sledeči:

Madžarska—Filipini 81:70
Francija—Mehika 91:62
Mehika—Madžarska 69:57
Francija—Filipini 122:75
Filipini—Mehika 65:64
Madžarska—Francija 74:70

Končna lestvica pa je sledeča:

9. Madžarska	3	2	1	212	209	5
10. Francija	3	2	1	283	211	5
11. Filipini	3	1	2	210	267	4
12. Mehika	3	1	2	195	213	4

Moštvo ZDA si je danes z zadnjo zmago na olimpijskem košarkarskem turnirju priborilo zlato kolajno in s tem ponovilo uspeh, ki ga je doseglo že na prejšnji olimpiadi v Melbournu. Sovjetski zvezi je šla srebrna kolajna, Braziliji pa bronasta.

Ekipa Sovjetske zveze je nocoj igrala zadnjo tekmo z Italijo in je odpravila svoje nasprotnike z 78:70. Prvi polčas se je zaključil 34:32 v korist ruskih igralcev.

V drugem srečanju pa so Američani po hitrj in večkrat razburljivj borbi odpravili močne brazilske igralce, ki jim praktično nikoli niso mogli ogrožati vodstva.

Srečanje se je končalo 90:63 (50:24)).

Lestvica finalne skupine je naslednja:

ZDA	3	3	0	283	201	6
SZ	3	2	1	199	213	5
BRAZILIJA	3	1	2	203	229	4
ITALIJA	3	0	3	226	268	3

Maratonski tek

Etiopskemu tekmovalcu Abebeju glavna lovorika

Za zaključek sporeda lahkoatletskega tekmovanja je manjkal samo maratonski tek. Tega so tekli danes pozno popoldne s startom pred Campidogliom in s ciljem pri Kostantinovem slavoloku. Prirediteljii so torej poskrbeli za koreografijo, občinstvo pa za okvir.

Preko 70 tekmovalcev se je javilo na startu. Takoj je prevzel vodstvo v dolgi vrsti tekačev Marokanec Saudi, ki je bil na čelu še pri 10. km. Tempo pa je bil prehud tudi zanj, ki je pri 20. km padel na peto mesto, medtem ko se je na čelo vrste pojavil Anglež Kreily. Njemu so sledili Belgijec Van Der Driessche, Marokanec Rhadi in Abesinec Abebe. Bolj ko so se tekmovalci bližali cilju, bolj je Jugoslovan Mihalič nihal v ospredje in vse je kazalo, da bode vendarle končati borbo s prvimi. Tudi sovjetski tekači so začeli polagoma pospeševati korake, a najbolj je bil pazljiv Abesinec Abebe, na katerega ni nihče računal.

Ta vojak etiopske cesarske garde se je med 10. in 25. kilometra pridružil Marokancu Rhadiju, s katerim je celo povečal naskok pred zasledovalci. Skoraj poldrugo minuto za njima sta tekla Novozelandec Magee in Rus Popov. Za temi so bili Rus Vorobjev, Danec Togersen, Marokanec Bakir in Jugoslovan Mihalič, ki je bil v Melbournu drugi. Po 34 km teka sta bila Abebe in Marokanec Rhadi že čvrsto v vodstvu in sta še pospešila tempo, kar se je poznalo v zaostanku Mageeja in Popova.

Abebe Bkila, ki je bil od vseh najbolj svež, je proti koncu proge še bolj potegnil in je pustil svojega spremljevalca na cedilu. Tako je tudi pritekel na cilj sam s časom novega olimpijskega rekorda medtem ko je nekaj sekund kasneje pritekel Rhadi. Na tretjega tekača, Novozelandca Mageeja, so morali čakati več kot minuto. Za tem sta prišla na cilj najprej Vorobjev in nato še Popov (oba SZ). Jugoslovan Škrinjar je prišel deseti na cilj, Mihalič pa 12., medtem ko so Italijani zasedli slabša mesta.

Vrstni red na cilju maratonskega teka je bil naslednji:

1. Abebe Bkila (Etiopija) 2 uri 15'16"2
2. Rhadi Abdesiem (Maroko) 2.15'41"5
3. Magee Barry (N. Zelandija) 2.17 18"2
4. Vorobjev (SZ) 2.19'09"6, 5. Popov (SZ) 2.19'18"8, 6. Togersen Thyge (Dan.) 2.21'03"4, 7. Abebe Wakgira (Etiopija) 2.21' 09"4, 8. Bakir (Mar.) 2.21'21"4, 9. Suarez (Arg.) 2.21'26"6, 10. Škrinjar (Jug.) 2.21'40"2, 11. Rumjančev (SZ) 2.21'49"4, 12. Mihalič (Jug.) 2.21'52"6, 13. James (J. Afr.) 2.22'58"6, 14. Kantorek (ČSR) 2.22'59"8, 15. Gomez (Arg.) 2.23"00,, itd.

MATEVŽ HACE

KOMISARJEVI ZAPISKI

Druga knjiga

Korošci imajo radi naše bataljone

33.

Kričal je in se drl kar naprej: «Vi ne poznate Pohorja! Če nam rečem, da smo v škarjah! Kar naj vas vrag jemlje, če vsi ljudeh in vzkliknil z vreščečim, ženskim glasom: «Ukazujem, v škarjah smo!» Vsi so šli hitro ven. Jezno sem za njimi: «Pojdite k hudiču, strahopetci, se bomo pa pred tolkli!» Besno smo gledali, kako je grbasti Miha stopil v brigado, jo obrnil in brigada, tako lepa brigada, je šla nazaj na Pohorje.

Ženko je Imretu hitro ukazal, naj odide v smer, iz katere so slišali streljanje, in prežene Nemce. Imre se je vzravnal, vojaško pozdravil in šel z dvema četama v napad.

Mi smo šlo iz glave, zakaj se je tako dobro oborožena brigada umaknila in zakaj je tisti drobni simpatični komandant brigade grbastega Miho. Zaklel sem: «Kdo pa je dal tistemu idiotu tako oblast, da preganja dobro oborožene, zdrave in nevoljne fante po teh kotanjah? Če ga je strah, naj bi šel k nam v bunker! Tam je mesto zanj, ne pa v brigadi!»

Tudi Ženko, Gašper in drugi so se jezili in čudili, kako je more v naših brigadah zgoditi kaj takega. Čez eno uro se je vrnil Imre z veselo novico, da so pregnali Nemce, zaplenili lahko pušk, nahrbtnikov in tri zaboje streliva. «Da bi videli, kako so Nemci tekli! Pohorski kmetje so stali pred hišami in gledali. Tako smo jih podili! Nobenega nismo mogli ujeti, tako so tekli,» se je tolkel Imre po kolenih.

9. marca. V jasni mrzli noči smo se pomaknili čez cesto pri Slovenjem Gradcu. V Podgorju so strahovito lajali psi. Naši informatorji so dobili na nemškem posestvu nekaj živine. Tudi do Podgorja je šel z nami terenec Čaki, simpatičen človek, ki je celo pot pripovedoval o težavah terenskega dela. Pripovedoval je tudi, s kakšnim veseljem so pričakovali prihod Štirinajste divizije.

«In kako je pokalo v Paških hribih,» je dejal. «Pa skrbelo nas je. Komaj smo čakali, da je prišla tako preizkušena divizija s takimi borci.» Čaki je pokazal na osvetljeni Slovenj Gradec: «Tudi tam je dosti naših ljudi, ki komaj čakajo partizane.»

Zgodaj zjutraj smo šli v gosjem redu mimo Uršljinega dvora v prelepi grad pod Uršljo goro, kjer smo se nastanili. Borci so pospali, kuharji pa so kuhali svinjsko meso.

V gradu je bilo nekaj Langusovih in Šubičevih slik. Dolgo sem stal pred njimi in jih gledal. Tudi Brkin in Aleš sta jih ogledovala. Stanovanja so bila okusno in lepo opremljena. Vse je pričalo o skrbnem gospodarju, ki ljubi umetnost.

Popoldne smo imeli sestanek s komandirji čet, komandanti bataljonov in s komisarji. Brkin in jaz sva pripravila referate. Govorili smo o disciplini, o odgovornosti v borbah, o stražah in zasedah. Nekateri komandirji in komisarji so postali po ofenzivi mlačni in brezbrižni in so vse skupaj pošiljali k hudiču.

Za mizami so sedeli na čedno izrezljanih stolih suhi, izrčpani, zarasčeni Gašper, poznejši heroj Milenko Knežević, Gedžo Tisovec iz Šercerjeve, Geso, Turnherjev Tonček, Gustelj, Bunc, Slamič in Bojan Miklič. Nace, komandant Šercerjevega bataljona, je dejal: «Dokler ne bomo spravili s terena tistih drobnih, na oko nevidnih nemških zaupnikov-gestapovcev, toliko časa bodo padale naše patrole in toliko časa bodo Nemci vedeli za vsak naš premik. Zato je treba okrepiti obveščevalno službo.» Nekateri so pritrjevali Mikliču, drugi pa so molčali. Naši borci so zadnje čase toliko doživeli, da se jim ni ljubilo razpravljati. Kljub temu smo sprejeli predlog komandanta Naceta. Sklenili smo tudi, da bomo postavili Naceta Mikliča za pomočnika obveščevalca Štirinajste divizije. Bil je hiter in oči je imel povsod.

11. marca. Imel sem sestanke po četah. Tudi mnogih borcev se je polotila brezbrižnost. Vsi so želeli, da bi čimprej dobili kaj streliva. Tudi želja, da bi se divizija čimprej zbrala, je vedno bolj naraščala. Borci, ki so preživeli ofenzivo na Pohorju, so bili bolj živahni.

Prebivalci Uršljinega dvora so boječe izpraševali, ali bo grad ostal do konca vojne cel. Kdo, vraga, more jamčiti za grad, saj jih je po Dolenjskem že toliko pogorelo! Vendar smo si želeli, da bi tako lep grad v tako lepem kraju in pod tako znano in lepo goro ostal cel. Po vrhu Uršlje gore teče meja med Štajersko in Koroško. «Po vojski bom hudil tule sem na oddih,» je rekel Drago Kunc. Hodil sem iz sobe v sobo. Vse v njih me je spominjalo na mirna in tiha leta. Spet sem občutil življenje in lepoto. Toda kako drugačno življenje je sedaj naše! Naša glavna misel je svoboda. Srečni smo, če slišimo, da je na vzhodni fronti padlo toliko in toliko Nemcev, na jugoslovanski pa toliko in toliko. Sovražnikova smrt nam prinaša odrešenje, mir, svobodo in življenje. Malo, zelo malo pa govorimo o naših tovariših, ki so padli. Koliko hrabrih ljudi smo že izgubili! Kakšne praznine ostajajo za njimi v četah in brigadah!

13. marca. Premaknili smo se k Sv. Duhu. Dan je bil sončen. Samo nad Mislinjsko dolino je ležala megla. V zraku so brnela tri nemška letala in krožila nad Uršljo goro, nato pa so odletela proti Pohorju in Koroški.

Borci so počivali, krpali, brali, spali in se čistili. Straže so sporočale, da prodirajo Nemci iz Slovenjega Gradca. Ponoči smo šli čez vas Kotlje. Vodili so nas mladi koroški terenci. Pri Rimskem vrelcu so nekateri pili kislo vodo. Zjutraj smo se ustavili v gorskem naselju pri Godcu in v sosednih, niže ležečih hišah. Stari, rdečelični gozdar nas je sprejel kaj prijazno. «Bolje bi bilo za nas, da greste drugam, ker so prišli v Črno, Čuštanj in Mežico novi nemški oddelki,» se je mrgodil.

«No, če so prišli ali ne, boš pa ti ugotovil,» je dejal Gedžo. Tako je moral gozdar v dolino. Pozno popoldne se je vrnil in dejal, da so nemške postojanke nespremenjene. Prišli so koroški terenci, živahni mladi fantje, z lovskimi klobuki na glavah. Prišla je tudi terenka Marjetka. Spremljala sta jo dva terenca: Kranjc Janez iz Ivanjega sela pri Rakeku, četni komisar Krimskega odreda, ki ga poznam že od junija 1942. leta, in suhi Primšar, ki je bil doma iz Cerknice. Primšarja nisem prej poznal. Imel sem občutek, da prinašajo terenci med nas svežino in dobro voljo.

Iz bližnjih Kotelj so prinesle kmečke ženske poln jerbas rženih hlebov. Da, Korošci imajo radi naše borce! Popoldne sem se pogovarjal s komisarjem koroškega bataljona Hohkrautom in komandantom Dragom, pogumnim in vroček

PRIMORSKI DNEVNIK

Poštnina plačana v gotovini Abb postale I gruppo - Cena 35 lir | Leta XVI. - Št. 218 (4681) | TRST, nedelja 11. septembra 196

Tudi Tito in Naser se bosta udeležila prihodnjega zasedanja skupščine OZN

Ameriška vlada določila omejitve za gibanje Hruščeva, Kadarja in Šehuja

BEOGRAD, 10. — Agencija Tanjug je danes uradno sporočila, da bo predsednik Tito vodil jugoslovansko delegacijo na prihodnjem zasedanju glavne skupščine OZN.

Kakor uradno poročajo iz Kaira, se bo tudi predsednik Naser udeležil zasedanja skupščine OZN in bo vodil delegacijo ZAR.

To je sporočil minister za predsedniške zadeve Abdel Kader Hatem, ki pa ni povedal, kdaj bo Naser odpotoval. Poudaril je, da bo udeležba Nasserja na zasedanju skupščine OZN okrepila afriško-azijsko skupino. Dodal je, da je po mnenju ZAR zelo važna udeležba državnih poglavarjev na zasedanju.

Kakor poročajo iz New Yorka, je ameriška vlada postavila omejitve za gibanje Hruščeva, ko bo prišel v New York. Sovjetski delegaciji so izročili spomenico drzavnega departmaja, s katero pozivajo Hruščeva, naj bo med svojim bivanjem v New Yorku kolikor mogoče bliže sedeža Združenih narodov in naj ne zapusti otoka Manhattan ter naj omeji svoje premike le na to, kolikor bodo potrebni v zvezi z njegovim poslanstvom kot voditelja sovjetske delegacije. Enake omejitve so določili tudi za Kadarja in albanskega ministrskega predsednika Šehuja.

Spomenica ameriške vlade pravi, da je vprašanje osebne varnosti Hruščeva in članov sovjetske delegacije v OZN «zapleteno zaradi sovranih javnih izjav, ki jih je podal predsednik sovjetske vlade glede uničenja nekega ameriškega letala nad mednarodnimi vodami s strani sovjetskih letal in zaradi nezakonitega pridržanja dveh ameriških pilotov».

Predstavnik ameriške delegacije v OZN pa je v posebni izjavi izrekel «upanje vlade», da se bodo ameriški državljani «obnašali dostojanstveno» ter da bodo imeli osebe, ki pridejo v ZDA kot uradne predstavnike OZN «in bodo prispevali k ohranitvi javnega reda». Podobno izjavo je objavil državni departma v Washingtonu.

Predstavnik ameriškega državnega departmaja je izjavil, da voditelji Bolgarske, Češkoslovaške in poljske delegacije ne bodo podvrženi nobenim omejitvam. Člani romunske delegacije pa bodo morali sporočiti ameriškim oblastem sleherni premik izven področja Združenih narodov. Predstavnik je dejal, da so to sporazumi, ki normalno urejujejo premike delegacij teh držav, in je dodal, da drugačno ravnanje do nekaterih delegacij «narekujejo razlogi varnosti»

Enako spomenico kakor sovjetski delegaciji so poslali tudi madžarski in albanski delegaciji. V spomenici madžarski delegaciji pravi državni departma, da ameriške oblasti ne bi mogle zagotoviti primerne varnosti Kadarju iz naslednjih vzrokov: «1. Sovražne izjave proti ZDA, ki so jih javno podali Kadar in druge madžarske osebnosti. 2. Zatiralni ukrepi budimpeštanske vlade proti madžarskemu ljudstvu ob prezoru pravic temeljnih človeških svoboščin 3 Odklonitev madžarske vlade, da bi sodelovala z Združenimi narodi, in sklep madžarske vlade, da se ne pridružuje resoluciji o Madžarski, ki jo je sprejela skupščina OZN glede dogodkov leta 1956»

Spomenica albanski delegaciji pa govori o «skrajno sovražnih stališčih proti ameriški vladi s strani albanskega ministrskega predsednika Šehuja»

—«—

Ciklon «Ženska» divja nad Florido

MIAMI, 10. — Ciklon «Ženska», ki je povzročil toliko smrtnih žrtev na malem otoku St. Martin (holandski Antili) in nad milijon dolarjev škode, divja sedaj nad obalo Floride in njenimi obalnimi otočki. Veter piha na trenutke tudi do 240 in 250 km na uro med silno nenehno ploho, ki povzroča velike poplave. Radijski amaterji z otokov pošiljajo v Miami pozive na pomoč.

Toda tudi v Miamiju razsaja strašno močan veter, morje pa je tako viharno, da valovi mečejo ribe kar na državno obalno cesto. Okrog tisoč poslopij je brez električnega toka. Policija pa aretira vsakogar, ki se kljub prepovedi pokaže na ulici. Meteorološki urad je obvestil prebivalstvo, da se bodo v kratkem pojavili novi silni vetrovi. Promet je skoraj povsem onemogočen in zaradi tega tudi ni zadostnih novic, da bi se moglo vedeti, koliko je žrtev in škode povzročilo včerajšnje in današnje divjanje tega strašnega ciklona.

—«—

NEW YORK, 10. — Kakor poroča agencija Reuter, je ameriška vlada sporočila OZN, da «ZDA ne bodo brezbrižno gledale Sovjetsko zvezo, ko prezira voljo Združenih narodov v Kongu».

Varnostni svet bo jutri nadaljeval razprav zaradi ponovne zaostritve položaja v Kongu

(Nadaljevanje s 1. strani)

cem v Kongu, naj prenehajo vmešavati se v notranje zadeve naše republike. 2. Naj se ne sprejme nobena nova resolucija o Kongu, ker so dosedanje resolucije dovolj jasne, ki pa so kompromitirane zaradi slabe volje belgijske vlade in njenih zaveznikov, ki še dalje pošiljajo neposredno pomoč uporniški vladi in zarotnikom v Katangi.

Nota obsoja očitno vmešavanje OZN v notranje zadeve Konga ter dodaja, da ni naloga OZN tolmačiti temeljni zakon kongoške države. Prav tako kongoška vlada odločno protestira proti nameri Hammarskjoelda, da bi razorožil kongoško vojsko, ter proti nadzorovanju radia in letališč v Kongu. Vse te spletke, zaključuje nota, imajo edini namen postaviti Kongo pod mednarodno skrbništvo.»

Tudi predsednik predstavniške zbornice v Kongu je poslal Hammarskjoeldu brzojavko, s katero zahteva takojšnji umik iz Konga vseh čet OZN, ki pripadajo državam članicam NATO ter njih nadomestitev s četami afriških držav. Zatem postavlja predsednik zbornice enake zahteve, ki so navedene v noti vlade, ter naj pošlje v Kongo komisijo, ki bi nadzorovala izvrševanje resolucije Varnostnega sveta.

Hammarskjoeld je dobil tudi brzojavko Kasavubuja, v kateri mu ta pravi, da je sestavil «novo vlado», katere predsedstvo je prevzel Ileo, zunanje ministrstvo pa dosedanji minister v zakoniti vladi Bomboko, ki je tudi podpisal omenjeno brzojavko.

Na včerajšnji seji je Varnostni svet zavrnil predlog sovjetske delegacije, naj bi imel izredno sejo v Leopoldvillu, kakor je zahtevala kongoška vlada. Seja se je končala ob 5.20 zjutraj po srednjeevropskem času.

Zatem je tajnik Hammarskjoeld podal svoje poročilo, v katerem trdi, da na podlagi kongoške ustave ima predsednik Kasavubu pravico odstaviti ministrskega predsednika ter da je njegov sklep efektiven, če ga podpišejo tudi nekateri ministri. Dodal je, da ustava ne daje ministrskemu predsedniku pravice odstaviti predsednika republike. Zagovarjal je sklep o prepovedi radijskih oddaj in uporabljanja letališč v Kongu, češ da je «bila nevarnost splošne vstaje prebivalstva». Pripomnil pa je: «Čeprav so bili ti sklepi sprejeti, ne da bi mene prej vprašali za mnenje, jih v celoti odobravam.»

Zatem je izjavil, da obsoja uporabljanje tujih elementov pri organiziranju oboroženih sil v Katangi in je pripomnil, da ni pristranski, ko molči o nekaterih stvareh v zvezi s položajem v Kongu, dočim obsoja druge. Izjavil je dalje, da «če kongoški voditelji mislijo, da bodo še dalje lahko dobivali tehnično in finančno pomoč od mednarodne skupnosti, ne da bi nudili primeren prispevek, ki se od njih pričakuje, bi se njihova politika lahko označila na drugih področjih življenja z imenom, ki ga nočem ponoviti». V zvezi z zahtevo gvinejskega odreda za izločitev iz sklopa OZN, je Hammarskjoeld izjavil, da bi ta kontingent v takem primeru avtomatično bil označen za tuje čete, ki so prišle v Kongo in da bi njegovo navzočnost moral proučiti Varnostni svet.

Hammarskjoeld pa je v svojem poročilu tudi oporekal pravico do neposredne pomoči zakoniti kongoški vladi. Prav v zvezi s tem je sovjetski predstavnik izročil danes odgovor na zadevno Hammarskjoeldovo noto. V odgovoru pravi, da sovjetska pomoč Kongu v obliki letal in tovornih avtomobilov nikakor ni v nasprotju z resolucijami Varnostnega sveta, temveč je v skladu z njimi. Resolucije OZN v ničemer ne omejujejo pravice Konga, da zahteva pomoč od vlad drugih držav, ali da jo dobi neposredno, in tudi ne omejujejo pravice drugih držav, da to pomoč nudijo. Popolnoma upravičeno izreka sovjetska vlada presenečenje zaradi Hammarskjoeldove note in pravi, da pomeni ta nota poizkus postaviti pod nadzorstvo odnose Konga z drugimi drzavami, zlasti s SZ. Nota dodaja, da Varnostni svet ne daje takih navodil glavnemu tajniku in na podlagi določb OZN nima noben upravni funkcionar OZN pravice vmešavati se v odnose med suverenimi državami, če te države tega izrecno ne zahtevajo.

Na včerajšnji seji Varnostnega sveta je govoril tudi jugoslovanski delegat Dobrivoje Vidić, ki je bil zahteval nujno sejo Varnostnega sveta Zato je bil pozvan, naj se udeleži seje, ceprav ni Jugoslavija članica Varnostnega sveta. Vidić je izjavil, da je zavlačevanje z umikom belgijskih čet, glede katerega se še ne ve, ali je sploh končan, bilo odločujoči činitelj pri poizkusu za razkosanje Konga. Obtožil je zatem «nekatere mednarodne kroge», da so nadomestili vojaško intervencijo, ki jo je omogočil Varnostni svet, z neposredno intervencijo, da zrušijo zakonito kongoško vlado. Dodal je, da navzočnost OZN v Kongu ni bila tako učinkovita, kakor to narekujejo resolucije Varnostnega sveta. «Poveljniki OZN, je nadaljeval Vidić, niso našli načina, da bi prepričili, da ne bi zunanja vojaška in drugačna pomoč prišla odpadniškim skupinam v Katangi. To bo mogoče doseči z zaplembo te vojaške pomoči v skladu z zakoni Konga. Izjavil je zatem, da je OZN imela pozitivno vlogo v Kongu, dodal pa je, da je poveljstvo OZN sprejelo tudi sklepe, ki so v nasprotju s suverenostjo Konga, kakor je n. pr. ukrep o prepovedi zapori radia in letališč. «Nujno je, da se doseže sporazum med kongoško vlado in poveljstvom OZN», je dejal Vidić, ker bi v nasprotnem primeru utegnilo priti do hudih posledic in Jugoslavija ne bo mogla s svoje strani biti odgovorna z OZN.»

Hammarskjoeld je v odgovoru Vidiću dejal, da je sleherno kritiko proti poslanstvu OZN v Kongu usmerjeno proti njemu, ker je on edino odgovoren za navodila, ki mu daje poveljstvu.

Tudi tunizijski delegat Mongi Slim je poudaril odgovornost belgijske vlade zaradi pošiljanja orožja v Katango, zaradi zavlačevanja umika čet, ter zaradi dejstva, da belgijski častniki vodijo uporniško vojsko v Katangi.

Kakor rečeno, je bila Varnostnega sveta odložena na ponedeljek, zato da se prave lahko udeleži tudi kongoška delegacija. Danes je so se udeležili tudi delegati Jugoslavije, Indonezije in Gane, ki so zaprosili, da se jim dovoli navzočnost debati.

Predsednik Varnostnega sveta je sporočil, da je dobil zahtevo kongoške vlade po izročitvi. Sovjetski delegat Zorin njecov je izjavil, da je to zahtevo sprejeti, ameriški delegat je izjavil, da je pravljen privoliti v odložitev, če bo Hammarskjoeld prepričan, da se ne poslabša položaj v Kongu. Ameriški delegat je izjavil, da nima ugovora proti odložitvi, trdil pa je, da je položaj kongoške delegacije «nejasen». Poljski delegat je izrekel za odložitev, argentinski delegat pa je izrekel proti. Dejal je, da bi moral Varnostni svet odložitvijo jasno izreči, da v tem času ne bo šlo do dogodkov, ki bi poslabšali položaj.

Kuznjecov pa je izjavil, da hočejo člani Varnostnega sveta izkoristiti to odložitev dela, da bi dali notranje oblastila tajniku OZN. Poudaril je, da je pod Hammarskjoelda jasno, da spada v to poslanstvo preprečevanje vrnitev radijske postaje v Leopoldvillu in letališče v roke vladi. Dalje je izjavil, da ne more odobriti, da bi ni tajnik razorožil na pobudo kongoško vojske, kakor se zdi, da se dogaja, ter da je, da umika svojih čet o odložitvi zaradi znaka, ga je zavzela debata.

Seja se je nadaljevala ob kaj po 11. uri zvečer. Tunizijski delegat je predlagal odložitev na ponedeljek zvečer. Izjavil je, da to predlaga po posvetovanju z drugimi afriškimi delegacijami. Poudaril je, da je ko kdaj koli potrebno, da se predsednik Varnostnega sveta zagotovi, da ne bo šlo nič takega, kar bi lahko bolj poslabšalo položaj v Kongu. Na vprašanje predsednika, če ima kdo ugovore o odložitvi, je Kuznjecov izjavil, da se ne misli o tem reči. Tedaj je predsednik javil, da je tunizijski predlog sprejet.

Sam Lumumba je pozdravil novil zanikanje, da je belgijska vojska položila orožje in vest je razširil neki predstavnik OZN, ki je danes prispel v svoje funkcije. Lumumba je dejal: «Cete kongoške vojske bodo nadaljevale svoje akcije v Katangi, kjer so v kratkem dosegle velike uspehe, zato pa bodo Združeni narodi ovirali naše akcije v okviru svojega načrta za izgnanje v naše notranje zadeve.» Lumumba je tudi omenil lažne izjave omenjenega predstavnika, da vojaki so bili plačani.

Pozneje je državni tajnik za informacije Bolamba izjavil, da te izjave in je dodal: «Vsekakor bo nost kongoške vojske v zvezi šla do izraza nocoj z odločitvijo nekaterih strateških točk med katerimi tudi letališče Njili.» Pozneje pa je Bolamba sporočil, da je kongoška vojska zasedla letališče v Njili.

Erhard o Berlinu in o odnosih z DRN

«Grozeč oblak se nahaja ne le nad Berlinom in Zvezno republiko, ampak nad vsem svetom»

BERLIN, 10. — Francija, Velika Britanija in ZDA so sprejele sklep, da bodo prepečile državljanom Vzhodne Nemčije, da bi potovali v dežele, ki ne priznavajo demokratične republike Nemčije. Ta protiukrep so zapadne velesile sprejele kot represalijo za omejitev osebnega prometa v Berlinu na škodo državljanov Zapadne Nemčije. S tem ukrepom bodo zlasti prizadeti tisti državljani Vzhodne Nemčije, ki so iz poslovnih razlogov potovali v države, ki ne priznavajo Demokratične republike Nemčije. Ti protiukrepi zapadnih velesil bodo nedvomno ustvarili težkoče, ki se utegnejo posredno odraziti na gospodarstvu Vzhodne Nemčije.

Za sedaj še niso sprejeli nobenega sklepa glede morebitnih gospodarskih sankcij proti Vzhodni Nemčiji. Vendar pa domnevajo, da je treba izključiti splošni bojkot v gospodarskih odnosih s to deželo. Učinkovitejše sankcije na tem področju bi mogle uvesti oblasti Zapadne Nemčije. Toda po vesteh, ki prihajajo iz Londona, se zdi, da bonnske oblasti ne bi želele iti tako daleč, ker bi podobni ukrepi utegnili prizadeti tudi določene industrije Zapadne Nemčije, ki trgujejo s sovjetsko cono.

Uradno javljajo, da bo bonnska vlada imela izredno sejo prihodnji ponedeljek in da bodo proučili morebitne protiukrepe zaradi omejitve osebnega prometa v Berlinu.

Ko je govoril na industrijskem sejmu v zapadnem Berlinu je podkancler Erhard dejal, da se «v tem trenutku nahaja grozeč oblak ne le nad Berlinom in nad Zapadno Nemčijo, ampak nad vsem svetom». Dodal je, da «ilegalna dejanja in nasilje postajajo nevzdržni zlasti za tiste, ki težijo k miru in svobodi. Vsak svoboden človek bi se moral čutiti užaljenega do dna duše ob misli, da se take stvari sploh morejo dogajati».

Na tiskovni konferenci je podkancler Erhard izjavil danes v Berlinu, da Zapad ne bo odgovoril z grožnjami na grožnje Vzhodne Nemčije, niti s silo na silo. Erhard je tudi omenil, da je skupina 80 poslovnih ljudi iz Chicaga odpovedala svoj obisk na velesejmu v Lipskem. Tudi številna nemška podjetja so sklenila, da ne bodo zaprosila za posebna dovoljenja, ki so potrebna za potovanje v vzhodni Berlin. Erhard je dodal, da nima nobenega namena izvajati pritiska na poslovne ljudi Zapadne Nemčije, da bi prekinili svoje trgovske odnose z Vzhodno Nemčijo. Ko so ga vprašali, kakšno je njegovo sedanje mnenje glede juridičnega statusa Berlina, je Erhard dejal: «Naše, ne le formalno, ampak tudi resnično legalno stališče je, da spoštujemo vse pogodbe, ki so jih zavezniki sklenili glede Berlina. Zvezna vlada bo spoštovala status Berlina in ne bo pristala na kakršen koli napad na ta status».

Iz Kardeljeve knjige

(Nadaljevanje z 2. strani)

imela iluzij glede «miroljubnosti» kapitalizma in buržoazije, sta hkrati nasprotovala tistim, ki so smatrali vojno za neizbežno, zahteve po razorožitvi pa za iluzije.

Te svoje trditve je podprl Kardelj v tem poglavju z obširnimi citati iz del Engelsa in povzame naslednje tri zaključke:

1. Engels vidi v vojnah in oboroževanju oviro za borbo za socializem;

2. Engels ne smatra vojne za fatalno neizbežnost, temveč jo postavlja v odvisnost od družbenih sprememb v Rusiji, se pravi od spremenjenega razmerja sil;

3. ko Engels ugotavlja to dejstvo, ni za to da se čaka prekrižanih rok na kako avtomatično spremembo razmerja sil, temveč spodbuja to spremembo z borbo za specifični aspekt razorožitve.

Se pravi, kitajski teoretiki, ki razglašajo borbo za mir in za razorožitev za iluzijo, vojno pa za koristno za socializem, se pač ne morejo sklicevati na Marxa in Engelsa.

Kako se bo italijanska delegacija branila pred obtožbo Avstrije

Saragat predlaga KD in socialistom sestavo upravnih odborov levega centra

Nenni poudarja nujnost, da se čimprej ukine dosedanji monopol KD nad radijskimi in televizijskimi oddajami, kakor je to obljubil Fanfani v svojem programskem govoru v poslanski zbornici

(Od našega dopisnika)

RIM, 10. — Na zasedanju centralnega odbora PSDI, ki se bo vršilo 22. in 23. t. m., bodo socialdemokrati predlagali, da se, po upravnih volitvah, sestavijo občinski in pokrajinski odbori levega centra. To napoveduje Saragat v članku, ki ga objavlja jutrišnja številka socialdemokratskega glasila «Giustizia», in dodaja: «Gre za to, da se deželi dajo uprave, ki bodo občutljive za vprašanje delavskega razreda in odtegnjene vplivu kapitalizma; uprave, ki naj se sklicujejo na načela socialne pravičnosti.» Če bi take uprave bile nemogoče zaradi nasprotovanja Krščanske demokracije ali socialistov, pa se bodo socialdemokrati odločili za vsakršno drugačno rešitev, razen za sodelovanje s komunisti in fašisti, pravi Saragat.

Ta predlog zadeva seveda sestavo upravnih odborov v vsedržavnem merilu, kajti v nasprotnem primeru, nadaljuje Saragat, «bi se KD predobro prileglo, če bi mogla sestaviti desničarske upravne odbore, kjer bi to mogla storiti, kakor bi se prileglo PSI, če bi mogel sestaviti frontistične upravne odbore, kjer imajo socialisti in komunisti absolutno večino, hkrati pa se potegovati za sestavo upravnih odborov levega centra povsod tam, kjer KD in desnica po tej strani, socialisti in komunisti po drugi strani s tako absolutno večino ne razpolagajo». Skratka, Saragat predlaga, da tako KD kakor PSI pristaneta načelno, da se pri sestavi upravnih odborov ne bosta vezala, v prvem primeru z liberalci in monarhisti, v drugem primeru pa s komunisti.

V članku, ki ga objavlja jutrišnja številka socialističnega glasila «Avanti», Nenni obravnava vprašanje uporabe radia in televizije za volilno propagando, ker se mora volilna borba vršiti «v pogojih najboljšega obveščanja javnega mnenja». Socialistični poslanci so namreč predložili v poslanski zbornici predlog, da vlada določi vsem strankam enako časovno razdobje za njihovo volilno propagando po radiu in televiziji. Fanfani je v svojem programskem govoru v poslanski zbornici preteklega 5. avgusta prevzel obveznost, da bodo odločno rešili vprašanje sodelovanja vseh strank pri radijskih in televizijskih oddajah, in da te oddaje ne bodo ostale, kot do sedaj, izključen monopol države in celo ene same stranke. To pa je tembolj važno, ker v Italiji pride komaj en časopis na vsakih sedem odraslih prebivalcev (eden najnižjih odstotkov v Evropi). Če pri tem upoštevamo še lastništvo časopisov (privatni kapital kontrolira 85 odstotkov italijanskega tiska), smo si takoj na jasnem, kolikšnega pomena sta radio in televizija za italijansko prebivalstvo, ki izredno malo čita. Imamo tako deželo — pravi Nenni — kjer se malo čita; tisk, ki slabo in tendenciozno informira javnost, in ki je v službi zasebnih, pogosto konservativnih koristi.

Na novinarje se izvaja pritisk. Nenni pravi, da smo v preteklem letu in v prvi polovici letošnjega leta bili priča številnim primerom pritiska na novinarje. «Imeli smo predsednike vlade in ministre, imeli smo in imamo politične voditelje, ki so v stanju skočiti iz kože, če hoče novinar uveljaviti svojo svobodo mnenja in ocenjevanja, če zine preveč kar zadeva ljudi in stranke opozicije, ali pa če se le manj spoštljivo izrazi o vladnih možeh ali strankah vladne večine». Pri radiu in televiziji pa je še slabše kot pri tisku. «Najmanj, kar moremo reči — nadaljuje Nenni — je to, da svobodno izražanje demokratične volje ljudstva postane farsa v monopolitičnem, strankinem in razrednem režimu informativne službe. Najmanj kar je moč storiti je to, da se odpre vsaj lina v meščanskem monopolu nad informacijami, če se ni moč odpreti oken in vrat». Če se bo to zgodilo, zaključuje Nenni, bo volilna kampanja pridobila na resnosti, rezultat glasovanja pa na veljavnosti.

Danes je bila seja ministrskega sveta, na kateri so odobrili vrsto zakonskih osnutkov in dekretov rednega poslovanja, zunanji minister Segni pa je poročal tudi o zahtevi Avstrije, da se na dnevni red zasedanja generalne skupščine ZN postavi tudi vprašanje Južne Tirolske. Na seji so določili glavne smernice, ki jim bo sledila italijanska delegacija na bližnjem zasedanju generalne skupščine ZN, da bi prispevala «k pozitivnemu razvoju napovedane diskusije o razorožitvi, ki je tolikega pomena za utrditev miru v varnosti». Ugotovili so, da so bili jalovi vsi poskusi italijanske vlade, da bi soor z Avstrijo glede Južne Tirolske poravnali med seboj ali oa da bi zadevo preložili mednarodnemu razsodišču v Haagu. Odobrili so dosedanje delo zunanjega ministra in kriterij, ki ga bo italijanska delegacija uporabila, «da bi odločno dokazala, da je Italija uveljavila sporazum De Gasperi-Gruber iz leta 1946». V primernem trenutku se bo tudi Segni pridružil italijanski delegaciji v New Yorku.

A. P.

—«—

Včeraj otvoritev zagrebškega velesejma

ZAGREB, 10. — Davi je bila v Zagrebu uradna otvoritev 59. mednarodnega velesejma ob navzočnosti maršala Tita. Ob otvoritvi sta govorila predsednik ljudskega odbora Zagreba Holjevac in predsednik zagrebškega velesejma. Po otvoritvi si je maršal Tito ogledal posamezne paviljone.

Na velesejmu razstavlja 6450 podjetij, od katerih je nad 5000 iz inozemstva, in sicer iz 21 držav. V italijanskem paviljonu razstavlja 92 italijanskih podjetij.

—«—

NEW YORK, 10. — Nocoj so sporočili, da je bil pomočnik sovjetskega zunanjega ministra Valerijan Zorin imenovan za predstavnika SZ v Varnostnem svetu OZN. Zorin bo nadomestil Sobolleva, ki se je vrnil v SZ iz zdravstvenih razlogov.

7 dni v svetu

(Nadaljevanje z 2. strani)

roke Combeju. Hammarskjoeld je tudi protestiral, ker je v Kongu še vedno večje število belgijskih vojakov, ki jih Hammarskjoeld ceni na 650.

V Kongu pa odločno obsojajo poizkus, da bi to državo postavili pod skrbništvo OZN. Zlasti so zadnje dni o tem pisali nekateri ameriški in zahodni listi. V nekaterih potezah poveljstva OZN v Kongu se lahko opazi ta tendenca, in zato je še bolj upravičen sum, da zahodne velesile in imperialistične sile aktivno vplivajo na akcijo poveljstva OZN in tudi na akcijo Hammarskjoelda. Zato ni nič čudnega, če se je kongoška vlada odločila zahtevati umik čet OZN. Tudi gvinejski odred, ki je v sklopu varnostnih sil OZN, je zahteval začasen umik iz sklopa OZN zaradi vedno večjega vmešavanja poveljstva OZN v notranje zadeve Konga.

Kakor običajno de Gaulle razočaral

Pretekli teden je imel general de Gaulle napovedano tiskovno konferenco, med katero je največ govoril o Alžiriji. Toda o tem ni povedal nič novega, temveč je napravil še korak nazaj. Izjavil je sicer, da bodo «Alžirci sami z glasovanjem odločali o svoji usodi» in da so «nova pogajanja možna v vsakem trenutku», vendar pa je v isti sapi ponovil, da se bo pogajal samo tedaj, ko bodo Alžirci popolnoma kapitulirali. O načinu samoodločbe pa bo govora šele po kapitulaciji. General je poudaril, da je to dokončno stališče Francije, in je oporekal OZN pravico, da bi razpravljala o Alžiriji, češ da je to francoska notranja zadeva. Pri tem je zelo brezobzirno in žaljivo govoril o OZN.

General je govoril tudi o zahodnoevropskem sodelovanju in je izjavil, da je treba ustanoviti posebne organizme za politično, gospodarsko, kulturno in vojaško koordinacijo, ki bi jo vodila neke vrste evropska vlada. Potreben bi bil tudi neke vrste referendum, s katerim bi člani «male Evrope» odobrili ta «začetek Evrope», sestavljen iz šestih držav, ki so članice skupnega tržišča.

Kar se tiče federacije Mali, je general izjavil, da je razpad te federacije sedaj dejstvo, in to dejstvo Francija sprejema.

Glede atlantskega pakta je izjavil, da je neogibna revizija tega zavezništva, ker je bila organizacija ustanovljena pred desetimi leti v drugačnih okoliščinah. ZDA, Velika Britanija in Francija morajo v prihodnosti predvsem vskladiti svojo politiko tudi izven evropskega območja. Revidirati je treba tudi sedanjo koncepcijo o vojaški integraciji. Obramba vsake države naj bo neodvisna, ne pa mednarodnega značaja.

Francoski tisk je v svojih komentarjih poudaril, da de Gaulle ni povedal o Alžiriji nič novega in da se še nikoli ni postavil tako odkrito proti OZN. Britanski tisk pa je poudaril, da je general povečal jez med šestorico in sedmorico. Laburistični «Daily Herald» piše, da de Gaullovi predlogi ne bodo navdušili niti njegovih zaveznikov v skupnem tržišču, ki z nezaupanjem gledajo na de Gaullove poizkuse, da bi se predstavil kot «predsednik Evrope».

V Kairu poudarjajo glede Alžirije, da de Gaullove izjave vsebujejo še mnogo manj kakor prejšnje. Prepričani so, da bo de Gaullovo stališče pripeljalo Francijo v še težji položaj med razpravo v OZN, kjer se vedno bolj čuti navzočnost in moč afriških in azijskih držav proti vsem kolonialističnim in imperialističnim spletkam.

Tudi kar se tiče Burgibe, ki je do sedaj vedno zelo obzirno ravnal nasproti Franciji, je opaziti, da je zadnje čase odločno nastopil v korist Alžircev. Pripisujejo mu tudi namen, da bi dal pobudo za združitev Alžirije in Tunizije v veliko magrebsko državo. V tem primeru bi bile tunizijske pokrajine osvobojene, alžirske pokrajine pa neosvobojene, in Tunizija bi se skupno z Alžirci borila za osvoboditev.

Italija

Poslanska zbornica in senat sta odobrila reformo pokrajinskega volilnega zakona, vlada pa je sporočila, da bodo pokrajinske upravne volitve 6. novembra. Tako se je končno pozitivno zaključila dolgotrajna bitka za reformo pokrajinskega volilnega zakona v proporcionalističnem smislu. Novi volilni zakon uveljavlja proporcionalni sistem s korekturo količnika v korist manjšim strankam. Reforma volilnega sistema za pokrajinske volitve pomeni nedvomno veliko zmago naprednih sil. Prav tako moramo imeti za velik uspeh tudi določitev datuma za pokrajinske volitve, ki zadevajo nič manj kot okrog 33 milijonov volivcev, to je skoraj vse politično aktivno prebivalstvo dežele.

Takoj ko je bila reforma odobrena in datum volitev določen, se je med strankami vnela polemika v zvezi z zaslugami posameznih strank za ta uspeh. V tej polemiki je zlasti prednjačil PSDI. Če mu hočemo verjeti, gre baje glavna zasluga za ta uspeh kar socialdemokratom, češ da so prvi podprli predlog o političnem premirju predsednika senata Merzagore, iz česar je po njihovih trditvah pozneje — po tragičnih dogodkih v Genovi, Rimu, Palermu, Catanii in Reggio Emilii — prišlo do odločilne krize Tambronijeve vlade. Polemika je vsekakor precej smešna in brezpredmetna, da o njeni antipatičnosti sploh ne govorimo. Likvidacija Tambronijeve vlade ni izključna zasluga ne te ne one napredne stranke, ampak je posledica vsesplošnega upora demokratičnega in protifašističnega prebivalstva dežele, pri čemer so dosledno podporo temu odporu dajali predvsem socialistična in komunistična stranka, pa tudi republikanci, medtem ko so socialdemokrati — zlasti ko je odpor zadobival ostrejše oblike — precej oklevali in skušali opredeliti svojo odgovornost.

Kar zadeva zunanjo politiko, se je izkazalo, da je bil uradni optimistični ton v zvezi s političnimi razgovori italijanskih državnikov z Adenauerjem in zlasti z de Gaullom povsem neupravičen, ker se je izkazalo (kar je povsem naravno in nujno), da de Gaullovih pogledov in stališč o vprašanjih evropske in mednarodne politike nikakor ni moč vskladiti s pogledi in stališči, ki jih ima italijanska vlada, predvsem Fanfani, do teh vprašanj. Po de Gaullovi tiskovni konferenci je ta prepad postal še bolj očiten. Vedno bolj postaja jasno, da odnosov med državami ni moč več urejevati po političnih načelih, ki so za te odnose veljala pred petdesetimi leti, in da je poudarjanje neke avtonomne in celo vodilne vloge, ki naj bi jo, v odnosih med evropskimi deželami imela Francija (kakor si to domišlja de Gaulle), ne le nacionalistična utvara, ampak predstavlja hkrati nepremostljivo oviro za vsakršno, kolikor toliko plodno sodelovanje in sožitje med evropskimi deželami samimi.

Potem je tu še Zahodna Nemčija s svojo nacionalistično in revanšistično politiko, hkrati pa tudi Avstrija s svojo zahtevo, da se vprašanje Južne Tirolske postavi na dnevni red bližnjega zasedanja skupščine ZN; vsekakor vrecej kočljivih vprašanj, da bi italijanska zunanja politika mogla imeti mirno spanje.

ŽELEZARNA JESENICE

JESENICE NA GORENJSKEM

Izdeluje za potrebe strojegradnje

valjano jeklo — vlečeno jeklo — pločevino (debelo, srednjo, tanko) — hladno valjane lingote — tegano žico — varjene cevi — elektrode — polproizvode za nadaljnjo obdelavo

V vseh vrstah:

gradbene in konstrukcijske nelegirane in legirane vrste jekla po normah DIN za splošno strojegradnjo — ogljikovo in legirano orodno jeklo za izdelavo ročnega in strojnega orodja za obdelavo kovin, lesa in drugega materiala — specialne vrste jekla za posebne namene

Podrobne podatke o vrstah, o lastnostih posameznih vrst jekla, o načinu termične obdelave, o dimenzijah, tolerancah in načinu dobave vam nudi

Katalog proizvodov Železarne Jesenice

Oglejte si naše proizvode na ZAGREBŠKEM VELESEJMU v paviljonu težke industrije